

ΑΠΟΦΑΣΗ 465¹/VI/2009
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 15^η Οκτωβρίου 2009, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης,

Μέλη: Ανδρέας Μαρκάκης,
Ασημάκης Κομνηνός,
Δημήτριος Λουκάς,
Δημήτριος Αυγητίδης,
Αδαμαντία Καλούδη,
Φραγκίσκος Αρμάος,
Μιχαήλ Τσαγκατάκης.

Γραμματέας: Παρασκευή Α. Ζαχαριά.

Θέμα της συνεδρίασης ήταν η λήψη απόφασης επί της από 10.7.2009 (αριθμ. ημ. πρωτ. 5578) Προηγούμενη γνωστοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 4β του ν. 703/77, όπως ισχύει, της συγκέντρωσης των εταιριών **Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε (ΕΛ.ΠΕ)** και **BP Hellas Α.Ε (BP)**.

Στη συνεδρίαση παρέστη η νομίμως κλητευθείσα γνωστοποιούσα εταιρία ΕΛ.ΠΕ. διά των νομίμων εκπροσώπων της Α. Ριζάκου και Ι. Σιγάλα και μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων αυτής Δ. Τζουγανάτου (ΑΜΔΣΑ 9824), Ν. Κοσμίδη (ΑΜΔΣΑ 23252), Σ. Δρακακάκη (ΑΜΔΣΑ 24050) και Α. Γαβαλά (ΑΜΔΣΑ 31228).

Στη συζήτηση συμμετείχε από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής Γ.Δ.Α.) ο Γενικός Εισηγητής, Ιωάννης Μιχαήλ ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθμ.πρωτ. 6592/7.9.2009 Εισήγηση της Υπηρεσίας και **πρότεινε** στην Επιτροπή Ανταγωνισμού την έγκριση της συγκέντρωσης των εταιριών ΕΛ.ΠΕ και BP, υπό την αίρεση ότι η γνωστοποιούσα θα λάβει τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα (δεσμεύσεις) στη σχετική αγορά βενζίνης (στους νομούς Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων, Ρεθύμνης και Λέσβου) στη σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης (στους νομούς Κερκύρας, Δωδεκανήσου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων, Ρεθύμνης, Φωκίδας και Λέσβου) στη σχετική αγορά του πετρελαίου θέρμανσης (στους νομούς Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων, Ρεθύμνης, Λέσβου, Δωδεκανήσου και Ευρυτανίας) που θα οδηγήσουν σε μείωση του όγκου πωλήσεών της, έτσι ώστε το μερίδιό της υπολογιζόμενο με στοιχεία του 2008 στην εκάστοτε σχετική αγορά (βενζίνες, ή και πετρέλαιο κίνησης ή και πετρέλαιο θέρμανσης) να μην υπερβαίνει το 55% του συνόλου της αγοράς στο νομό.

(1) Από την παρούσα απόφαση έχουν παραλειφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ.7 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 1890/Β'/29.12.2006), τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίθηκε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο. Στη θέση των στοιχείων που έχουν παραλειφθεί υπάρχει η ένδειξη [...]. Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλειφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

Συνήλθε σε συνεδρίαση διασκέψεως, την 20^η/10/2009, ημέρα Τρίτη και ώρα 12:15 και αφού έλαβε υπόψη της όλα τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση της Γ.Δ.Α., τα υπεβλήθεντα υπομνήματα των μερών και τα όσα προφορικώς ανέπτυξαν αυτά,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I(A) Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ

- 1) Στις 10.7.2009 (αριθμ. πρωτ. 5578) γνωστοποιήθηκε στη ΓΔΑ η συμφωνία πώλησης και εξαγοράς του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας BP Hellas SA Oil Trading (BP ή εξαγοραζόμενη) από την BP Greece Limited (πωλητής) στην εταιρία Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε (ΕΛ.ΠΕ ή εξαγοράζουσα). Η Συμφωνία υπογράφηκε στις 26.6.2009 και γνωστοποιήθηκε εμπροθέσμως στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (εντός δέκα εργάσιμων ημερών) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4β του ν.703/77, όπως ισχύει. Με την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης σύμφωνα με τους όρους και τις αιρέσεις της συμφωνίας, η εξαγοράζουσα θα αποκτήσει τον άμεσο και αποκλειστικό έλεγχο της εξαγοραζόμενης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ.. 2β του ν.703/77, όπως ισχύει.
- 2) Στις 17.7.2009 και την υπ' αριθμ.πρωτ. Ε.Α. 5698, επιστολή της, η ΓΔΑ ζήτησε συμπληρωματικά του φακέλου στοιχεία από τη γνωστοποιούσα εταιρία. Στις 27.7.2009 και με την αριθμ. πρωτ. Ε.Α. 5883 η γνωστοποιούσα εταιρία απάντησε στα ερωτήματα της Γ.Δ.Α. Στις 5/8/2009 και με την αριθμ. πρωτ. Ε.Α. 6101 απόφαση του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κοινοποιήθηκε στη γνωστοποιούσα επιχείρηση η κίνηση της διαδικασίας πλήρους διερεύνησης της συγκέντρωσης σύμφωνα με το άρθρο 4δ του ν. 703/77, όπως ισχύει. Στις 21.8.2009 στάλθηκαν συμπληρωματικές επιστολές στους φορείς της αγοράς (εταιρίες εμπορίας, ενώσεις πετρελαιοειδών, κ.λ.π) με σκοπό τη συλλογή επιπρόσθετων στοιχείων για τη διερεύνηση της εν λόγω συγκέντρωσης.
- 3) Η υπό εξαγορά οντότητα θα περιλαμβάνει όλες τις υφιστάμενες εμπορικές δραστηριότητες, με εξαίρεση τους τομείς του αεροπορικού καυσίμου, καυσίμων ναυτιλίας και λιπαντικών παντός τύπου, δραστηριότητες οι οποίες είναι εκτός αντικειμένου της συμφωνίας εξαγοράς και τις οποίες ο πωλητής διατηρεί στην 100% θυγατρική του εταιρία (BP Oil Hellenic). Επίσης, η εξαγοραζόμενη μετά την ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης δεν θα έχει καμία θυγατρική εταιρία ή συμμετοχή σε άλλη εταιρία. Η συμφωνία εξαγοράς, περιλαμβάνει το σύνολο του εθνικού δικτύου περίπου 1.200 πρατηρίων καυσίμων, αποθηκευτικές εγκαταστάσεις [...] κυβικών μέτρων ανά την Ελλάδα καθώς και τον τομέα των εμπορικών και βιομηχανικών πελατών². Η συμφωνία προβλέπει τη διακοπή της χρήσης του σήματος και της επωνυμίας BP και όλων των σχετικών άλλων

² Πιο συγκεκριμένα, η εξαγοραζόμενη μετά την αναδιάρθρωση της θα εμπεριέχει: α) Το δίκτυο των 1200 πρατηρίων υγρών καυσίμων, β) την εμπορία χονδρικής με την υποδομή της (εκτός από τις δραστηριότητες του αεροπορικού καυσίμου, του καυσίμου ναυτιλίας και των λιπαντικών), γ) αποθηκευτικούς χώρους στην Αττική, Θεσσαλονίκη, Κρήτη, Καλαμάτα, Κέρκυρα και Ηγουμενίτσα, δ) 20 οικόπεδα-εκτάσεις γης, ε) ανενεργούς παροπλισμένους αποθηκευτικούς χώρους σε Δραπετσώνα και Πέραμα Αττικής, στ) 39 φορτηγά βυτιοφόρα μεταφοράς υγρών καυσίμων ιδιωτικής χρήσης (IXB) και ζ) περίπου 240 υπαλλήλους.

επωνυμιών και σημάτων από την εξαγοράζουσα. Ιδιαίτερα ως προς τα πρατήρια καυσίμων προβλέπεται μια μεταβατική περίοδος έως δύο ετών για την πλήρη αλλαγή επωνυμίας και σήματος από το 100% των πρατηρίων. Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 28 της συμφωνίας, ο πωλητής (BP) και ο όμιλος στον οποίο ανήκει (BP International) αναλαμβάνουν τριετή υποχρέωση μη ανταγωνισμού στις δραστηριότητες που ασκεί η εξαγοραζόμενη BP (δευτερογενής περιορισμός).

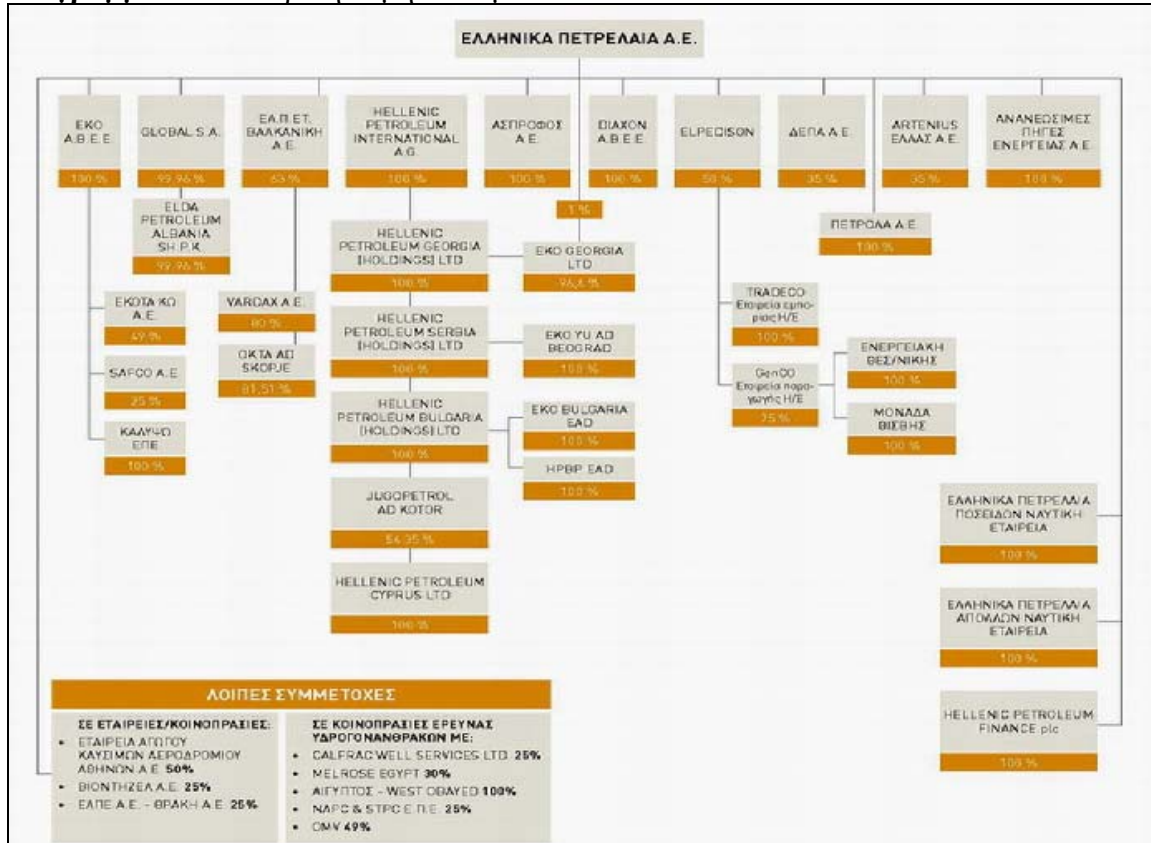
- 4) Όπως αναφέρουν οι γνωστοποιούσες εταιρίες, η υπαγωγή και συνεπώς η γνωστοποίηση της συγκεκριμένης πράξης σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, δεν θεωρείται κοινοτικών διαστάσεων³. Η γνωστοποιούμενη πράξη δεν έχει κοινοτικό χαρακτήρα σύμφωνα με τις διατάξεις του Κοινοτικού Κανονισμού περί συγκεντρώσεων (139/2004) δεδομένου ότι κάθε συμμετέχουσα επιχείρηση (ΕΛ.ΠΕ και BP) πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και μόνο κράτος της Κοινότητας (εν προκειμένω στην Ελλάδα). Επίσης, η εν λόγω συγκέντρωση έχει γνωστοποιηθεί (3.7.2009) στις αρχές ανταγωνισμού της Κύπρου, της Σερβίας, της Αλβανίας, ενώ όπως αναφέρουν και τα μέρη θα γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού της ΠΓΔΜ.
- 5) Βάσει του άρθρου 4β, παρ. 6 του ν. 703/77, όπως ισχύει και της με αριθ. 185/III/2001 Απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέρη τα οποία προέβησαν στη γνωστοποίηση της εν λόγω συγκέντρωσης δημοσίευσαν τη γνωστοποιηθείσα πράξη στην οικονομική εφημερίδα «Ημερησία» (αριθμός φύλλου 18465, Έτος 62^ο της 15^{ης} Ιουλίου 2009) και προσκόμισαν νόμιμο παράβολο των 1.050 ευρώ (ΣΤ 65953811/9 .7.2009 Α/Α 10730 ΔΟΥ Δ ΑΘΗΝΑΣ).
- 6) Από την εξέταση του φακέλου της υπόθεσης, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού διαπίστωσε ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, πράγματι εμπίπτει στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 4β του ν. 703/77, όπως ισχύει. Ειδικότερα, ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών των συμμετεχουσών εταιριών κατά τη διάρκεια της τελευταίας οικονομικής χρήσης (2008) υπερέβη τα 150.000.000 ευρώ, (€ 11.795.000.000) ενώ για την ίδια χρήση ο εθνικός κύκλος εργασιών για κάθε μία επιχείρηση (ΕΛ.ΠΕ και BP) υπερβαίνει τα € 15.000.000 (ΕΛ.ΠΕ € [...] το 2008 και BP € [...] το 2008)

³ Σύμφωνα με τον Κοινοτικό Κανονισμό 139/2004, μια συγκέντρωση έχει κοινοτική διάσταση όταν: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ και β) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά εντός της Κοινότητας, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 250 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος. Μία συγκέντρωση που δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια που προβλέπονται ανωτέρω, έχει κοινοτική διάσταση εφόσον: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ, β) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις σε κάθε ένα από τρία τουλάχιστον κράτη μέλη, υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια ευρώ, γ) σε κάθε ένα από τα τρία τουλάχιστον κράτη μέλη που λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς του στοιχείου β), δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν κάθε μία χωριστά συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 25 εκατομμυρίων ευρώ και δ) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της Κοινότητας συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος.

I(B) ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
I(B)(1) Η ΕΞΑΓΟΡΑΖΟΥΣΑ (ΕΛ.ΠΕ Α.Ε)

- 7) Η εταιρία ΕΛ.ΠΕ είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ, έχει βασικούς μετόχους στις 31.12.2008 το Ελληνικό Δημόσιο (35,477%) και την Paneuropean Oil & Industrial Holdings S.A. (36,521%), ενώ το 28,002% ανήκει στο ευρύ επενδυτικό κοινό. Είναι σήμερα ο μεγαλύτερος εμπορικός και βιομηχανικός όμιλος στην Ελλάδα, ο οποίος απασχολεί περίπου 3.710 άτομα στην Ελλάδα και 2.096 άτομα στο εξωτερικό, το σύνολο του ενεργητικού του το 2008 ανέρχονταν σε €5,1 δις. τα ίδια κεφάλαια σε €2,5 δις, ο δε παγκόσμιος κύκλος εργασιών του ανήλθε σε €10,1 δις, ενώ ο κύκλος εργασιών σε εθνικό επίπεδο έφθασε τα €[...] εκατ. Ο Όμιλος αποτελεί μια σύγχρονη πετρελαϊκή επιχείρηση, το εύρος των δραστηριοτήτων της οποίας περιλαμβάνει:
- Τη διύλιση αργού πετρελαίου και διάθεση καυσίμων .
 - Την εμπορία προϊόντων πετρελαίου συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών πωλήσεων.
 - Την έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων
 - Την παραγωγή και εμπορία πετροχημικών και χημικών.
 - Την παραγωγή και εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση φυσικού αερίου.
 - Τη συμμετοχή στο φυσικό αέριο, μέσω της ΔΕΠΑ ΑΕ
 - Την παροχή μελετών και τεχνικών υπηρεσιών για τεχνικά έργα συναφή με θέματα υδρογονανθράκων.
 - Τη συμμετοχή στη μεταφορά αργού πετρελαίου και προϊόντων (αγωγοί, θαλάσσιες μεταφορές).
- 8) Επίσης, συμμετέχει με 35% στο μετοχικό κεφάλαιο της ΔΕΠΑ Α.Ε, που ασχολείται με την εισαγωγή και διανομή του φυσικού αερίου στην Ελλάδα, την παροχή συμβουλών και υπηρεσιών για τεχνικά έργα συναφή με θέματα υδρογονανθράκων. Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου περιλαμβάνουν 15 εταιρίες, που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και το εξωτερικό (βλ. Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1: Η εταιρική δομή του ομίλου ΕΛ.ΠΕ Α.Ε

Πηγή: Ετήσιος Απολογισμός 2008.

- 9) Ο τομέας της διύλισης αποτελεί την κύρια δραστηριότητα των ΕΛ.ΠΕ, απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργητικού και των επενδύσεών του και είναι ο κατ' εξοχήν κερδοφόρος τομέας. Στην Ελλάδα, ο όμιλος ΕΛ.ΠΕ, λειτουργεί τα διυλιστήρια Ασπροπύργου και Θεσσαλονίκης, ενώ από τον Οκτώβριο του 2003 μετά την ολοκλήρωση της απορρόφησης της ΠΕΤΡΟΛΑ ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ, στον όμιλο ανήκει και το διυλιστήριο της ΠΕΤΡΟΛΑ ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ στην Ελευσίνα. Τα τρία διυλιστήρια διαθέτουν το 76% της συνολικής διύλιστικής ικανότητας της χώρας. Επίσης, από το 1999, ο όμιλος, μέσω της ΕΛ.ΠΕ.Τ. ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ Α.Ε., διαθέτει και λειτουργεί το διυλιστήριο ΟΚΤΑ στην Π.Γ.Δ.Μ. Τονίζεται ότι ο όμιλος ΕΛ.ΠΕ, διαθέτει το μοναδικό διυλιστήριο στη Βόρεια Ελλάδα (Θεσ/νίκη) και καλύπτει το 100% της δυναμικότητας διύλισης στην Π.Γ.Δ.Μ. Τα εν λόγω διυλιστήρια, είναι διασυνδεδεμένα μέσω αγωγού μεταφοράς αργού και εφοδιάζουν με πετρελαιοειδή τόσο τη Βόρεια Ελλάδα όσο και τις γύρω βαλκανικές χώρες (Σερβία, ΠΓΔΜ. Αλβανία, Βουλγαρία).
- 10) Η μητρική Εταιρία ΕΛΠΕ είναι – άμεσα ή έμμεσα – ο μοναδικός ή ο πλειοψηφών μέτοχος των θυγατρικών και συνδεδεμένων εταιριών, με άσκηση διοίκησης. Κάθε Εταιρία διαθέτει το δικό της διοικητικό συμβούλιο και σχήμα διοίκησης, αλλά τα επενδυτικά προγράμματα, η χρηματοοικονομική διαχείριση και οι ετήσιοι προϋπολογισμοί ελέγχονται κεντρικά από υπηρεσίες της μητρικής Εταιρίας. Ο Όμιλος ΕΛΠΕ, περιλαμβάνει 10 θυγατρικές εταιρίες, 7 συνδεδεμένες επιχειρήσεις με άσκηση διοίκησης, 7 εταιρίες με συμμετοχή από 6,6% έως 50% και 5 κοινοπραξίες με ενοχικά δικαιώματα από 20% έως 49%.

- 11) Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ) της ΕΛ.ΠΕ απαρτίζεται από δεκατρία μέλη και η σύνθεσή του είναι η εξής:

Πρόεδρος: Ευθύμιος Ν. Χριστοδούλου, Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Διευθύνων Σύμβουλος: Ιωάννης Κωστόπουλος, Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Μέλη: Θεόδωρος-Αχιλλέας Βάρδας, Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Γεώργιος Καλλιμόπουλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Παναγιώτης Παυλόπουλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Βασίλειος Μπαγιώκος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Ιουλία Αρμάγου, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Ελισάβετ -Αγγέλικα Λοβέρδου, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Νικόλαος Πευκιανάκης, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.

Αλέξιος Αθανασόπουλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ - εκπρόσωπος των εργαζομένων

Παναγιώτης Οφθαλμίδης, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ - εκπρόσωπος των εργαζομένων

Δημήτριος Μηλιάκος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. - εκπρόσωπος των μετόχων της μειοψηφίας.

Ιάσων Στράτος, Μη Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ. - εκπρόσωπος των μετόχων της μειοψηφίας.

I(B)(2) BP HELLAS A.E

- 12) Η BP HELLAS AE ανήκει στον όμιλο εταιριών της Βρετανικής εταιρίας BP plc, ελέγχεται κατά 100% από την εταιρία BP GREECE LIMITED, η οποία ανήκει στον πολυεθνικό όμιλο της BP. Η BP HELLAS AE δεν έχει θυγατρικές και το ακριβές αντικείμενο εργασιών της είναι η εμπορία πετρελαιοειδών προϊόντων, ορυκτελαίων και λιπαντικών. Στον ίδιο όμιλο ανήκει και η εταιρία BP OIL HELLENIC SA (GREECE), η οποία δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών αντιπροσώπευσης χημικών προϊόντων, στην εκμετάλλευση ακινήτων και στην παροχή υπηρεσιών αποθήκευσης πετρελαιοειδών.
- 13) Η εταιρία BP HELLAS AE μετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο των εταιριών RAPI SA με ποσοστό 62,5%, στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας SAFCO SA, με ποσοστό 25% και στο μετοχικό κεφάλαιο της GISSCO SA με ποσοστό 50%. Η πρώτη ασχολείται με την παροχή υπηρεσιών αποθήκευσης πετρελαιοειδών, η δεύτερη με την παροχή υπηρεσιών ανεφοδιασμού αεροσκαφών στο αεροδρόμιο ΕΛ. BENIZEΛΟΣ και η τρίτη με την παροχή υπηρεσιών ανεφοδιασμού αεροσκαφών σε επαρχιακά αεροδρόμια.
- 14) Η εταιρία σύμφωνα με το ν. 3054/2002, είναι κάτοχος των Ειδικών Αδειών Α- για εμπορία ελευθέρων καυσίμων σε όλη την Επικράτεια, Β1-αφορολογήτων ναυτιλιακών καυσίμων, Β2-αφορολογήτων αεροπορικών καυσίμων, Γ- εμπορίας υγραερίων και Δ-εμπορίας ασφάλτου. Ο κύκλος εργασιών της κατά το έτος 2008 διαμορφώθηκε σε €[...] δις ενώ η εταιρία εμφάνισε καθαρά κέρδη της τάξης των €5,99 εκατ. Το σύνολο του ενεργητικού της το ίδιο έτος διαμορφώθηκε στα €436 εκατ. Αποτελεί μια από τις τρεις ισχυρότερες εταιρίες χονδρικής εμπορίας καυσίμων στην Ελλάδα, σε όρους μεριδίων αγοράς, τόσο στην κατηγορία των βενζινών όσο και στο πετρέλαιο κίνησης, καθώς το μερίδιό της φθάνουν σχεδόν το [...] % και [...] % αντίστοιχα.

- 15) Το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας είναι επταμελές και η σύνθεση του έχει ως εξής:

Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος: Σωτήριος Χριστογιάννης

Αντιπρόεδρος: Αδαμαντία Κωνσταντινίδου

Μέλη: Paul Afthinos

Costa Papudis

Ιωάννης Παπαθεοδώρου

Jean Baptiste Renard

Γεώργιος Ζερβός

I(Γ) ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ

- 16) Η οργάνωση και ο έλεγχος της αγοράς πετρελαιοειδών διέπεται από τις διατάξεις του ν. 3054/2002 (εφεξής ο Νόμος) όπως αυτός τροποποιήθηκε από το ν. 3335/2005 και το ν.3419/2005. Η ελληνική πετρελαϊκή αγορά σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, χωρίζεται σε τρία επίπεδα: α) Δύλισης, β) Εμπορίας και γ) Λιανικής διάθεσης. Για κάθε επίπεδο (α), (β) και (γ) προβλέπεται από τη νομοθεσία ειδική άδεια.
- 17) Η άδεια δύλισης η οποία χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης μόνο σε νομικά πρόσωπα με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας ή άλλης αντίστοιχης μορφής, εφόσον το νομικό πρόσωπο εδρεύει σε κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιτρέπει τη διάθεση πετρελαιοειδών σε εταιρίες εμπορίας, σε προμηθευτικούς συνεταιρισμούς ή κοινοπραξίες πρατηριούχων, σε μεγάλους τελικούς καταναλωτές και τις Ένοπλες Δυνάμεις.
- 18) Η άδεια εμπορίας η οποία χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης επιτρέπει στην κάτοχο-εταιρία να διαθέτει πετρελαιοειδή προϊόντα σε πρατήρια, σε μεγάλους τελικούς καταναλωτές και τελικούς καταναλωτές με ίδιους αποθηκευτικούς χώρους. Όσον αφορά στην εμπορία, προβλέπονται πέντε (5) είδη επιμέρους Αδειών:
- Άδεια εμπορίας όλων των υγρών καυσίμων που πωλούνται στην εγχώρια αγορά (Α).
 - Άδεια εμπορίας αφορολόγητων ναυτιλιακών ή αεροπορικών καυσίμων αντίστοιχα (B1 και B2).
 - Άδεια εμπορίας υγραερίων (Γ).
 - Άδεια εμπορίας ασφάλτου (Δ).
- 19) Η άδεια λιανικής διάθεσης, η οποία χορηγείται από την αρμόδια Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση επιτρέπει τη διάθεση πετρελαιοειδών σε τελικούς καταναλωτές.
- 20) Ο ν. 3054/2002, όπως ισχύει, ο οποίος αντικατέστησε τον προγενέστερο νόμο 1571/1985, επέφερε σημαντικές αλλαγές στη δομή και τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς πετρελαιοειδών. Συγκεκριμένα:

α) Μετέβαλε το νομικό καθεστώς τήρησης των αποθεμάτων ασφαλείας για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το Κοινοτικό Δίκαιο. Επίσης, θεσμοθέτησε το δικαίωμα χρήσης και πρόσβασης σε αποθηκευτικούς χώρους διυλιστηρίων ή εταιριών

εμπορίας από τους υπόχρεους τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας, υπό την προϋπόθεση αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων.

β) Εισήγαγε για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία σύστημα διαχείρισης κρίσεων εφοδιασμού σε πετρελαιοειδή για την ανταπόκριση της χώρας στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA).

γ) Καθιέρωσε νέο σύστημα αδειοδότησης για κάθε δραστηριότητα της πετρελαϊκής αγοράς όπως διύλιση, μεταφορά με αγωγό, λιανική εμπορία και προέβλεψε την έκδοση κανονισμού για κάθε είδους άδεια.

δ) Εισήγαγε νέες δυνατότητες ως προς την προμήθεια και τη διακίνηση πετρελαιοειδών δίνοντας τη δυνατότητα στους συνεταιρισμούς πρατηριούχων να προμηθεύονται πετρελαιοειδή απευθείας από τα διυλιστήρια χωρίς τη μεσολάβηση των εταιριών εμπορίας⁴.

ε) Κατήργησε τη χορήγηση τοπικής άδειας εμπορίας και η άδεια εμπορίας ισχύει πλέον για ολόκληρη την επικράτεια, ενώ παράλληλα αύξησε τις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας εμπορίας κυρίως σε ό,τι αφορά τους ελάχιστους αποθηκευτικούς χώρους και το ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο.

στ) Προέβλεψε αυστηρές ποινικές και διοικητικές κυρώσεις (πρόστιμα, αφαίρεση αδειών) με σκοπό την πάταξη των φαινομένων νοθείας και λαθρεμπορίας, ενώ παράλληλα έδωσε έμφαση σε θέματα ενεργειακής ασφάλειας και περιβάλλοντος.

21) Ειδικότερα, στο άρθρο 12 του ως άνω νόμου, ο οποίος σημειωτέον ενσωματώνει μερικώς την Κοινοτική Οδηγία 98/93, σχετικά με τα αποθέματα ασφαλείας προβλέπονται τα εξής:

1. Τα αποθέματα ασφαλείας τηρούνται αποκλειστικά εντός της ελληνικής επικράτειας για κάθε κατηγορία προϊόντων πετρελαίου (ελαφρά, μεσαία και βαρέα κλάσματα), προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες της εσωτερικής αγοράς σε περιόδους κρίσης εφοδιασμού καυσίμων στα πλαίσια των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας.

2. Υποχρέωση τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας έχουν ανεξάρτητα από το είδος άδειας που κατέχουν:

α) Όσοι εισάγουν αργό πετρέλαιο, πετρελαιοειδή, ή ημικατεργασμένα προϊόντα προς κατανάλωση στην εγχώρια αγορά. Το ύψος του αποθέματος ασφαλείας του υποχρέου ισούται με τα 90/365 των καθαρών εισαγωγών που πραγματοποίησε στην εγχώρια αγορά ο υπόχρεος κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Ως καθαρές εισαγωγές του υποχρέου θεωρείται το αλγεβρικό άθροισμα: (Εισαγωγές μείον εξαγωγές) μείον (Τελικό απόθεμα μείον αρχικό απόθεμα) μείον (Διάθεση στη διεθνή ναυσιπλοΐα). Οι

⁴ Σύμφωνα με την πρόσφατη τροποποίησή του από το νόμο 3335/2005, επιτράπη η πρόσβαση κατόχων άδειας λιανικής εμπορίας πετρελαιοειδών (ανεξάρτητα πρατήρια) απευθείας στα διυλιστήρια (Άρθρο 5, παρ. 2).

ποσότητες, οι οποίες προέρχονται από διακίνηση εκ μέρους άλλου κατόχου Διύλισης ή εμπορίας υπολογίζονται στο αλγεβρικό άθροισμα του κατόχου αδείας ο οποίος τις διακίνησε πρώτος.

β) Οι Μεγάλοι Τελικοί Καταναλωτές, που εισάγουν πετρελαιοειδή προϊόντα για ίδια κατανάλωση. Το ύψος του αποθέματος ασφαλείας του υποχρέου ισούται με τα 90/365 των καθαρών εισαγωγών που πραγματοποίησε στην εγχώρια αγορά ο υπόχρεος κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Τα πιο πάνω όρια μπορεί να μεταβάλλονται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, λαμβανομένων υπόψη και των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας.

3. Τα αποθέματα ασφαλείας τηρούνται σε αποθηκευτικούς χώρους οι οποίοι έχουν πιστοποιηθεί ως Αποθήκες Τήρησης Αποθεμάτων Ασφαλείας σύμφωνα με τον Κανονισμό Τήρησης Αποθεμάτων Ασφαλείας.

4. Στα αποθέματα ασφαλείας μπορούν να προσμετρώνται οι ποσότητες προϊόντων που χρησιμοποιούνται για λειτουργικές ανάγκες των υπόχρεων και οι ποσότητες που μεταφέρονται με πλοία τα οποία βρίσκονται εντός του χώρου της Ελληνικής Επικράτειας, με προορισμό να τροφοδοτήσουν εγκαταστάσεις κατόχων Αδείας Διύλισης ή κατόχων Αδείας Εμπορίας που βρίσκονται εντός της Ελληνικής Επικράτειας.

5. Οι κάτοχοι Αδείας Διύλισης, για την υποχρέωσή τους τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας, έχουν τη δυνατότητα να φυλάσσουν αποθέματα σε αργό πετρέλαιο ή ημικατεργασμένα ή Πετρελαιοειδή Προϊόντα.

6. Οι κάτοχοι Αδείας Διύλισης που καλύπτουν μέρος των αναγκών τους από αργό Πετρέλαιο που παράγεται στη χώρα, μπορούν να αφαιρούν τις ποσότητες αυτές από τη συνολική ποσότητα των αποθεμάτων, τα οποία υποχρεούνται να φυλάσσουν κατά το ποσοστό που οι ποσότητες αυτές συμμετέχουν στο σύνολο του διυλιζόμενου πετρελαίου. Οι αφαιρούμενες αυτές ποσότητες δεν μπορούν να υπερβαίνουν σε ποσοστό το 25% της συνολικής κατανάλωσης της χώρας.

7. Οι υπόχρεοι τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας μπορούν, ύστερα από συμφωνία, να αναθέτουν σε τρίτο, ο οποίος διαθέτει πιστοποιημένες αποθήκες τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας, την τήρηση μέρους ή του συνόλου των ποσοτήτων που υποχρεούνται να τηρούν. Η σχετική σύμβαση πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον ενός έτους και να αφορά αποκλειστικά στην τήρηση αποθεμάτων ασφαλείας.

8. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης μπορεί να ορίζεται ανώτατο όριο ανταλλάγματος για την παροχή υπηρεσίας τήρησης αποθέματος ασφαλείας. Κατά τον καθορισμό του ανώτατου αυτού ορίου λαμβάνονται υπόψη τα λειτουργικά και χρηματοοικονομικά έξοδα τήρησης του αποθέματος, στα οποία περιλαμβάνεται κέρδος εκείνου που παραχωρεί το χώρο αποθήκευσης. Το θέμα του ανώτατου ορίου αναμένεται να ρυθμιστεί με το δεύτερο μέρος του Κανονισμού Τήρησης Αποθεμάτων Ασφαλείας, η έκδοση του οποίου εκκρεμεί.

9. Τον έλεγχο για την τήρηση αποθεμάτων ασφαλείας ασκεί ο Υπουργός Ανάπτυξης. Οι υπόχρεοι τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας υποβάλλουν στον Υπουργό Ανάπτυξης κάθε σύμβαση που συνάπτουν με τρίτο για την ανάθεση τήρησης αποθέματος ασφαλείας. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της Ρ.Α.Ε, εκδίδεται ο Κανονισμός Τήρησης Αποθεμάτων Ασφαλείας, ο οποίος περιέχει τους όρους με τους οποίους ασκείται η εποπτεία και διενεργείται έλεγχος και κάθε σχετική λεπτομέρεια. Έως σήμερα έχει εκδοθεί ένα πρώτο μέρος του Κανονισμού Τήρησης Αποθεμάτων Ασφαλείας (ΦΕΚ Β' 710/4.6.2003) και εκκρεμεί η έκδοση του δεύτερου μέρους το οποίο θα ρυθμίζει θέματα όπως τη διαδικασία για την πιστοποίηση των αποθηκευτικών χώρων, την πρόσβαση τρίτων σε αποθήκες τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας και τον καθορισμό ανώτατου ορίου στα ανταλλάγματα για την πρόσβαση τρίτων σε αποθηκευτικούς χώρους.

- 22) Τέλος, σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ.. 3 του ν. 3784/2009, «... Η ΡΑΕ είναι αρμόδια για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με την υποχρέωση παροχής πρόσβασης τρίτων. Ο Υπουργός Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της ΡΑΕ, δύναται να επεκτείνει την πρόσβαση τρίτων και σε άλλες υποδομές πέραν των αναφερόμενων στις παραγράφους 1 και 3 του παρόντος άρθρου, όπως στις αποθήκες λειτουργικών αποθεμάτων σε ορισμένες περιοχές της χώρας, εφόσον τούτο καθίσταται αναγκαίο για λόγους προστασίας ή ενίσχυσης του υγιούς ανταγωνισμού. Για τη διατύπωση της γνώμης της η ΡΑΕ καλεί τον κύριο της υποδομής να διατυπώσει εγγράφως τις απόψεις του. Η πρόσβαση στις υποδομές αυτές γίνεται σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στην παράγραφο 2 του παρόντος».

II ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ – ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

II(A) ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

- 23) Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή/και υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους. Για τον ορισμό της σχετικής αγοράς πρέπει να προσδιορισθούν οι περιορισμοί κατά τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής των εταιριών που προκύπτουν από τη δυνατότητα υποκατάστασης από πλευράς ζήτησης και προσφοράς. Για το σκοπό ορισμού της σχετικής αγοράς, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη μια σειρά προηγούμενων αποφάσεων της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού (νομολογία) και μεθοδολογιών κατά την αξιολόγηση της υποκατάστασης από πλευράς ζήτησης και προσφοράς, συμπεριλαμβανομένου του τεστ υποθετικού μονοπωλίου ή αλλιώς SSNIP test, όπου είναι πρακτικά δυνατό να εφαρμοσθεί⁵. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα τους υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες.

⁵ Με βάση το SSNIP test (Small but Significant non Transitory Increase in Price), ένα συγκεκριμένο προϊόν ή ένα σύνολο προϊόντων συνιστά χωριστή σχετική αγορά εάν ένας υποθετικός μονοπωλητής μπορούσε να επιβάλει μια μικρή αλλά ουσιώδη (έως και 10%), μη προσωρινή αύξηση της τιμής πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο, χωρίς να μειωθούν οι πωλήσεις, με συνέπεια η αύξηση της τιμής να αποδειχθεί ότι είναι κερδοφόρα.

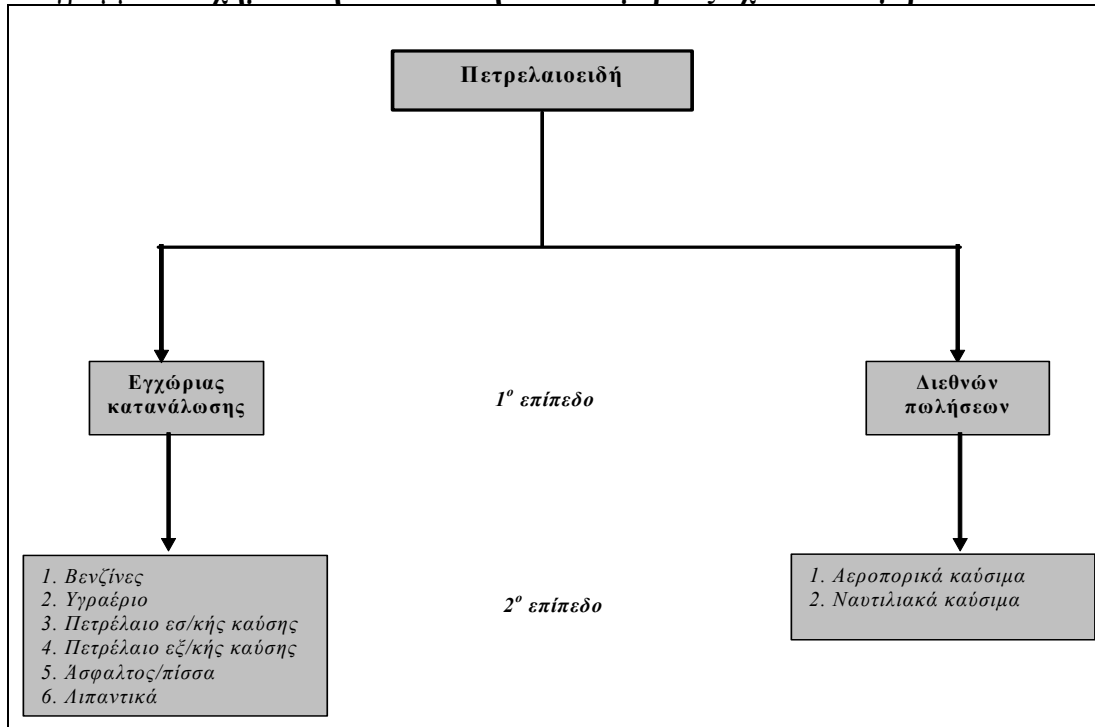
- 24) Τα πετρελαιοειδή συνθέτουν μια ευρεία ομάδα προϊόντων τα οποία ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες. Οι βενζίνες (απλή, αμόλυβδη, σούπερ αμόλυβδη) και το πετρέλαιο κίνησης, χρησιμοποιούνται για την κίνηση οχημάτων, αεροσκαφών και πλοίων, ενώ προϊόντα όπως η άσφαλτος και τα υγραέρια, χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο στην οδοποιία και τη βιομηχανία αντίστοιχα. Πολλά πετρελαιοειδή δεν θεωρούνται υποκατάστατα από πλευράς ζήτησης, καθώς ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες. Για παράδειγμα το πετρέλαιο κίνησης και οι βενζίνες δεν θεωρούνται μεταξύ τους εναλλάξιμα στο βαθμό που τα αυτοκίνητα καταναλώνουν μόνο τον ένα από τους δύο τύπους καυσίμων (βενζινοκίνητα και πετρελαιοκίνητα αντίστοιχα).
- 25) Η υποκατάσταση από πλευράς προσφοράς σε επίπεδο διύλισης είναι επίσης, σχετικά περιορισμένη. Οι βενζίνες, τα υγραέρια (προπάνιο, βουτάνιο, υγραέριο μείγμα), το πετρέλαιο (εσωτερικής και εξωτερικής καύσης, φωτιστικό πετρέλαιο) και κατ' επέκταση το σύνολο των πετρελαιοειδών (άσφαλοι, λιπαντικά) παράγονται από την επεξεργασία του αργού πετρελαίου (crude oil). Δηλαδή εάν μια μονάδα διύλισης επιθυμεί να παράγει περισσότερο βενζίνη, τότε αναγκαστικά θα μειώσει την παραγωγή της σε πετρέλαιο και αντίστροφα με αποτέλεσμα να μην μπορεί να υποκαταστήσει χωρίς να επωμιστεί σημαντικό κόστος το ένα προϊόν έναντι του άλλου (fuel switching). Επειδή η αναλογία για κάθε παραγόμενο καύσιμο (εκροή), από την επεξεργασία του αργού πετρελαίου είναι σταθερή, η έκταση της υποκατάστασης μεταξύ των διαφόρων προϊόντων πετρελαίου μειώνεται.

II(A)(1) Σχετικές αγορές προϊόντων

- 26) Με βάση την υπάρχουσα νομολογία (βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις Ε.Α. 421/V/2008, 334/V/2007, 242/III/2003 και 4/II/1998), τα πετρελαιοειδή αποτελούν προϊόντα παράγωγα του αργού πετρελαίου και διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: α) τα πετρελαιοειδή εγχώριας κατανάλωσης και β) τα πετρελαιοειδή διεθνών πωλήσεων (Διάγραμμα 2).
- 27) Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα παρακάτω προϊόντα που αποτελούν επιμέρους διακριτές σχετικές αγορές: α) Βενζίνες (κοινή βενζίνη ή απλή, βενζίνη L.R.P / super, αμόλυβδη βενζίνη super, β) Υγραέριο (μείγμα, βουτάνιο, προπάνιο, κίνησης), γ) Πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (ντίζελ) που διακρίνεται σε i) Πετρέλαιο θέρμανσης και ii) Πετρέλαιο κίνησης, δ) Πετρέλαιο εξωτερικής καύσης (μαζούτ) που διατίθεται στις (μη υποκαθιστάμενες) ποιότητες i) Μαζούτ Νο1, άλλως Μαζούτ 1500 (για χρήση στη βιοτεχνία και ελαφρά βιομηχανία) και ii) Μαζούτ Νο 3, άλλως Μαζούτ 3500 (για χρήση από τη βαριά βιομηχανία), ε) Άσφαλοι και στ) Λιπαντικά.
- 28) Στη δεύτερη κατηγορία (πετρελαιοειδή διεθνών πωλήσεων) περιλαμβάνονται τα προϊόντα που διατίθενται για τον εφοδιασμό αεροσκαφών και πλοίων. Βάσει της σύστασης τους, της χρήσης για την οποία προορίζονται, της τιμής αλλά και της ιδιαίτερης φορολογικής μεταχείρισης για ορισμένα από αυτά, τα πετρελαιοειδή διεθνών πωλήσεων μπορούν να διακριθούν στις παρακάτω επιμέρους σχετικές αγορές: α) Βενζίνες αεροσκαφών και καύσιμα αεριωθουμένων τύπου βενζίνης, β) Κηροζίνη αεροσκαφών τύπου JA-1, γ)

Πετρέλαια εσωτερικής και εξωτερικής καύσης για τη ναυτιλία. Τα ναυτιλιακά καύσιμα, μπορούν με τη σειρά τους να διακριθούν στις εξής διακριτές αγορές: α) ντίζελ ακτοπλοΐας και β) ντίζελ ποντοπόρων καθώς και γ) μαζούτ ακτοπλοΐας και δ) μαζούτ ποντοπόρων.

Διάγραμμα 2: Σχηματική απεικόνιση των επί μέρους σχετικών αγορών

29) Επομένως, βάσει των ανωτέρω και για τους σκοπούς της υπό κρίση συγκέντρωσης ως σχετικές αγορές προϊόντων σε κάθε στάδιο της αξιακής αλυσίδας (*διύλιση, χονδρική εμπορία, λιανική διάθεση*) διακρίνονται οι εξής:

- α) Σχετική αγορά βενζίνης.
- β) Σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης.
- γ) Σχετική αγορά πετρελαίου θέρμανσης.
- δ) Σχετική αγορά υγραερίου.
- ε) Σχετική αγορά μαζούτ.
- στ) Σχετική αγορά ασφάλτου/πίσσας.
- ζ) Σχετική αγορά αεροπορικού καυσίμου.
- η) Σχετική αγορά ναυτιλιακού καυσίμου.
- θ) Σχετική αγορά λιπαντικών⁶.

30) Τέλος, σημειώνεται ότι οι *αποθηκευτικοί χώροι* των εταιριών εμπορίας δύναται να θεωρηθούν ότι συνθέτουν μια ξεχωριστή σχετική αγορά, η οποία μπορεί περαιτέρω να διακριθεί σε δύο επιμέρους υποαγορές, οι οποίες αφορούν στην αποθήκευση αργού

⁶ Σύμφωνα και με προηγούμενες αποφάσεις τόσο της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (4/Π/1998, 319/V/2006), όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COMP 14/M/727) η σχετική αγορά των λιπαντικών περιλαμβάνει τρεις επιμέρους διακριτές αγορές (λιπαντικά οχημάτων, βιομηχανίας και ναυτιλίας). Ωστόσο επειδή τα λιπαντικά δεν αποτελούν μέρος της συμφωνίας εξαγοράς μεταξύ των μερών (ΕΛ.ΠΕ και BP) δεν κρίνεται σκόπιμη η περαιτέρω διερεύνηση της εν λόγω σχετικής αγοράς.

πετρελαίου και διυλισμένων προϊόντων (βενζίνες, πετρέλαιο κίνησης, θέρμανσης, κ.λ.π)⁷. Όπως εξάλλου υποστηρίζει η γνωστοποιούσα με βάση την ελληνική νομοθεσία για τις προϋποθέσεις αδειοδότησης και τη σχετική υποχρέωση τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας για τους εισαγωγείς, οι αποθηκευτικοί χώροι των εταιριών εμπορίας δύναται να αποτελούν χωριστή κατηγορία / υποαγορά. Για τους σκοπούς της παρούσας συγκέντρωσης, κρίνεται σκόπιμη η εξέταση της υποαγοράς των αποθηκευτικών χώρων για διυλισμένα (τελικά) προϊόντα.

- 31) Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ζήτημα γεννάται αν οι **κλειστοί αυτοκινητόδρομοι/ εθνικές οδοί** (ΠΑΘΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ, Αττική Οδός, κ.λ.π) συνιστούν χωριστή σχετική αγορά. Ως κλειστοί αυτοκινητόδρομοι θεωρούνται κατά κανόνα οι εκτός αστικού ιστού αυτοκινητόδρομοι που ενώνουν περιφέρειες της χώρας και στους οποίους οι χρήστες καταβάλουν διόδια. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν υπάρχει πάγια στάση ως προς το ανωτέρω ζήτημα⁸ λόγω των διαφορετικών συνθηκών σε κάθε κράτος μέλος. Εν προκειμένω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν έχει κατά τον παρελθόν ορίσει μία χωριστή αγορά σε επίπεδο κλειστών αυτοκινητοδρόμων (βλ., κείμενο της ΕΑ επί της Δημόσιας Διαβούλευσης Σεπτεμβρίου 2006), άποψη την οποία συμμερίζονται και τα μέρη. Ωστόσο, από την επεξεργασία των στοιχείων που έχει στη διάθεση της η ΓΔΑ δεν φαίνεται να προκύπτουν προβλήματα ανταγωνισμού. Επομένως, το συγκεκριμένο ζήτημα οριοθέτησης χωριστής αγοράς για τους αυτοκινητόδρομους παραμένει ανοιχτό.

II(A)(2) Σχετικές γεωγραφικές αγορές

- 32) Η σχετική αγορά της διύλισης περιλαμβάνει μόνο δύο εταιρίες, οι οποίες προσφέρουν ομοιογενή προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας με χαμηλό βαθμό διαφοροποίησης που απευθύνονται στην εγχώρια κατανάλωση και τις διεθνείς πωλήσεις (αεροπορικό και ναυτιλιακό καύσιμο). Η συγκεκριμένη αγορά, αποτελεί σημαντικό παράγοντα που συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, καθώς το πετρέλαιο κατέχει κυρίαρχη θέση στο ενεργειακό ισοζύγιο της Ελλάδας. Τα προϊόντα και οι διαδικασίες που συνθέτουν το στάδιο της διύλισης πετρελαιοειδών, έχουν πολλαπλές και αλυσιδωτές επιδράσεις σε θεμελιώδεις τομείς της οικονομίας, όπως οι μεταφορές, η βιομηχανία, τα νοικοκυριά, ο αγροτικός τομέας και οι υπηρεσίες. Δεδομένου του κυρίαρχου ρόλου που διαδραματίζει η αγορά της διύλισης στην Ελλάδα, η δημιουργία και διατήρηση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού συμβάλλει σημαντικά τόσο στην εύρυθμη λειτουργία της εν λόγω αγοράς όσο και στο σύνολο του κλάδου των πετρελαιοειδών.
- 33) Στο στάδιο της διύλισης, ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από το ότι η υποδομή (αγωγοί, λοιπές διασυνδέσεις με χώρες του εξωτερικού) είναι περιορισμένη και το γεγονός ότι οι απ' ευθείας εισαγωγές πετρελαιοειδών από τις εταιρίες εμπορίας είναι σχετικά περιορισμένες. Έτσι, αν και η αγορά πετρελαιοειδών είναι διεθνής, η προσφορά των

⁷ Βλ. Αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.4532, Μ. 1628, Μ.1464.

⁸ Βλ. Αποφάσεις Μ.1628 και Μ.3516.

πετρελαιοειδών στην Ελλάδα προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις εγχώριες εταιρίες διύλισης (βλ. Ε.Α 327/V/2007). Σύμφωνα και με σχετική γνωμοδότηση της Ε.Α (5/III/2001), προκύπτει ότι οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών κατά κανόνα προβαίνουν σε αγορές από τα εγχώρια διυλιστήρια και όχι σε εισαγωγές. Με βάση τα ανωτέρω, η Υπηρεσία, θεωρεί ως σχετική γεωγραφική αγορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

- 34) Σε επίπεδο **χονδρικής εμπορίας**, η δυνατότητα ενός τοπικού μονοπωλητή να εκμεταλλευτεί τη γεωγραφική του θέση περιορίζεται από τον δυνητικό ανταγωνισμό που ασκείται από άλλους χονδρέμπορους σε γειτονικές περιοχές. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρόλο που στην Ελλάδα λειτουργούν δύο μόνο εταιρίες διύλισης (ΕΛΠΕ και Motor Oil Hellas ή ΜΟΗ), η δυνατότητα εναλλαγής προμήθειας (swapping activity) μεταξύ των εταιριών διύλισης διευκολύνει την επέκταση της δραστηριότητας των εταιριών εμπορίας (χονδρέμποροι) με σημαντικά πλεονεκτήματα κόστους, γεγονός που τους επιτρέπει να λειτουργούν πανελλαδικά παρόλο που σε μερικές περιοχές της χώρας (νομοί) ορισμένες εταιρίες εμπορίας έχουν μεγαλύτερη παρουσία σε σχέση με άλλες. Το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις, μια εταιρία εμπορίας η οποία διαθέτει αποθηκευτικούς χώρους σε μια γεωγραφική περιοχή (νομός) εξυπηρετεί και άλλες εταιρίες εμπορίας, παρέχει δηλαδή σε αυτές πρόσβαση για την αποθήκευση και διακίνηση των καυσίμων, αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι υπάρχει δυνατότητα ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών εμπορίας σε όλη την ελληνική επικράτεια, δηλαδή δεν υφίσταται ανάγκη αποθηκευτικών χώρων για επέκταση σε μία περιοχή. Επομένως, σε επίπεδο χονδρικής διάθεσης υγρών καυσίμων ως σχετική γεωγραφική αγορά μπορεί να θεωρηθεί η ελληνική επικράτεια⁹.
- 35) Στο συμπέρασμα ότι η γεωγραφική αγορά είναι η ελληνική επικράτεια, συνηγορεί και η διαπίστωση ότι οι εταιρίες εμπορίας εξαιτίας αντικειμενικών δυσκολιών που συνδέονται με την υποχρέωση τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας εντός της ελληνικής επικράτειας, σε ελάχιστες περιπτώσεις εισάγουν πετρελαιοειδή από το εξωτερικό. Με βάση τα ανωτέρω, προκύπτει ότι σε επίπεδο χονδρικής, ως σχετική γεωγραφική αγορά, μπορεί να θεωρηθεί για τους λόγους που αναφέρθηκαν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (βλ. Ε.Α 421/V/2008).
- 36) Σε επίπεδο **λιανικής διάθεσης**, η σχετική γεωγραφική αγορά μπορεί θεωρητικά να περικλείει το σύνολο της χώρας. Αυτό συμβαίνει καθώς σε μια μικρή αλλά σημαντική μη-παροδική αύξηση της τιμής των υγρών καυσίμων σε μια γεωγραφική περιοχή (νομός ή περιφέρεια), οι καταναλωτές μπορούν μεν μέσω της αλυσίδας υποκατάστασης (chain of substitution) να οδηγηθούν σε φθηνότερα πρατήρια σε άλλη γεωγραφική περιοχή. Ωστόσο τονίζεται ότι προϋπόθεση για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο είναι τα σχετικά κόστη που επιβαρύνουν τον καταναλωτή με αυτή του την απόφαση (χρόνος, έξοδα μετακίνησης, κ.λ.π) να είναι μικρότερα από το κόστος αγοράς του ίδιου του καυσίμου, γεγονός που δεν συμβαίνει στις περισσότερες περιπτώσεις (αραιοκατοικημένοι νομοί, νομοί με μικρό αριθμό πρατηρίων και ανεπαρκές οδικό δίκτυο). Αυτό έχει σαν συνέπεια ο ανταγωνισμός

⁹ Βλ. Απόφαση Ε.Α 242/III/2003, OFT230 - 1998 Competition in the Supply of petrol in the UK, και OFT, 2000 Petrol and Diesel Pricing in the Highlands and Islands.

που αναπτύσσεται σε επίπεδο λιανικής, να θεωρείται «τοπικός» (localised)¹⁰. Σύμφωνα και με προηγούμενη απόφαση της Ε.Α, σε επίπεδο λιανικής εμπορίας, η σχετική γεωγραφική αγορά, περιορίζεται σε τοπικό επίπεδο (σε συγκεκριμένη –περιορισμένη χιλιομετρική απόσταση από το πρατήριο (ΕΑ 236/IV/2004). Για τους σκοπούς της παρούσας συγκέντρωσης, η σχετική γεωγραφική αγορά στο στάδιο της λιανικής διάθεσης (πρατήρια) ορίζεται σε επίπεδο νομού. Στο συμπέρασμα αυτό συνηγορούν οι κάτωθι παράγοντες: α) Οι εταιρίες εμπορίας καταρτίζουν τις ονομαστικές τιμές τιμοκαταλόγου (αρχικές τιμές) ανά νομό και στη συνέχεια διαμορφώνεται η τελική (καθαρή) τιμή χονδρικής ανά πρατήριο, η οποία λαμβάνει υπόψη τις τυχόν εκπτώσεις (τιμολογίου και όγκου) που χορηγούν οι εταιρίες, β) Υφίστανται σημαντικές αποκλίσεις μέσω τιμών μεταξύ των νομών σε επίπεδο λιανικής διάθεσης, οι οποίες στην αγορά της βενζίνης φθάνουν μέχρι και 19.4%, γ) Παρουσιάζονται σημαντικές διαφορές (αποκλίσεις) στα μερίδια αγοράς των δύο εμπλεκόμενων εταιριών (ΕΚΟ και ΒΡ), οι οποίες για τη σχετική αγορά της βενζίνης κυμαίνονται στο διάστημα από 0.18 ποσοστιαίες μονάδες έως 31.8 ποσοστιαίες μονάδες (βλ. Παράρτημα, Πίνακας 7), δ) Η μορφολογία του εδάφους της ελληνικής αγοράς δεν επιτρέπει ιδίως τις νησιωτικές περιοχές να ενταχθούν στην ίδια σχετική αγορά με την ηπειρωτική χώρα καθώς οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι διαφορετικές κυρίως λόγω του μεταφορικού κόστους.

- 37) Τέλος, η σχετική υποαγορά των **αποθηκευτικών χώρων**, διαθέτει τοπική / περιφερειακή διάσταση στο βαθμό που η μεταφορά των πετρελαιοειδών υπόκειται σε περιορισμούς (μεταφορικό κόστος, έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού, αντιδράσεις από τοπικές κοινωνίες, περιβαλλοντικοί περιορισμοί, κ.λ.π), οι οποίοι συνιστούν νομικά και πραγματικά εμπόδια εισόδου¹¹.
- 38) Συνεπώς, με βάση την ανωτέρω ανάλυση και για τους σκοπούς της παρούσας συγκέντρωσης, ως σχετική γεωγραφική αγορά στα στάδια της διύλισης και χονδρικής εμπορίας ορίζεται η ελληνική επικράτεια. Εντούτοις, η σχετική γεωγραφική αγορά στο στάδιο της λιανικής διάθεσης μπορεί να ορισθεί στενότερα (νομός, ευρύτερη γεωγραφική περιοχή), καθώς οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών, οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η εν λόγω περιοχή δύναται να διακριθεί από άλλες περιοχές, διότι οι όροι του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά.

II(B) ΕΠΗΡΕΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

- 39) Με τον όρο «επηρεαζόμενη αγορά» νοείται α) κάθε σχετική αγορά προϊόντος στην οποία ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες δύο ή περισσότερες από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, εφόσον εκτιμάται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει σε συνολικό μερίδιο στην αγορά αυτή ύψους τουλάχιστον 15% (Η περίπτωση αφορά στις

¹⁰ Είναι γενικά αποδεκτό στη βιβλιογραφία ότι σε επίπεδο λιανικής πώλησης, τα υγρά καύσιμα συνθέτουν μια τοπική σχετική γεωγραφική αγορά (βλ. Irish Competition Authority, 2003 “Case COM/98/02”, OFT, 1998 “Competition in the Supply of petrol in the UK” και M. Slade, 1987, “Interfirm rivalry in a repeated game, an empirical test of tacit collusion”, Journal of Industrial Economics, June, 499-516).

¹¹ Βλ. Απόφαση Ε.Ε. Μ.1464.

οριζόντιες σχέσεις), καθώς και β) κάθε σχετική αγορά στην οποία ασκεί επιχειρηματικές δραστηριότητες οποιαδήποτε συμμετέχουσα επιχείρηση και βρίσκεται σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας του προϊόντος σε σχέση με την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται άλλη συμμετέχουσα επιχείρηση, και οποιοδήποτε από τα ατομικά ή συνδυασμένα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων αυτών, σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας, ανέρχεται σε 25% τουλάχιστον, ανεξάρτητα αν μεταξύ των μερών υφίσταται σχέση προμηθευτή/πελάτη (Η περίπτωση αφορά στις κάθετες σχέσεις).

- 40) Επομένως, βάσει των ανωτέρω και για τους σκοπούς της υπό κρίση συγκέντρωσης, ως *επηρεαζόμενες αγορές προϊόντων* σε κάθε στάδιο της αξιακής αλυσίδας (*διύλιση, χονδρική εμπορία, λιανική διάθεση*) διακρίνονται οι εξής:

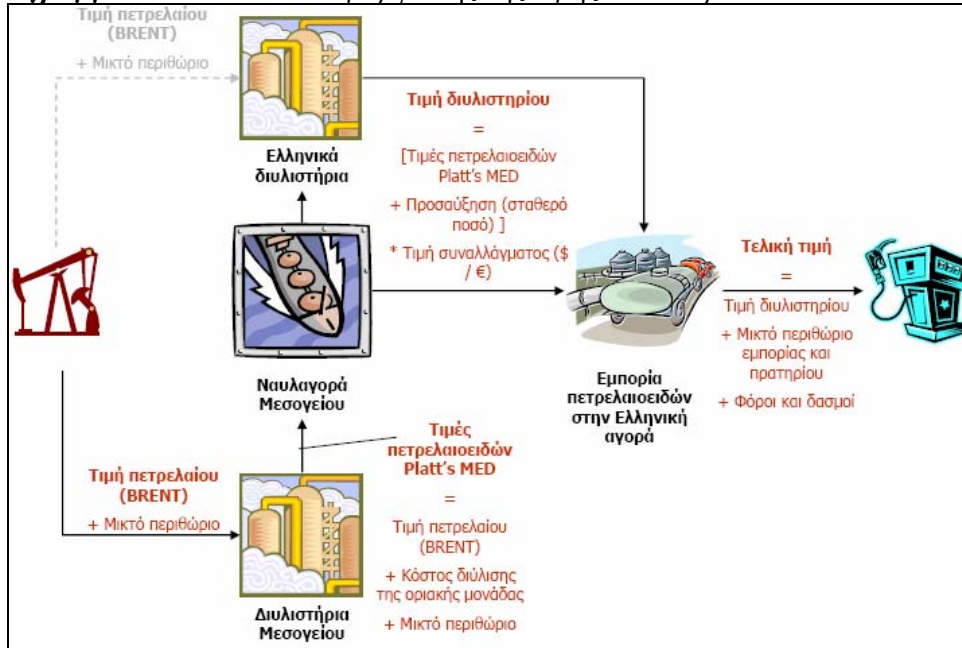
- α) Σχετική αγορά βενζίνης.*
- β) Σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης.*
- γ) Σχετική αγορά πετρελαίου θέρμανσης.*
- δ) Σχετική αγορά υγραερίου.*
- ε) Σχετική αγορά μαζούτ .*
- στ) Σχετική αγορά ασφάλτου/πίσσας.*

II(Γ) ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ - ΔΟΜΗ ΑΓΟΡΩΝ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

II(Γ)(1) Διαμόρφωση τιμής ανά στάδιο

- 41) Στον κλάδο των πετρελαιοειδών υφίσταται τιμολόγηση των τελικών προϊόντων (εγχώριας αγοράς και διεθνών πωλήσεων) στα τρία στάδια της αγοράς (διύλιση, χονδρική εμπορία και λιανική διάθεση). Ειδικότερα, η τιμολόγηση ξεκινά από τις εταιρίες διύλισης στις εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών και από τις τελευταίες στους κατόχους άδειας λιανικής (πρατήρια υγρών καυσίμων και μεταπωλητές πετρελαίου θέρμανσης) και σε μεγάλους τελικούς καταναλωτές (βιομηχανικοί και εμπορικοί πελάτες, εταιρίες ηλεκτροπαραγωγής, κ.λ.π). Στο ακόλουθο Διάγραμμα 3 παρουσιάζονται σχηματικά τα στάδια διαμόρφωσης της τιμής των πετρελαιοειδών στην ελληνική αγορά.

Διάγραμμα 3: Τα στάδια διαμόρφωσης της τιμής των πετρελαιοειδών

Πηγή: IOBE, (2009). Οι προσδιοριστικοί παράγοντες διαμόρφωσης των τιμών των πετρελαιοειδών

- 42) Οι εταιρίες διύλισης (ΕΛ.ΠΕ και ΜΟΗ) αγοράζουν την πρώτη ύλη (αργό) και τα τελικά προϊόντα με βάση προθεσμιακά συμβόλαια (συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης) στηριζόμενα στις δημοσιευμένες επικρατούσες τιμές βασικών τύπων αργού (Brent, Urals) και προϊόντων στη Μεσόγειο. Λόγω της χρηματιστηριακής φύσης των πετρελαιοειδών και των καθημερινών διακυμάνσεων των τιμών, η τιμολόγηση των προϊόντων σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας και διανομής των καυσίμων πραγματοποιείται με τη χρήση μιας βάσης αναφοράς (basing point pricing). Για το σκοπό αυτό, οι δραστηριοποιούμενοι στην αγορά των πετρελαιοειδών, χρησιμοποιούν διάφορους δείκτες όπως ο Platt's, και ο Argus. Σκοπός των δεικτών αυτών είναι να καταδεικνύουν στους συμβαλλόμενους την πλέον αντιπροσωπευτική τιμή στην οποία θα πρέπει κατ' ελάχιστον να πωλούν ή να αγοράζουν τα προϊόντα τους. Οι εταιρίες που εκδίδουν τους ανωτέρω δείκτες, όπως για παράδειγμα η εταιρία McGraw-Hill που εκδίδει το δελτίο Platt's, προσπαθούν μέσω ανταποκριτών να συγκεντρώνουν καθημερινά όλες τις πράξεις spot και futures που πραγματοποιούνται μεταξύ των ενδιαφερομένων στα διεθνή χρηματιστήρια πετρελαίου όπως το International Petroleum Exchange του Λονδίνου. Το συγκεκριμένο δελτίο, αφού συνεκτιμήσει πληθώρα άλλων παραγόντων, δημοσιεύει την εκτίμηση του για τις επικρατούσες ανώτατες (high), μέσες (midpoint) και κατώτατες (low) τιμές κάθε καυσίμου που αναφέρεται σε αυτό για την συγκεκριμένη ημέρα και περιοχή σε δολάρια Ηνωμένων Πολιτειών ανά μετρικό τόνο (USD/MT).
- 43) Η τιμή πώλησης από τις εταιρίες διύλισης (ex-refinery price) είναι εκείνη την οποία καταβάλλουν οι εταιρίες εμπορίας προς τις εταιρίες διύλισης για να παραλάβουν τα πετρελαιοειδή με δεξαμενόπλοια ή μέσω πετρελαιοαγωγών ή ακόμα με βυτιοφόρα

αυτοκίνητα¹². Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τιμές στις οποίες πραγματοποιούνται εξαγωγές υπολογίζονται με βάση τις τιμές FOB MED¹³. Στην Ευρώπη υπάρχουν δύο αγορές στις οποίες διαμορφώνονται οι τιμές των πετρελαιοειδών. Στη βόρεια Ευρώπη, είναι η αγορά του Ρότερνταμ (Ολλανδία), η οποία εφοδιάζει με προϊόντα πετρελαίου ολόκληρη τη βόρεια Ευρώπη (Ηνωμένο Βασίλειο, Σκανδιναβικές χώρες, κ.λ.π) και μέρος της κεντρικής Ευρώπης (Γερμανία, Αυστρία, κ.λ.π). Οι χώρες που βρίσκονται στη νότια Ευρώπη και ειδικότερα στη Μεσόγειο (Γαλλία, Ισπανία, Ελλάδα, Ιταλία, κ.λ.π) εφοδιάζονται από την αγορά της Ιταλίας (Γένοβα).

- 44) Οι τιμές πώλησης πετρελαιοειδών, λόγω της διακύμανσης που συνήθως παρατηρείται στις διεθνείς τιμές του αργού πετρελαίου και των προϊόντων αυτού, αποτελούν το άθροισμα τριών παραμέτρων:

α) Των τιμών του δείκτη του δελτίου «Platt's European Marcetscan» για φορτία CIF MED BASIS ITALY¹⁴ για όλα τα πετρελαιοεδή (βενζίνες, πετρέλαιο κίνησης, καύσιμα αεριοθεωμένων, μαζούτ, προπάνιο, βουτάνιο κ.λ.π). Στο δελτίο αυτό που εκδίδεται όλες τις εργάσιμες ημέρες, αναγράφονται σε δολάρια ΗΠΑ ανά μετρικό τόνο (MT), οι ανώτατες (high), οι μέσες (midpoint) και οι κατώτατες τιμές (low) των προϊόντων αμόλυβδης βενζίνης 95 (premium unleaded), νάφθας (naphtha), καυσίμου αεριοθεωμένων (Jet aviation fuel), πετρελαίου κίνησης (EN590), πετρελαίου θέρμανσης (gasoil 0,2), μαζούτ χαμηλού (X.Θ) και υψηλού θείου (Y.Θ), προαπανίου (propane) και βουτανίου (butane) όπως διαμορφώθηκαν από την προσφορά και τη ζήτηση σε δοσοληψίες CIF σχετικά μεγάλων φορτίων που πραγματοποιήθηκαν στην Ιταλία την προηγούμενη ημέρα. Οι τιμές Platt's αναφέρονται στο εμπόριο πλεονασματικών (οριακών) φορτίων τα οποία διακινούνται από χώρα σε χώρα και οι τιμές τους αντιστοιχούν στο οριακό κόστος παραγωγής (marginal barrel)¹⁵

β) Της προμήθειας ή προσαύξησης (premium) των διυλιστηρίων που εκφράζεται σε δολάρια και καθορίζεται με ετήσιες συμφωνίες μεταξύ των διυλιστηρίων και των εταιριών εμπορίας. Η προμήθεια, περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες κόστους (αποθήκευση, διακίνηση, μεταφορά, κ.λ.π). Τονίζεται ότι η πυκνότητα (MT/1000 λίτρα)

¹² Περισσότερες πληροφορίες για το μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών πετρελαιοειδών σε όλα τα στάδια διακίνησης των, μπορεί να αναζητηθούν στο βιβλίο του Π. Μπίκου, 2004 – Ο κλάδος της εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα (Γ' έκδοση).

¹³ Το ακρωνύμιο FOB από τα Incoterms σημαίνει Free on Board, δηλαδή στα ελληνικά «Ελεύθερο επί του πλοίου» με την προσθήκη του κατανομαζόμενου λιμανιού φόρτωσης. Σύμφωνα με τον όρο αυτό ο πωλητής εκπληρώνει την υποχρέωση του, όταν τα εμπορεύματα έχουν περάσει πάνω από το κιγκλίδωμα του πλοίου, στο κατανομαζόμενο λιμάνι φόρτωσης, δηλαδή ο πωλητής δεν αναλαμβάνει έξοδα μεταφοράς, ασφάλισης του φορτίου κ.λ.π. Αυτό σημαίνει ότι ο αγοραστής αναλαμβάνει όλα τα έξοδα και τους κινδύνους απώλειας ή ζημίας των εμπορευμάτων από το χρονικό σημείο φόρτωσης του εμπορεύματος και μετά.

¹⁴ Το ακρωνύμιο CIF από τα Incoterms σημαίνει Costs Insurance and Freight, δηλαδή στα ελληνικά «Κόστος ασφάλισης και μεταφοράς». Σύμφωνα με τον όρο αυτό ο πωλητής παραδίδει τα αγαθά, όταν περάσει το πλοίο της σιδηροδρομικής στο λιμένα φόρτωσης. Ο πωλητής πρέπει να πληρώσει το κόστος και οι εμπορευματικές μεταφορές που είναι αναγκαίες για να φέρει τα αγαθά στον κατανομαζόμενο λιμάνι προορισμού, αλλά ο κίνδυνος απώλειας ή βλάβης των εμπορευμάτων, καθώς και τις τυχόν πρόσθετες δαπάνες που οφείλονται σε γεγονότα που συμβαίνουν μετά τη στιγμή της παράδοσης, μεταφέρονται από τον πωλητή στον αγοραστή. Τονίζεται ότι οι τιμές CIF εφαρμόζονται από 1/3/2009. Πριν από αυτή την ημερομηνία οι τιμές αναφοράς ήταν οι αντίστοιχες τιμές FOB.

¹⁵ Γνωμοδότηση Ε.Α υπ. αριθμ. 5/III/2001.

των προϊόντων τα οποία τιμολογούνται κατ' όγκον (κυρίως πετρελαιοειδή εγχώριας κατανάλωσης) διαμορφώνει και αυτή με τη σειρά της την τελική τιμή των πετρελαιοειδών¹⁶.

γ) Των εκπτώσεων που χορηγούν οι εταιρίες διύλισης, οι οποίες κλιμακώνονται ανάλογα με τον όγκο των πωλήσεων (volume rebates). Οι εκπτώσεις αυτές ενδέχεται να αποτελέσουν εκδήλωση ανταγωνισμού μεταξύ των δύο εγχώριων εταιριών διύλισης.

- 45) Αξίζει να σημειωθεί ότι οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι εξίσου καθοριστικός παράγοντας προσδιορισμού των τιμών διυλιστηρίου. Αυτό συμβαίνει διότι τα περισσότερα μεγέθη στη διεθνή αγορά πετρελαίου είναι εκφρασμένα σε δολάρια, με αποτέλεσμα τυχόν ανατιμητικές τάσεις του ευρώ έναντι του δολαρίου να εξουδετερώνουν σε ανάλογο βαθμό τις αυξήσεις των εκφρασμένων σε δολάρια τιμών και αντιστρόφως¹⁷.
- 46) Το κόστος κτήσης των πετρελαιοειδών από τις εταιρίες χονδρικής εμπορίας είναι το άθροισμα της τιμής διυλιστηρίου (ex refinery) και των φόρων, τελών, εισφορών, τους οποίους οι εταιρίες εμπορίας καταβάλλουν πριν από τη διάθεση των προϊόντων στην εσωτερική αγορά. Οι φόροι και οι λοιπές επιβαρύνσεις είναι οι εξής:
- Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης (ΕΦΚ) ο συντελεστής του οποίου αποτελεί σταθερό ποσό για κάθε καύσιμο και αποδίδεται σε ευρώ / χιλιόλιτρο για τις βενζίνες και το πετρέλαιο κίνησης.
 - Η εισφορά υπέρ της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ) που είναι 0,18 ευρώ / χιλιόλιτρο για όλες τις βενζίνες και το ντίζελ.
 - Η ειδική εισφορά λογαριασμού πετρελαιοειδών για την επιδότηση εφοδιασμού προβληματικών περιοχών που ισοδυναμεί με 1,2% επί της τιμής διυλιστηρίου.
 - Το ειδικό τέλος (Δ.Ε.Τ.Ε) που ανέρχεται στο 0,5% του αθροίσματος της τιμής διυλιστηρίου και του ΕΦΚ.
 - Ο ΦΠΑ, ο συντελεστής του οποίου ορίζεται στο 19% του αθροίσματος της τιμής διυλιστηρίου και όλων των ανωτέρω φορολογικών επιβαρύνσεων. Σημειώνεται ότι για τα νησιά Λέσβος, Χίος, Σάμος, Δωδεκάνησα, Κυκλάδες, Θάσος, Σαμοθράκη, Βόρειες Σποράδες, Σκύρος ο συντελεστής ΦΠΑ μειώνεται κατά 30% (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Επιβαρύνσεις των πετρελαιοειδών (2009)

Φόρος / Τέλος	Απλή Αμόλυβδη (€ / 1000 λίτρα)	Αμόλυβδη βενζίνη Super (€ / 1000 λίτρα)	L.R.P (€ / 1000 λίτρα)	Πετρέλαιο κίνησης (€ / 1000 λίτρα)
ΕΦΚ	359	359	359	302
ΡΑΕ	0,18	0,18	0,18	0,18
Ειδική Εισφορά	1%	1%	1%	1%
Δ.Ε.Τ.Ε	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
ΦΠΑ*	19%	19%	19%	19%

¹⁶ Για τη μετατροπή από δολάρια ανά MT σε ευρώ ανά 1000 λίτρα, χρησιμοποιείται το ειδικό βάρος κάθε προϊόντος (volume density), το οποίο διαφέρει ανάλογα με το προϊόν.

¹⁷ IOBE, (2009). Οι προσδιοριστικοί παράγοντες διαμόρφωσης των τιμών των πετρελαιοειδών.

(*) Δεν ισχύει για τα νησιά Λέσβος, Χίος, Σάμος, Δωδεκάνησα, Κυκλάδες, Θάσος, Σαμοθράκη, Βόρειες Σποράδες και Σκύρος.

Πηγή: Oil Bulletin – Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

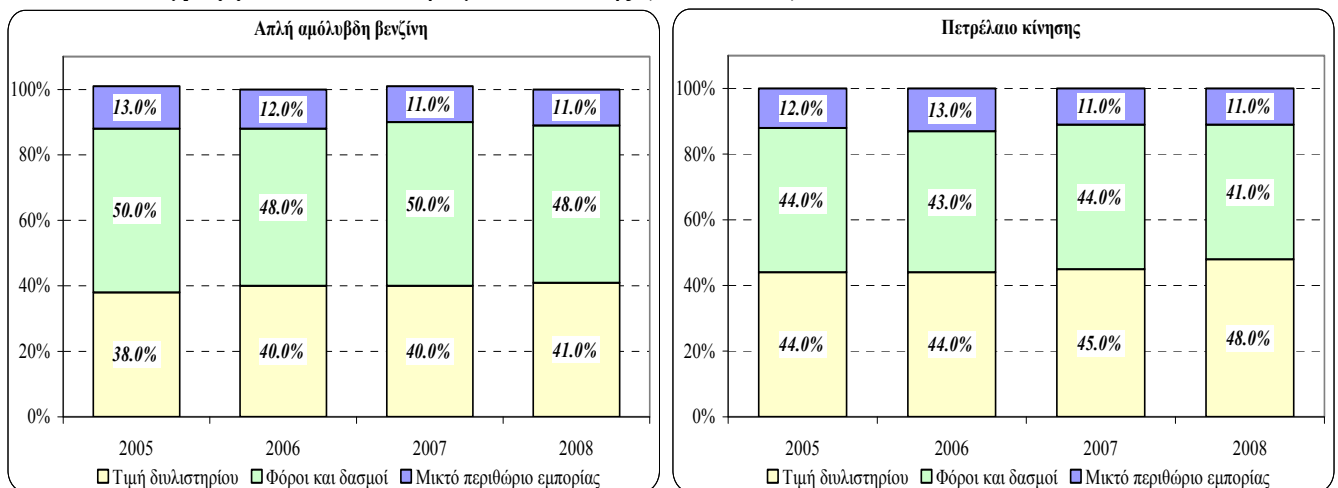
- 47) Οι πελάτες των εταιριών εμπορίας (μεγάλοι τελικοί καταναλωτές, πρατήρια), τιμολογούνται από την εταιρία εμπορίας στο κόστος κτήσεως (χωρίς τον ΦΠΑ), αφού σε αυτό προστεθεί το περιθώριο κέρδους της εταιρίας και επί του αθροίσματος του κόστους κτήσεως και του περιθωρίου κέρδους, προστίθεται ΦΠΑ 19%. Οι τιμές χονδρικής μεταβάλλονται ανάλογα με την τιμή κτήσης (τιμή διυλιστηρίου) είτε καθημερινά είτε ανά χρονικά διαστήματα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη μέθοδος δεν έχει αλλάξει τα τελευταία πέντε έτη¹⁸. Η τιμή χονδρικής, η οποία δεν περιλαμβάνει το μικτό περιθώριο εμπορίας, συνήθως ονομάζεται τιμή ΔΕΠ και αποτελεί τη βάση για την τιμολόγηση των πρατηρίων υγρών καυσίμων. Πιο αναλυτικά, η τιμολόγηση των εταιριών εμπορίας πραγματοποιείται βάσει των ονομαστικών τιμών τιμοκαταλόγου (σε επίπεδο νομού) και στη συνέχεια γίνονται εκπτώσεις επί τιμολογίου και εκπτώσεις όγκου πωλήσεων στο τέλος του έτους ή του μήνα σε κάθε πρατηριούχο χωριστά. Οι εκπτώσεις αυτές διαφέρουν από πελάτη σε πελάτη ανάλογα με τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιήσει οι εταιρίες στους πρατηριούχους, τη χορηγούμενη πίστωση καθώς και τον τοπικό ανταγωνισμό (βλ. Γνωμοδότηση Ε.Α. 5/III/2001).
- 48) Το μικτό περιθώριο κέρδους των εταιριών εμπορίας εξαρτάται από: α) τη γεωγραφική τοποθεσία του σημείου τελικής πώλησης και κατά συνέπεια του κόστους μεταφοράς που βαρύνει την εταιρία, β) τους όγκους καταναλώσεων ανά προϊόν, γ) την πιστωτική πολιτική που ακολουθεί η εταιρία εμπορίας στο δίκτυο των πρατηρίων της, δ) τα λοιπά χρηματοοικονομικά έξοδα, ε) τις επενδύσεις σε εξοπλισμό και εργασίες στα πρατήρια υγρών καυσίμων, στ) τις λοιπές παροχές (προκαταβολές ενοικίων, συμμετοχή στα έξοδα, κ.ο.κ), ζ) επιπρόσθετα διαχειριστικά έξοδα και τέλος η) το κέρδος προς απόδοση δεσμευμένων κεφαλαίων στους μετόχους της εταιρίας. Το μικτό περιθώριο κέρδους των επιχειρήσεων λιανικής εμπορίας αποτελεί συνάρτηση των λειτουργικών δαπανών (ενοίκια, μισθοδοσία, κ.λ.π), του όγκου των πωλήσεων, των εσόδων από άλλες υπηρεσίες που παρέχουν (πώληση λιπαντικών, ειδών αυτοκινήτου, σνακ, αναψυκτικών, κ.λ.π) καθώς και το επίπεδο του τοπικού ανταγωνισμού (local competition).
- 49) Η τιμή που επιβαρύνεται ο καταναλωτής (τιμή πρατηρίου) επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Στην απλή αμόλυβδη βενζίνη όπως και στο πετρέλαιο κίνησης το μεγαλύτερο ποσοστό των τελικών τιμών αφορά τους φόρους και τις λοιπές εισφορές (55% και 54% αντίστοιχα). Το υπόλοιπο τμήμα της τιμής καλύπτει το κόστος διύλισης αργού πετρελαίου (upstream) και τα μικτά περιθώρια κέρδους των εταιριών διύλισης, εμπορίας και των πρατηριούχων (downstream). Σύμφωνα με σχετική μελέτη των ΕΛΠΕ που καλύπτει την περίοδο Ιανουαρίου 2003 – Απριλίου 2004, η τιμή διυλιστηρίου (ex-refinery) για την απλή αμόλυβδη βενζίνη και το πετρέλαιο κίνησης αντιπροσωπεύει το 29% και 34% της τελικής τιμής καταναλωτή αντίστοιχα, ενώ το μικτό περιθώριο

¹⁸ Η μοναδική τροποποίηση στον προσδιορισμό των τιμών χονδρικής της εσωτερικής αγοράς έγινε τον Οκτώβριο του 2001 οπότε οι τιμές διυλιστηρίου από τα ΕΛΠΕ σταμάτησαν να δίδονται εβδομαδιαίως και άρχισαν να δίνονται επί καθημερινής βάσης.

εμπορίας (εταιρίες εμπορίας και πρατηριούχοι) διαμορφώνεται σε 16% και 12% αντίστοιχα. Το υπόλοιπο 55% και 54% αντίστοιχα αφορά φόρους και λοιπές εισφορές.

- 50) Αξίζει να σημειωθεί ότι η συμμετοχή των μικτών περιθωρίων κέρδους που προέρχονται από το τμήμα της διύλισης και της εμπορίας (χονδρική και λιανική) στην τελική τιμή καταναλωτή παρουσιάζει σημαντική διακύμανση λόγω της μεταβλητότητας (volatility) που εμφανίζει η τιμή του αργού πετρελαίου διεθνώς. Οι τελικές τιμές καταναλωτή προκύπτουν εάν στις χονδρικές τιμές προστεθεί και το μικτό περιθώριο κέρδους των πρατηριούχων, το οποίο διαφοροποιείται από πρατήριο σε πρατήριο. Το εν λόγω περιθώριο κέρδους εξαρτάται από το ύψος των πωλήσεων των πρατηρίων, την αποτελεσματικότητα λειτουργίας τους, το ύψος των επενδύσεων ανά πρατήριο, κ.λ.π.
- 51) Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύνθεση της τελικής τιμής αντλίας στα δύο κυριότερα προϊόντα (απλή αμόλυβδη βενζίνη και πετρέλαιο κίνησης). Όπως θα αναλυθεί διεξοδικά κατωτέρω, οι φόροι και οι δασμοί και οι τιμές διυλιστηρίου αποτελούν τους μεγαλύτερους σε μέγεθος παράγοντες διαμόρφωσης των εγχώριων τιμών λιανικής σε σχέση με τα περιθώρια των εταιριών εμπορίας και των πρατηριούχων (Διάγραμμα 4). Ειδικότερα, στην απλή αμόλυβδη βενζίνη (95 RON) το ύψος των δασμών και των φόρων αποτέλεσε το μεγαλύτερο μέρος της τιμής αντλίας με μερίδιο που κατά μέσο όρο διαμορφώθηκε σε 49%, εμφανίζοντας όμως μικρή υποχώρηση το τελευταίο έτος (2008) λόγω της σημαντικής αύξησης των διεθνών τιμών και κατ' επέκταση της τιμής διυλιστηρίου. Η αύξηση της τιμής διυλιστηρίου της αμόλυβδης βενζίνης την ανωτέρω περίοδο είχε ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του μεριδίου της στις τιμές λιανικής κατά 3% και την υποχώρηση του αντίστοιχου μεριδίου του περιθωρίου των εταιριών εμπορίας και των πρατηριούχων από 13% το 2005 σε 11% το 2008.

Διάγραμμα 4: Ανάλυση τιμών λιανικής (2005-2008)

Πηγή: IOBE, (2009). Οι προσδιοριστικοί παράγοντες διαμόρφωσης των τιμών των πετρελαιοειδών

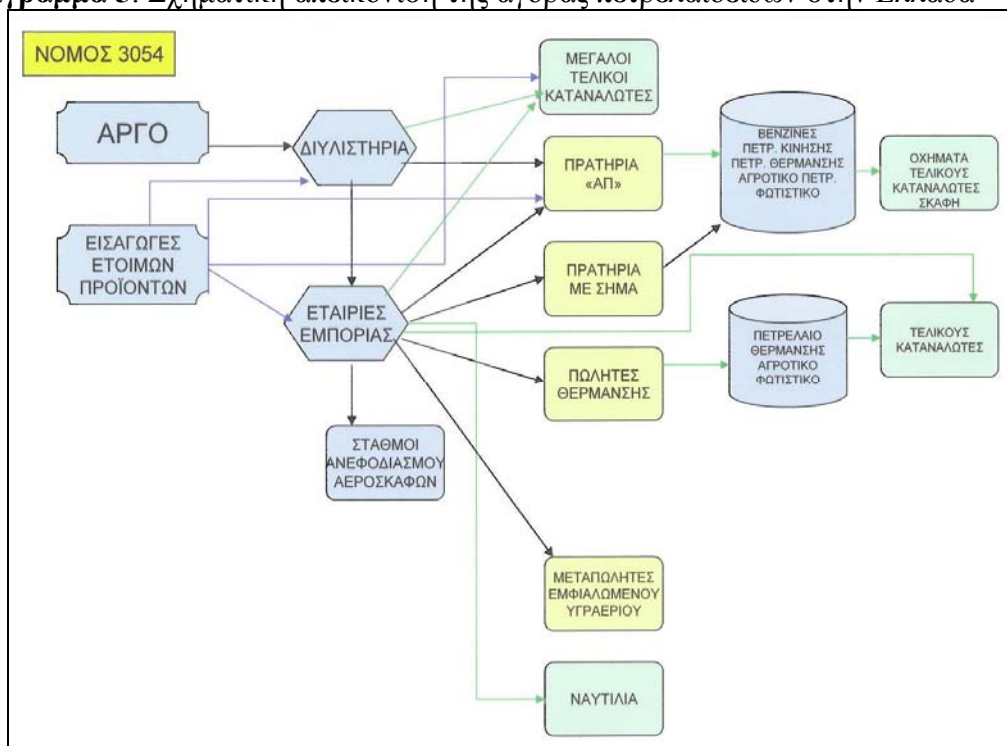
- 52) Στο πετρέλαιο κίνησης, η τιμή διυλιστηρίου αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος της τελικής τιμής με 45% κατά μέσο όρο. Οι φόροι και οι δασμοί, αποτελούν το 43% περίπου της τελικής τιμής και το μικτό περιθώριο κέρδους

- 53) Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ένας από τους παράγοντες που επιδρά στη διαμόρφωση της τελικής τιμής των πετρελαιοειδών είναι και το κόστος μεταφοράς. Το κόστος μεταφοράς υπεισέρχεται ως ξεχωριστός παράγοντας στο σχηματισμό της τελικής τιμής χονδρικής (τιμή που αγοράζουν οι πρατηριούχοι) και διαμορφώνεται ανάλογα με τον τόπο παράδοσης των πετρελαιοειδών. Στα έξοδα μεταφοράς, έρχεται να προστεθεί και ένα πρόσθετο κόμιστρο (σημαία), το οποίο είναι διαφορετικό στα αστικά κέντρα Αθήνας - Θεσ/νίκης σε σχέση με την υπόλοιπη γεωγραφική επικράτεια. Η μεταφορά των πετρελαιοειδών από τους αποθηκευτικούς χώρους των διυλιστηρίων και των εταιριών εμπορίας στα πρατήρια των υγρών καυσίμων, διενεργείται κατά το μεγαλύτερο μέρος της με βυτιοφόρα αυτοκίνητα. Οι εταιρίες εμπορίας χρησιμοποιούν βυτιοφόρα αυτοκίνητα ιδιωτικής και δημοσίας χρήσης. Στην πλειοψηφία τους η μεταφορά των υγρών καυσίμων εντός της ελληνικής επικράτειας διενεργείται σε μεγάλο βαθμό από τα δημοσίας χρήσεως βυτιοφόρα αυτοκίνητα (ΔΧΒ).

Π(Γ)(2) Δομή αγορών

- 54) Στο Διάγραμμα 5, απεικονίζεται σχηματικά ο κλάδος των πετρελαιοειδών, όπως αυτό οριοθετείται σύμφωνα με τις διατάξεις και ειδικές ρυθμίσεις που διέπουν το ν. 3054/2002. Ειδικότερα, στο στάδιο διύλισης δραστηριοποιούνται 2 εταιρίες οι οποίες εφοδιάζουν με προϊόντα πετρελαίου τους μεγάλους τελικούς καταναλωτές, τα ανεξάρτητα πρατήρια και τις εταιρίες εμπορίας. Οι τελευταίες, εκτός από τα διυλιστήρια προμηθεύονται προϊόντα και από απευθείας εισαγωγές ετοιμών προϊόντων. Οι 18 εταιρίες εμπορίας που δραστηριοποιούνται στη χώρα εφοδιάζουν με τη σειρά τους μεγάλους τελικούς καταναλωτές, τα πρατήρια, τους πωλητές καυσίμου θέρμανσης, τους μεταπωλητές εμφιαλωμένου υγραερίου και τη ναυτιλία. Τέλος, τα πρατήρια εφοδιάζουν τους τελικούς καταναλωτές.

Διάγραμμα 5: Σχηματική απεικόνιση της αγοράς πετρελαιοειδών στην Ελλάδα

Πηγή: Επιτροπή Ανταγωνισμού - Κείμενο κανονιστικής παρέμβασης (Σεπτέμβριος 2006).

II(Γ)(2)(1) Εξέλιξη της ζήτησης Πετρελαιοειδών στην Ελλάδα

- 55) Σε πρόσφατη μελέτη του το IOBE¹⁹, επισημαίνει ότι η αγορά των πετρελαιοειδών εμφανίζει θετικές προοπτικές ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια αλλά με χαμηλότερους ρυθμούς μεγέθυνσης σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Η υποκατάσταση των πετρελαιοειδών προϊόντων από άλλες μορφές ενέργειας, όπως το φυσικό αέριο, θα πραγματοποιηθεί με σχετικά αργούς ρυθμούς, αποτέλεσμα της έλλειψης κινήτρων και των υψηλών κεφαλαιακών επενδύσεων που απαιτούνται τόσο από τα νοικοκυριά όσο και την βιομηχανία.
- 56) Στη μελέτη του IOBE διαπιστώνονται σημαντικά προβλήματα που συνδέονται με τη δομή της αγοράς των πετρελαιοειδών και την διαχρονική καταναλωτική συμπεριφορά, τις εισαγωγές, το μηχανισμό τιμολόγησης του κόστους των αποθεμάτων, το κόστος μεταφοράς, τα οποία επηρεάζουν αρνητικά τον ανταγωνισμό στον κλάδο. Σύμφωνα με την ίδια μελέτη η συνολική ζήτηση της εσωτερικής αγοράς ενισχύεται εξέλιξη που οφείλεται κυρίως στην αύξηση της ζήτησης της αμόλυβδης βενζίνης και του πετρελαίου θέρμανσης που κατέχουν και τα υψηλότερα μερίδια στην εσωτερική αγορά.
- 57) Η κατανάλωση βενζινών (αμόλυβδη, σούπερ αμόλυβδη και LRP) αυξήθηκε την τριετία 2006-2009, εμφανίζοντας Μέση Ετήσια Αύξηση της τάξης του 2,3% (επεξεργασία στοιχείων απαντήσεων των εταιριών εμπορίας), αύξηση που οφείλεται αποκλειστικά στην μεγάλη αύξηση της ζήτησης για αμόλυβδη βενζίνη.
- 58) Όσον αφορά στη ζήτηση του πετρελαίου κίνησης, κατά την ίδια περίοδο παρουσιάζεται σημαντικότερη αύξηση, καθώς ο αντίστοιχος Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής έφθασε το 7% (επεξεργασία στοιχείων απαντήσεων των εταιριών εμπορίας).
- 59) Αντίθετη εξέλιξη παρουσίασε η ζήτηση για το πετρέλαιο θέρμανσης, την ίδια τριετία εμφανίζοντας αρνητικούς Μέσους Ετήσιους Ρυθμούς (-8%), γεγονός το οποίο οφείλεται στη σημαντική υποκατάσταση του συγκεκριμένου προϊόντος από φυσικό αέριο για τη συγκεκριμένη χρήση (επεξεργασία στοιχείων απαντήσεων των εταιριών εμπορίας).
- 60) Σχετική σταθερότητα ή ελαφρά συρρίκνωση παρουσιάζει η ζήτηση τόσο του Υγραερίου όσο και του Μαζούτ κατά την ίδια περίοδο (επεξεργασία στοιχείων απαντήσεων των εταιριών εμπορίας).

II(Γ)(2)(2) Στάδιο διύλισης

- 61) Στην αγορά της διύλισης όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως δραστηριοποιούνται μόλις δύο εταιρίες (ΕΛ.ΠΕ και MOTOP ΟΙΑ), οι οποίες παράγουν προϊόντα υψηλής

¹⁹ IOBE «Ο κλάδος της εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα», 4η έκδοση 10/2007.

προστιθέμενης αξίας. Από την ανάλυση που θα ακολουθηθεί προκύπτει ότι η εταιρία ΕΛ.ΠΕ, κατέχει ουσιώδη οικονομική ισχύ (SMP) στην αγορά με το μερίδιο της ύστερα και από την εξαγορά της ΠΕΤΡΟΛΑ (Σεπτέμβριος 2003) να διατηρείται στο 75% περίπου του συνολικού κύκλου εργασιών της εγχώριας αγοράς διύλισης. Η εταιρία ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ, ακολουθεί στη συνέχεια με μερίδιο αγοράς που κατά μέσο όρο δεν ξεπερνά το 25%. Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι η αγορά διύλισης πετρελαιοειδών στην Ελλάδα εμφανίζει συνθήκες δυοπωλίου με τις εταιρίες εμπορίας να προμηθεύονται το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών τους σε πετρελαιοειδή από τις δύο εγχώριες εταιρίες διύλισης και ένα μικρό ποσοστό να καλύπτεται από εισαγωγές (2,5% για το 2008 στο σύνολο της ελληνικής αγοράς)²⁰. Η ουσιώδης οικονομική ισχύ της εταιρίας ΕΛ.ΠΕ και οι συνθήκες δυοπωλίου ενισχύονται και από τις περιορισμένες εισαγωγές πετρελαιοειδών προϊόντων από τις εταιρίες εμπορίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ουσιώδης οικονομική ισχύς των ΕΛ.ΠΕ στην αγορά αλλά και γενικότερα οι συνθήκες δυοπωλίου σε συνδυασμό με την υπό κρίση συγκέντρωση θα μπορούσε να δημιουργήσει ή να επιτείνει τις ακόλουθες μορφές προβλημάτων σε βάρος της λειτουργίας αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά:

- 62) Παρεμπόδιση εισόδου: Οι σημαντικές οικονομίες κλίμακας, σκοπού και φάσματος, σε συνδυασμό με τα μη ανακτήσιμα κόστη που συνδέονται με την κατασκευή και λειτουργία κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής (δεξαμενές, αγωγοί καυσίμων, λιμενικές εγκαταστάσεις, κ.λ.π), ενδέχεται να λειτουργήσουν ως φραγμοί εισόδου σε πιθανούς νεοεισερχόμενους παίκτες. Η δυσχέρεια εισόδου στην αγορά μειώνει ή και ακόμα εξουδετερώνει οποιαδήποτε ανταγωνιστική πίεση από δυνητικούς ανταγωνιστές και ευνοεί το συντονισμό της συμπεριφοράς μεταξύ των δύο εταιριών.
- 63) Αυξημένη πιθανότητα συντονισμού και αλληλεξάρτησης της συμπεριφοράς των υπαρχουσών εταιριών διύλισης. Η δραστηριοποίηση δύο μόνο εταιριών στη αγορά διύλισης ευνοεί την δυνατότητα της εναρμόνισης της συμπεριφοράς τους και περιορίζει την πιθανότητα ανάπτυξης αυτόνομης και ανταγωνιστικής δραστηριότητας εκ μέρους των εταιριών. Εξάλλου, η ύπαρξη μόνο δύο εταιριών οδηγεί σε αυξημένα συνολικά κέρδη που μπορούν να προκύψουν από τον συντονισμό της συμπεριφοράς τους και μοιράζονται μόνο μεταξύ των δύο εταιριών.
- 64) Ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών: Οι δύο εταιρίες διύλισης που δραστηριοποιούνται στην αγορά διύλισης παρουσιάζουν τέτοιους συνεκτικούς δεσμούς δεδομένου ότι συμμετέχουν στην επιχείρηση «Εταιρία Αγωγού Καυσίμων Αεροδρομίου Αθηνών Α.Ε».
- 65) Τα μερίδια πώλησης κάθε εταιρίας διύλισης προς της εταιρίας εμπορίας (κατά είδος καυσίμου), καθώς και τα μερίδια αγοράς κάθε εταιρίας εμπορίας από τις εταιρίες διύλισης (αλλά και τις εισαγωγές) **παρουσιάζονται στους Πίνακες 4,5,6 (Παράρτημα)**. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης τα μερίδια πωλήσεων της ΜΟΗ από την ΒΡ θα αποκτηθούν από τα ΕΛΠΕ. (Πιο συγκεκριμένα τα μερίδια πωλήσεων της ΜΟΗ στη ΒΡ: το [9% - 21%] του πετρελαίου

²⁰ Βλ. Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73.

κίνησης, το [4% - 18%] του πετρελαίου θέρμανσης, το [5% - 21%] αμόλυβδης και το [10% - 25%] της LRP)

II(Γ)(2)(2)(1) Σχετική αγορά βενζίνης

- 66) Στη διωλισμένη βενζίνη, στην οποία δραστηριοποιείται μόνο η εξαγοράζουσα ΕΛ.ΠΕ, το μεγαλύτερο μέρος των αγορών των εταιριών εμπορίας και μεγάλων τελικών καταναλωτών προέρχεται από τις εγχώριες εταιρίες διύλισης ενώ ένα πολύ μικρό μέρος εισάγεται. Ειδικότερα, το 2008 τα ΕΛ.ΠΕ κάλυπταν το [65-75%] των συνολικών αναγκών της χώρας σε βενζίνες με τη ΜΟΗ να ακολουθεί με μερίδιο αγοράς που δεν υπερβαίνει το [15-25%]. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εισαγωγές, οι οποίες βαίνουν μειούμενες (σε σχέση με το 2007 που αποτελούσαν το [5-15%]) καλύπτουν μόλις το [0-10%] των συνολικών αναγκών στη συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Μερίδια αγοράς **βενζινών** (2007-2008)

[...]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73

II(Γ)(2)(2)(2) Σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης

- 67) Στη σχετική αγορά του πετρελαίου κίνησης το 2008 τα ΕΛ.ΠΕ καλύπτουν το [65-75%] της συνολικής κατανάλωσης στην Ελλάδα με τη ΜΟΗ να ακολουθεί με μερίδιο αγοράς που δεν υπερβαίνει το [20-30%]. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εισαγωγές καλύπτουν μόλις το [1-10%] των συνολικών αναγκών σε πετρέλαιο κίνησης (Διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 7: Μερίδια αγοράς **πετρελαίου κίνησης** (2007-2008)

[...]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73

II(Γ)(2)(2)(3) Σχετική αγορά υγραερίου

- 68) Στη σχετική αγορά υγραερίου, όπως και στις προηγούμενες, τα ΕΛΠΕ καλύπτουν το μεγαλύτερο μερίδιο της ζήτησης, καλύπτοντας το [75-85%] του υγραερίου της αγοράς. Ακολουθεί η ΜΟΗ με αντίστοιχο μερίδιο αισθητά χαμηλότερο [15-25%]. Σημειώνεται ότι στη συγκεκριμένη αγορά προϊόντος δεν πραγματοποιούνται εισαγωγές (Διάγραμμα 8)

Διάγραμμα 8: Μερίδια αγοράς **υγραερίου** (2007-2008)

[...]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73

II(Γ)(2)(2)(4) Σχετική αγορά πετρελαίου θέρμανσης

- 69) Στη σχετική αγορά πετρελαίου θέρμανσης το 2008 τα ΕΛΠΕ καλύπτουν το [65-75%] και η ΜΟΗ το [15-25%] της εγχώριας ζήτησης, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι το [0-10%] καλύπτεται από εισαγωγές (Διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9: Μερίδια αγοράς *πετρελαίου θέρμανσης* (2007-2008)

[...]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73

II(Γ)(2)(2)(5) Σχετική αγορά μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης

- 70) Όσον αφορά στη σχετική αγορά μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης δεν πραγματοποιούνται εισαγωγές το 2008, ενώ η ζήτηση καλύπτεται κατά [65-75%] από τα ΕΛΠΕ και κατά [25-35%] από τη ΜΟΗ (Διάγραμμα 10).

Διάγραμμα 10: Μερίδια αγοράς *μαζούτ* (2007-2008)

[...]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73

II(Γ)(2)(2)(6) Σχετική αγορά ασφάλτου/πίσσας

- 71) Τέλος, σε ότι αφορά τη σχετική αγορά ασφάλτου/πίσσας, επίσης, δεν πραγματοποιούνται εισαγωγές και τα ΕΛΠΕ καλύπτουν το [55-65%] της ζήτησης της συγκεκριμένης αγοράς ενώ η ΜΟΗ το [35-45%] (Διάγραμμα 11).

Διάγραμμα 11: Μερίδια αγοράς *ασφάλτου/πίσσας* (2007-2008)

[...]

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης σελ. 73

II(Γ)(2)(3) Στάδιο χονδρικής εμπορίας

- 72) Στην εν λόγω αγορά δραστηριοποιούνται 18 εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών, οι οποίες κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες²¹:

α) Εταιρίες με κάθετο βαθμό ολοκλήρωσης, όπως είναι η ΕΚΟ ΑΒΕΕ, η οποία είναι κατά 100% θυγατρική του ομίλου ΕΛ.Π.Ε, και η ΑVINOIL, η οποία ανήκει στον όμιλο της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ Α.Ε.

β) Εταιρίες που είναι θυγατρικές των πολυεθνικών εταιριών πετρελαίου, ΒΡ και SHELL και τέλος

γ) Εταιρίες ελληνικής ιδιοκτησίας του ιδιωτικού τομέα (JETOIL ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΛ, BITUMINA, CYCLON, DRACOIL, ΕΛΙΝΟΪΛ, ΕΤΕΚΑ, ΚΑΟΙΛ, ΚΜΟΙΛ, ΜΕΔΟΙΛ, ΡΕΒΟΪΛ, ΑΡΓΩ, SILK OIL και SUNOIL).

II(Γ)(2)(3)(1) Σχετική αγορά βενζίνης

²¹ Από το σύνολο των εταιριών εμπορίας σύμφωνα και με στοιχεία του Σ.Ε.Ε.Π.Ε, 19 εταιρίες διαθέτουν άδεια εμπορίας Α με εγκαταστάσεις αποθήκευσης και διακίνησης ανά την Ελλάδα, ενώ 9 εταιρίες διαθέτουν άδειες Β1 και Β2 – για ναυτιλιακά ή και αεροπορικά καύσιμα με ευκολίες ανεφοδιασμού πλοίων σε λιμάνια και με σταθμούς ανεφοδιασμού αεροσκαφών σε 25 περίπου αεροδρόμια.

- 73) Τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών στη σχετική αγορά βενζίνης στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 2. Πιο αναλυτικά και σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2008) η εταιρία SHELL φαίνεται να κατέχει την πρώτη θέση με μερίδιο αγοράς της τάξης του [15-25%] (655 χιλ. MT) και ακολουθούν οι εταιρίες ΕΚΟ και BP, οι οποίες μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης θα απορροφήσουν το [25-35%] του συνόλου των πωλήσεων βενζίνης. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι τα μερίδια αγοράς των δύο μεγαλύτερων εταιριών του κλάδου (SHELL και BP) ακολουθούν πτωτική πορεία, η οποία γίνεται ιδιαίτερα έντονη τα τελευταία έτη, ενώ τα μερίδια αγοράς της ΕΚΟ παρουσιάζουν διαχρονική σταθερότητα. Στη συνέχεια ακολουθούν «μεσαίου» μεγέθους εταιρίες (AIGAION, AVINOIL, και JET OIL), με μερίδια αγοράς της τάξης του [5-15%], [0-10%] και [0-10%] αντίστοιχα. Έπονται ορισμένες ακόμα εταιρίες «μικρού» μεγέθους που κερδίζουν σταδιακά μερίδια αγοράς από τις μεγαλύτερες εταιρίες του κλάδου (κυρίως από BP και SHELL). Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι με τα σημερινά δεδομένα, η αγορά χονδρικής εμπορίας βενζινών στην Ελλάδα δεν εμφανίζεται υπέρμετρα συγκεντρωμένη με τις τέσσερεις (CR-4) και οκτώ (CR-8) μεγαλύτερες εταιρίες να κατέχουν μερίδιο αγοράς ίσο με 59% και 85% αντίστοιχα²².

Πίνακας 2: Μερίδια αγοράς & συγκέντρωση στην αγορά των *βενζινών* (2006-2008)*
(ποσοστά επί τοις εκατό)

Εταιρία	2006	2007	2008
<i>Μερίδια Αγοράς</i>			
SHELL	[15-25]	[15-25]	[15-25]
EKO	[10-20]	[10-20]	[10-20]
BP	[15-25]	[15-25]	[15-25]
AEGEAN	[5-15]	[5-15]	[5-15]
AVINOIL	[5-15]	[5-15]	[5-15]
JETOIL	-	[0-10]	[0-10]
PEBOIA	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΕΛΙΝΟΙΛ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΕΤΕΚΑ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
SILK OIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
CYCLON	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΕΛΠΕΤΡΟΛ	-	-	[0-10]
ΚΑΟΙΛ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
DRACOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
SUNOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
KMOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
GALLON-OIL			[0-10]
ΑΡΓΩ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
MEDOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
BITUMINA	[0-10]	[0-10]	[0-10]
<i>Μέτρα Συγκέντρωσης</i>			

²² Σε ανάλογη διαπίστωση καταλήγει και η Επιτροπή Ανταγωνισμού (βλ. Κείμενο κανονιστικής παρέμβασης, Σεπτέμβριος 2006). Οι δείκτες συγκέντρωσης CR-4 και CR-8 λαμβάνουν υπόψη τους το άθροισμα των τεσσάρων και οκτώ μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου / αγοράς αντίστοιχα.

CR- 4 (%)	62.6	62.1	59.5
CR – 8 (%)	80.2	85.2	84.8
HHI _{pre}	1226	1201	1133
HHI _{post}	1812	1753	1632
ΔHHI = HHI _{post} - HHI _{pre}	586	551	499

(*) Η ιεράρχηση (ranking) των εταιριών έγινε βάσει των μεριδίων αγοράς για το 2008.

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης και στοιχεία από το Υπουργείο Ανάπτυξης.

- 74) Εκτός από την εξέταση των δεικτών συγκέντρωσης (CR-4 και CR-8) ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέταση του δείκτη Hirschman-Herfindahl (HHI)²³. Ειδικότερα σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες οδηγίες για την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων, για δείκτη $HHI > 2000$ μονάδων απαιτείται βαθμός μεταβολής αυτού (ΔHHI) μικρότερος των 150 μονάδων, ενώ όταν ο δείκτης κυμαίνεται στο διάστημα $1000 < HHI < 2000$ μονάδων απαιτείται βαθμός μεταβολής του δείκτη μικρότερος των 250 μονάδων. Τέλος, όταν ο δείκτης HHI είναι μικρότερος των 1000 μονάδων τότε θεωρείται ότι ο βαθμός συγκέντρωσης μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης είναι πάρα πολύ χαμηλός στη σχετική αγορά προϊόντος που αφορά. Ο δείκτης HHI λαμβάνει υπόψη του τόσο τον αριθμό των επιχειρήσεων όσο και την ανισότητα των μεριδίων αγοράς, ενώ κατά τον υπολογισμό του λαμβάνονται υπόψη στοιχεία από όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου. Τέλος, τονίζεται ότι ο δείκτης είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στα μερίδια αγοράς των μεγαλύτερων επιχειρήσεων λόγω του τετραγωνισμού των μεριδίων αγοράς.
- 75) Για την εν λόγω σχετική αγορά (βενζίνες), ο δείκτης HHI πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (HHI_{pre}) διαμορφώνεται στις 1133 μονάδες για το 2008, ενώ μετά από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ ο δείκτης (HHI_{post}) διαμορφώνεται στις 1632 μονάδες για το ίδιο έτος. Η μεταβολή (ΔHHI) του δείκτη ισοδυναμεί με 499 μονάδες.

Π(Γ)(2)(3)(2) Σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης

- 76) Τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών στη σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 3. Πιο αναλυτικά και σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2008) οι εταιρίες ΕΚΟ και BP φαίνεται να κατέχουν σημαντική θέση [15-25%] και [5-15%] αντίστοιχα) και ακολουθούν οι εταιρίες SHELL [5-15%] και JETOIL [5-15%]. Τα μερίδια αγοράς της ΕΚΟ και της BP, (που μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης θα

²³ Ο δείκτης συγκέντρωσης hhi υπολογίζεται βάσει του αθροίσματος των τετραγωνισμένων μεριδίων αγοράς

των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην σχετική αγορά προϊόντος. Ο τύπος υπολογισμού του είναι $hhi = \frac{\sum_{i=1}^n s_i^2}{n}$, όπου, $i = 1, \dots, n$: οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις στην σχετική αγορά προϊόντος και s_i : τα μερίδια αγοράς των i επιχειρήσεων. Η μεταβολή του HHI δίνεται από τον τύπο $\Delta hhi = 2s_i s_j$, όπου s_i, s_j : τα μερίδια αγοράς των i και j εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην συγκέντρωση. Τέλος, ο δείκτης hhi μετά την πραγματοποίηση

της συγκέντρωσης δίνεται από τον τύπο $hhi = \frac{\sum_{i=1}^n s_i^2}{n} + 2s_i s_j$.

κατέχουν το [25-35%] της συγκεκριμένης αγοράς) στη συγκεκριμένη αγορά καταγράφουν διαχρονική συρρίκνωση κατά την τελευταία τριετία, σε αντίθεση με το μερίδιο της SHELL, που εμφανίζεται διαχρονικά σταθερό. Ακολουθούν «μεσαίου» μεγέθους εταιρίες (AVINOIL, ΕΛΙΝΟΪΛ, ΑΙΓΑΙΟΝ, και ΡΕΒΟΪΛ), με μερίδια αγοράς της τάξης του [0-10%]. Έπονται ορισμένες εταιρίες «μικρού» μεγέθους (με μερίδιο στη συγκεκριμένη αγορά από 1% έως 5%) και κάποιες πολύ μικρού μεγέθους με μερίδια μικρότερα της ποσοστιαίας μονάδας στη συγκεκριμένη αγορά. Η αγορά χονδρικής εμπορίας πετρελαίου κίνησης ακολουθεί το πρότυπο του βαθμού συγκέντρωσης της αγοράς βενζινών (βλέπε προηγούμενη ενότητα), καθώς οι τέσσερεις και οι οκτώ μεγαλύτερες εταιρίες συγκεντρώνουν το 52% και 77% αντίστοιχα (δείκτες CR-4 = 52,1 και CR-8 = 77,2).

- 77) Για την σχετική αγορά (πετρελαίου κίνησης), ο δείκτης HHI πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (HHI_{pre}) διαμορφώνεται στις 917 μονάδες για το 2008, ενώ μετά από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ ο δείκτης (HHI_{post}) διαμορφώνεται στις 1436 μονάδες για το ίδιο έτος. Η μεταβολή (ΔHHI) του δείκτη ισοδυναμεί με 520 μονάδες.

Πίνακας 3 Μερίδια αγοράς & συγκέντρωση στην αγορά του πετρελαίου κίνησης (2006-2008)* (ποσοστά επί τοις εκατό)

Εταιρία	2006	2007	2008
Μερίδια αγοράς			
EKO	[15-25]	[15-25]	[15-25]
BP	[10-20]	[10-20]	[10-20]
SHELL	[5-15]	[5-15]	[5-15]
JETOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
AVINOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΕΛΙΝΟΙΑ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΑ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΡΕΒΟΙΑ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
SILK OIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΕΤΕΚΑ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
CYCLON	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΚΑΟΙΛ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
DRACOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΕΛΠΙΕΤΡΟΛ			[0-10]
SUNOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
KMOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
ΑΡΓΩ	[0-10]	[0-10]	[0-10]
GALLON-OIL			[0-10]
MEDOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
BITUMINA	[0-10]	[0-10]	[0-10]
Μέτρα συγκέντρωσης			
CR- 4 (%)	52.9	53.5	52.1
CR – 8 (%)	67.5	68.7	77.2
HHI _{pre}	948	944	917
HHI _{post}	1544	1430	1436
ΔHHI = HHI _{post} - HHI _{pre}	596	586	520

(*) Η ιεράρχηση (ranking) των εταιριών έγινε βάσει των μεριδίων αγοράς για το 2008.

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίηση, ερωτηματολόγια έρευνας και στοιχεία από το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Π(Γ)(2)(3)(4) Σχετική αγορά πετρελαίου θέρμανσης

- 78) Τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών στη σχετική αγορά πετρελαίου θέρμανσης στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 4. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2008) οι εταιρίες ΕΚΟ και BP φαίνεται να κατέχουν σημαντική θέση [10-20%] και [10-20%] αντίστοιχα) και ακολουθούν οι εταιρίες SHELL [5-15%], JETOIL [5-15%], AVINOIL [5-15%] και ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΛ [5-15%]. Οι δύο πρώτες εμφανίζουν διαχρονική συρρίκνωση των μεριδίων αγοράς τους ενώ η τρίτη παρουσιάζει σχετική σταθερότητα στη συγκεκριμένη αγορά.
- 79) Η αγορά χονδρικής εμπορίας πετρελαίου θέρμανσης δεν εμφανίζεται υπέρμετρα συγκεντρωμένη, καθώς οι τέσσερις μεγαλύτερες εταιρίες συγκεντρώνουν το 46,8% της συγκεκριμένης αγοράς (CR-4 = 46,8).

Πίνακας 4: Μερίδια αγοράς & συγκέντρωση στην αγορά πετρελαίου θέρμανσης (2006-2008)* (ποσοστά επί τοις εκατό)

Εταιρία	2006	2007	2008
<i>Μερίδια αγοράς</i>			
ΕΚΟ	[10-20]	[10-20]	[10-20]
BP	[10-20]	[10-20]	[10-20]
SHELL	[5-15]	[5-15]	[5-15]
JETOIL	[5-15]	[5-15]	[5-15]
AVINOIL	[5-15]	[5-15]	[5-15]
ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΛ	[5-15]	[5-15]	[5-15]
Λοιπές	[25-35]	[30-40]	[30-40]
<i>Μέτρα συγκέντρωσης</i>			
CR- 4 (%)	51.6	47.0	46.80
HHI _{pre}	1850	1998	2035
HHI _{post}	2382	2418	2403
ΔHHI = HHI _{post} - HHI _{pre}	532	420	368

(*) Η ιεράρχηση (ranking) των εταιριών έγινε βάσει των μεριδίων αγοράς για το 2008.

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης και στοιχεία από Υπουργείο Ανάπτυξης.

- 80) Για την σχετική αγορά (πετρελαίου θέρμανσης), ο δείκτης HHI πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (HHI_{pre}) διαμορφώνεται στις **2035** μονάδες για το 2008, ενώ μετά από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ ο δείκτης (HHI_{post}) διαμορφώνεται στις **2403** μονάδες για το ίδιο έτος. Η μεταβολή (ΔHHI) του δείκτη ισοδυναμεί με **368** μονάδες.

Π(Γ)(2)(3)(5) Σχετική αγορά υγραερίου

- 81) Τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών στη σχετική αγορά υγραερίου στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας παρουσιάζονται στον Πίνακα 5. Σύμφωνα με στοιχεία του 2008 οι εταιρίες PETROGAZ και SHELL κατέχουν το [25-35%] και [15-25%] αντίστοιχα της αγοράς του συγκεκριμένου προϊόντος. Η ΕΚΟ κατέχει [15-25%] της αγοράς υγραερίου, ενώ η BP μόλις το [0-10%]. Η αγορά χονδρικής εμπορίας υγραερίου εμφανίζεται αρκετά συγκεντρωμένη, καθώς οι 4 μεγαλύτερες εταιρίες (CR-4) ελέγχουν το 79,3% της συγκεκριμένης αγοράς.
- 82) Για την σχετική αγορά (υγραερίου), ο δείκτης ΗΗΙ πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (ΗΗΙ_{pre}) διαμορφώνεται στις **2361** μονάδες για το 2008, ενώ μετά από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ ο δείκτης (ΗΗΙ_{post}) διαμορφώνεται στις **2368** μονάδες για το ίδιο έτος. Η μεταβολή (ΔΗΗΙ) του δείκτη ισοδυναμεί με **7** μονάδες. Η ανάλυση του συγκεκριμένου δείκτη καταγράφει ότι ενώ διαπιστώνεται αρκετά σημαντική συγκέντρωση στη συγκεκριμένη αγορά, (βλέπε ΗΗΙ) αυτή δεν επηρεάζεται από την γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, καθώς η μεταβολή του δείκτη πριν και μετά τη συγκέντρωση είναι πολύ μικρή.

Πίνακας 5: Μερίδια αγοράς & συγκέντρωση στην αγορά του υγραερίου (2006-2008) * (ποσοστά επί τοις εκατό)

Εταιρία	2006	2007	2008
<i>Μερίδια αγοράς</i>			
PETROGAZ	[25-35]	[25-35]	[25-35]
SHELL	[15-25]	[15-25]	[15-25]
ΕΚΟ	[15-25]	[15-25]	[15-25]
SEKAVIN	[5-15]	[5-15]	[5-15]
BP	[0-10]	[0-10]	[0-10]
JETOIL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
Λοιπές	[10-20]	[10-20]	[10-20]
<i>Μέτρα συγκέντρωσης</i>			
CR- 4 (%)	82,20	80,00	79.3
ΗΗΙ _{pre}	2205,48	2309,44	2361
ΗΗΙ _{post}	2229,36	2329,54	2368
ΔΗΗΙ = ΗΗΙ _{post} - ΗΗΙ _{pre}	23,88	20,1	7

(*) Η ιεράρχηση (ranking) των εταιριών έγινε βάσει των μεριδίων αγοράς για το 2008.

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης και στοιχεία από το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Π(Γ)(2)(3)(6) Σχετική αγορά μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης

- 83) Τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών στη σχετική αγορά μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης στην Ελλάδα παρουσιάζονται στον Πίνακα 6. Σύμφωνα με στοιχεία του 2008 οι εταιρίες ΕΚΟ, AVIN και ELIN κατέχουν το [30-40%], [10-20%] και [10-20%] αντίστοιχα της αγοράς του συγκεκριμένου προϊόντος, και ακολουθούν η JETOIL [5-15%] η SHELL [5-10%] και η SILKOIL [0-10%], ενώ η BP κατέχει το [0-10%]. Η αγορά χονδρικής εμπορίας μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης είναι αρκετά συγκεντρωμένη, καθώς οι 4 μεγαλύτερες εταιρίες (CR-4) ελέγχουν το 80% περίπου της συγκεκριμένης αγοράς.

Πίνακας 6 : Μεριδία αγοράς & συγκέντρωση στην αγορά **μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης (2006-2008)** * (ποσοστά επί τοις εκατό)

Εταιρία	2006	2007	2008
<i>Μεριδία αγοράς</i>			
EKO	[30-40]	[30-40]	[30-40]
AVINOIL			[10-20]
ΕΛΙΝΟΙΑ	[10-20]	[10-20]	[10-20]
JETOIL	[5-15]	[5-15]	[5-15]
SHELL	[0-10]	[0-10]	[0-10]
SILK OIL			[0-10]
BP	[0-10]	[0-10]	[0-10]
<i>Μέτρα συγκέντρωσης</i>			
CR - 4 (%)	81,7	85,6	80,4
HHI _{pre}	2195	2272	2097
HHI _{post}	2500	2448	2407
$\Delta\text{HHI} = \text{HHI}_{\text{post}} - \text{HHI}_{\text{pre}}$	306	177	310

(*) Η ιεράρχηση (ranking) των εταιριών έγινε βάσει των μεριδίων αγοράς για το 2008.

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης και στοιχεία από Υπουργείο Ανάπτυξης.

- 84) Για τη σχετική αγορά (μαζούτ εσωτερικής κατανάλωσης), ο δείκτης HHI πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (HHI_{pre}) διαμορφώνεται στις **2097** μονάδες για το 2008, ενώ μετά από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ ο δείκτης (HHI_{post}) διαμορφώνεται στις **2407** μονάδες για το ίδιο έτος. Η μεταβολή (ΔHHI) του δείκτη ισοδυναμεί με **310** μονάδες.

Π(Γ)(2)(3)(7) Σχετική αγορά ασφάλτου/πίσσας

- 85) Τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών στη σχετική αγορά ασφάλτου/πίσσας στην Ελλάδα εμφανίζονται στον Πίνακα 7. Οι εταιρίες AVINOIL και EKO το 2008 εμφανίζονται να κατέχουν το [25-35%] και [5-15%] αντίστοιχα της αγοράς του συγκεκριμένου προϊόντος. Η SHELL ακολουθεί κατέχοντας το [0-10%] της αγοράς, ενώ η BP μόλις το [0-10%]. Η αγορά χονδρικής εμπορίας ασφάλτου υγραερίου εμφανίζεται σχετικά συγκεντρωμένη, καθώς οι 4 μεγαλύτερες εταιρίες (CR-4) ελέγχουν το 52,7% της συγκεκριμένης αγοράς του συγκεκριμένου προϊόντος.
- 86) Για τη σχετική αγορά (ασφάλτου/πίσσας), ο δείκτης HHI πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (HHI_{pre}) διαμορφώνεται στις **3199** μονάδες για το 2008, ενώ μετά από την ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ ο δείκτης (HHI_{post}) διαμορφώνεται στις **3203** μονάδες για το ίδιο έτος. Η μεταβολή (ΔHHI) του δείκτη αντιστοιχεί σε **4** μονάδες. Η ανάλυση του συγκεκριμένου δείκτη καταγράφει ότι ενώ διαπιστώνεται σημαντική συγκέντρωση στη συγκεκριμένη αγορά, (βλέπε HHI) αυτή δεν επηρεάζεται από την γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, καθώς η μεταβολή του δείκτη πριν και μετά τη συγκέντρωση είναι πολύ μικρή.

Πίνακας 7: Μεριδία αγοράς & συγκέντρωση στην αγορά **ασφάλτου/πίσσας** (2008)*
(ποσοστά επί τοις εκατό)

Εταιρία	2008
<i>Μεριδία αγοράς</i>	
AVINOIL	[25-35]
EKO	[5-15]
SHELL	[5-15]
BITUMINA	[0-10]
ΕΛΙΝΟΙΑ	[0-10]
BP	[0-10]
Λοιπές	[40-50]
<i>Μέτρα συγκέντρωσης</i>	
CR- 4 (%)	52.7
HHI _{pre}	3199
HHI _{post}	3203
$\Delta\text{HHI} = \text{HHI}_{\text{post}} - \text{HHI}_{\text{pre}}$	4

(*) Η ιεράρχηση (ranking) των εταιριών έγινε βάσει των μεριδίων αγοράς για το 2008.

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης και στοιχεία από Υπουργείο Ανάπτυξης.

Η(Γ)(2)(4) Στάδιο λιανικής πώλησης

- 87) Η ευρύτερη αγορά λιανικής πώλησης υγρών καυσίμων περιλαμβάνει τις πωλήσεις **βενζίνης, πετρελαίου κίνησης, πετρελαίου θέρμανσης και υγραερίου κίνησης** στον τελικό καταναλωτή που πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο από τα πρατήρια λιανικής. Οι εταιρίες χονδρικής, οι οποίες λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια και αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, δραστηριοποιούνται σε αυτό το στάδιο είτε άμεσα (μέσω πωλήσεων από πρατήρια που ελέγχονται από τις ίδιες) είτε έμμεσα (μέσω πωλήσεων από πρατήρια που φέρουν τα σήματα των εταιριών χονδρικής αλλά τα διαχειρίζονται ανεξάρτητα οι πρατηριούχοι).
- 88) Στο επίπεδο λιανικής πώλησης ο διαχωρισμός σε σχετικές αγορές προϊόντος γίνεται κατά ανάλογο τρόπο με το επίπεδο χονδρικής (ήτοι διακρίνουμε σε αγορές βενζίνης, πετρελαίου κίνησης, πετρελαίου θέρμανσης και υγραερίου κίνησης²⁴). Τα πρατήρια υγρών καυσίμων διαχωρίζονται σε αυτά που φέρουν το σήμα μιας εκ των εταιριών εμπορίας και προμηθεύονται αποκλειστικά από αυτή (ήτοι καμία άλλη εταιρία εμπορίας, άλλος χονδρέμπορος ή διυλιστήριο δεν δύναται να τα προμηθεύσει) και στα καλούμενα ανεξάρτητα πρατήρια (Α.Π.) τα οποία είναι περίπου 700 πανελλαδικά και τα οποία δεν φέρουν σήμα συγκεκριμένης εταιρίας και μπορούν να προμηθευτούν προϊόν είτε απευθείας από τα διυλιστήρια είτε από εταιρίες εμπορίας.
- 89) Τα πρατήρια του δικτύου των εταιριών εμπορίας διαχωρίζονται σε κατηγορίες, ανάλογα με το καθεστώς λειτουργίας τους. Έτσι διακρίνουμε: α) τα λεγόμενα COCOs ή COMOs, (company owned company operated/ managed) τα οποία είναι ιδιο-διαχειριζόμενα

²⁴ Υγραέριο κίνησης πωλείται σε μικρές ποσότητες από έναν περιορισμένο αριθμό πρατηρίων κυρίως στις αστικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

πρατήρια, ήτοι πρατήρια που ανήκουν στην εταιρία εμπορίας²⁵ και τα διαχειρίζεται η ίδια (έχοντας έτσι τη δυνατότητα ελέγχου και της τιμής μεταπώλησης), β) τα λεγόμενα CODOs, (company owned dealer operated/ managed) τα οποία είναι πρατήρια που ανήκουν στην εταιρία εμπορίας και τα διαχειρίζεται όμως πρατηριούχος ως ανεξάρτητος επιχειρηματίας, ο οποίος και καθορίζει την τιμή μεταπώλησης και γ) τα λεγόμενα DODOs (dealer owned dealer operated/ managed) τα οποία ανήκουν στον πρατηριούχο²⁶ και τα διαχειρίζεται ο ίδιος ως ανεξάρτητος επιχειρηματίας, καθορίζοντας ελεύθερα την τιμή μεταπώλησης.

- 90) Όπως γίνεται αντιληπτό, η κατοχή μεγάλου αριθμού πρατηρίων COCOs παρέχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην εταιρία εμπορίας, δεδομένου ότι διασφαλίζει τόσο την παραμονή του σημείου πώλησης στον έλεγχο της όσο και τον έλεγχο επί της τιμής μεταπώλησης (αν και βέβαια η τιμή μεταπώλησης στις περισσότερες τοπικές αγορές λιανικής καθορίζεται από την αγορά). Η συντριπτική πλειοψηφία πρατηρίων υγρών καυσίμων της χώρας είναι DODOs, για το σύνολο των εταιριών εμπορίας του κλάδου.

Διάγραμμα 12: Μεριδία πρατηρίων υγρών καυσίμων ως προς τον αριθμό τους ανά εταιρία

[.....]

Πηγή: Απαντήσεις εταιριών (ερωτηματολόγιο)

- 91) Τα πρατήρια λιανικής πώλησης υγρών καυσίμων φθάνουν τα 7.500 στην ελληνική επικράτεια το 2008, παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το 2006 (7.380). Στο Διάγραμμα 12 εμφανίζονται τα μερίδια των πρατηρίων ανά σήμα εμπορίας κάθε εταιρίας. Μετά την υποβληθείσα συγκέντρωση η νέα εταιρία θα κατέχει το [30-40%] των πρατηρίων ([.....] πρατήρια), και ακολουθεί η MAMIDOIL-JETOIL ([0-10%] ή [....] πρατήρια), η AVIN ([0-10%] ή [....] πρατήρια) η ELINOIL ([0-10%] ή [....] πρατήρια) και η AEGEAN ([0-10%] ή [....] πρατήρια) (Διάγραμμα 12).
- 92) Από τα πρατήρια αυτά (Διάγραμμα 13) το 77,8% είναι της κατηγορίας DODO τα οποία ανήκουν στον πρατηριούχο, ο οποίος έχει συνάψει σύμβαση συνεργασίας με την εταιρία και τα διαχειρίζεται ο ίδιος ως ανεξάρτητος επιχειρηματίας, καθορίζοντας ελεύθερα την τιμή μεταπώλησης, το 17,5% είναι της κατηγορίας CODO τα οποία είναι πρατήρια που ανήκουν στην εταιρία εμπορίας και τα διαχειρίζεται όμως ο πρατηριούχος ως ανεξάρτητος επιχειρηματίας, ο οποίος και καθορίζει την τιμή μεταπώλησης, ενώ μόνο το 4,6% των πρατηρίων ανήκει στην κατηγορία COCO τα οποία είναι ιδιο-διαχειριζόμενα πρατήρια, ήτοι πρατήρια που ανήκουν στην εταιρία εμπορίας και τα διαχειρίζεται η ίδια (έχοντας έτσι τη δυνατότητα ελέγχου και της τιμής μεταπώλησης. Επομένως, μόνο στο 5% των πρατηρίων πώλησης καυσίμων οι τιμές ελέγχονται από το προηγούμενο στάδιο

²⁵ Υπό την έννοια ότι είτε το οικόπεδο ανήκει κατά κυριότητα στην εταιρία εμπορίας είτε αυτή έχει συνάψει μακροχρόνια σύμβαση μίσθωσης.

²⁶ Υπό την έννοια ότι είτε το οικόπεδο ανήκει κατά κυριότητα στον πρατηριούχο είτε αυτός έχει συνάψει μακροχρόνια σύμβαση μίσθωσης με τον ιδιοκτήτη.

εμπορίας ενώ στο υπόλοιπο 95% των πρατηρίων οι πρατηριούχοι καθορίζουν τις τιμές μεταπώλησης οι ίδιοι.

Διάγραμμα 13: Καθεστώς λειτουργίας των πρατηρίων υγρών καυσίμων

Πηγή: Απαντήσεις εταιριών (ερωτηματολόγια)

Π(Γ)(2)(4)(1) Μερίδια αγοράς πρατηρίων ανά νομό

- 93) Εξετάζοντας τα μερίδια αγοράς σε τοπικό επίπεδο (νομό), διακρίνεται ότι σε κάποιους νομούς της χώρας η ΕΚΟ, μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης αποκτά σημαντικό τμήμα της αγοράς. Πιο συγκεκριμένα σε ότι αφορά τον **αριθμό πρατηρίων** φαίνεται ότι η νέα επιχείρηση θα κατέχει το 33,3% των πρατηρίων σε εθνικό επίπεδο (Διάγραμμα 12). Στην Κρήτη το αντίστοιχο μερίδιο θα φθάσει ακόμα και το [65-75%] Λασιθί, Ηράκλειο: [65-75%], Χανιά: [60-70%] και Ρέθυμνο [55-65%], και στη Λέσβο η ΕΚΟ θα έχει το [60-70%] των πρατηρίων (Παράρτημα-Διάγραμμα 1).
- 94) Όσον αφορά στην αγορά των **βενζινών** σε επίπεδο λιανικής, τα πρατήρια υγρών καυσίμων της ΕΚΟ θα κατέχουν σημαντικά μερίδια στην περιοχή της Κρήτης, (Χανιά: [60-70%], Ρέθυμνο: [60-70%], Λασιθί: [60-70%] και Ηράκλειο [65-75%] και στη Λέσβο [60-70%], ενώ μερίδιο άνω του 50% εμφανίζεται να έχει ο νομός Δωδεκανήσου [50-60%], βλ. Παράρτημα, Διάγραμμα 2).
- 95) Στην αγορά του **πετρελαίου κίνησης**, τα πρατήρια της νέας εταιρίας φαίνεται να καλύπτουν το [70-80%] της ζήτησης του νομού Χανίων, το [60-70%] του νομού Λασιθίου, το [65-75%] του νομού Ηρακλείου και το [55-65%] του νομού Ρεθύμνου, ενώ σημαντικά μερίδια στη συγκεκριμένη αγορά εμφανίζονται και στους νομούς: Φωκίδας [60-70%], Κέρκυρας [55-65%] και Δωδεκανήσου [55-65%], ενώ το σημαντικότερο μερίδιο

της συγκεκριμένης αγοράς προϊόντος εμφανίζεται στη Λέσβο [70-80%], (Παράρτημα Διάγραμμα 3).

- 96) Τέλος στην αγορά του **πετρελαίου θέρμανσης** στους νομούς της Κρήτης τα πρατήρια της ΕΚΟ (μετά την πραγματοποίηση της εξαγοράς) εμφανίζονται να κυριαρχούν, (Χανιά: [60-70%], Ρέθυμνο: [55-65%], Λασιθί: [65-75%], Ηράκλειο: [65-75%], ενώ σημαντικό μερίδιο εμφανίζεται και στα Δωδεκάνησα [65-75%], την Ευρυτανία [60-70%], ενώ και στη συγκεκριμένη αγορά προϊόντος το σημαντικότερο μερίδιο της νέας επιχείρησης βρίσκεται στη Λέσβο: [70-80%] (Παράρτημα-Διάγραμμα 4).

Π(Γ)(2)(5) Αποθηκευτικοί χώροι εταιριών εμπορίας

- 97) Η ηπειρωτική χώρα χάρη στο σύγχρονο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων και το αντίστοιχα χαμηλό μεταφορικό κόστος οδικής μεταφοράς δύναται να αντιμετωπισθεί ως μία ενιαία σχετική γεωγραφική χώρα. Άλλωστε, την ηπειρωτική τουλάχιστον χώρα εξυπηρετούν πλήρως και συνολικά οι πολλαπλάσια χωρητικότητας αποθηκευτικοί χώροι των διυλιστηρίων.
- 98) Εν μέρει διαφορετική είναι η εικόνα για τη νησιωτική χώρα. Ειδικότερα, αν και εταιρίες οι οποίες δεν έχουν αποθηκευτικούς χώρους μπορούν να μεταφέρουν καύσιμα με δεξαμενόπλοια σε αυτές τις αγορές (και ήδη το πράττουν αρκετές από αυτές) η εναλλακτική αυτή πηγή προμήθειας έχει σχετικά υψηλότερο κόστος. Στη νησιωτική περιοχή της χώρας, η τροφοδοσία από τις εταιρίες εμπορίας δύναται να γίνει με τέσσερις εναλλακτικούς τρόπους: α) με δεξαμενόπλοιο (τροφοδοσία βυτιοφόρων από δεξαμενόπλοια), β) με βυτιοφόρα που μεταφέρονται με οχηματαγωγό πλοίο (RO-RO) στα νησιά, γ) με σύμβαση through/put (t/p) ή σύμβαση προμήθειας (συμβάσεις αλληλοεξυπηρέτησης) ή σύμβαση ανταλλαγής με εταιρία εμπορίας που έχει αποθηκευτικό χώρο στην συγκεκριμένη περιοχή δ) με συμφωνίες ανταλλαγής.
- 99) Η αλληλοεξυπηρέτηση των εταιριών είναι συνήθης πρακτική στα νησιά. Έτσι λοιπόν η ΕΚΟ εξυπηρετείται για καύσιμα κίνησης στα εξής σημεία και από τις εξής εταιρίες:
- Κέρκυρα / εγκαταστάσεις της [...]
 - Μυτιλήνη / εγκαταστάσεις της [...] τις οποίες η τελευταία μισθώνει
 - Χίος εγκαταστάσεις της [...]
 - Σάμος / εγκαταστάσεις της [...]
- 100) Η BP Hellas αντίστοιχα εξυπηρετήθηκε στα εξής σημεία και από τις εξής εταιρίες:
- Χανιά / εγκαταστάσεις της [...]
 - Κως / εγκαταστάσεις της [...]
 - Χίος / εγκαταστάσεις της [...]
 - Σάμος / εγκαταστάσεις της [...]
- 101) Η ΕΚΟ εξυπηρετήσε μέσα στο 2008 μέσω των εγκαταστάσεων της
- στην Κω την [...] (βλέπε παραπάνω)
 - στην Κω την [...] (αεροπορικό καύσιμο)
 - στην Κω την [...] (αεροπορικό καύσιμο)
 - στην Ρόδο την [...] (throughput)

- στην Ρόδο την [...] (αεροπορικό καύσιμο)
 - στην Θεσ/νίκη (Δενδροπόταμος) την [...]
 - στην Θεσ/νίκη (Δενδροπόταμος) την [...] (αεροπορικό καύσιμο)
- 102) Αντίστοιχες συμβάσεις εξυπηρέτησης έχουν και άλλες εταιρίες εμπορίας, ωστόσο, δεν έχουμε στη διάθεσή μας λεπτομέρειες για τους όρους πρόσβασης που παρέχουν οι κάτοχοι των αποθηκευτικών χώρων.
- 103) Η συνήθης πρακτική των συμβάσεων πρόσβασης/εξυπηρετήσεων είναι να υπάρχουν συμβάσεις μονοετούς διάρκειας με ενδεικτικές ποσότητες. Σε κάποιες περιπτώσεις δεν ανανεώνονται κείμενα συμβάσεων, αλλά αναπροσαρμόζονται σε ετήσια βάση τα T/P και οι ναύλοι, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν σημαντικές μεταβολές στο κόστος κάθε εταιρίας ή ακόμη και το γενικότερο πλαίσιο εμπορικής συμπεριφοράς της εξυπηρετούμενης εταιρίας. Σε σπάνιες περιπτώσεις οι συμβάσεις είναι διετούς ή και τριετούς διάρκειας και προβλέπουν φόρμουλα αναπροσαρμογής των χρεώσεων t/p και ναύλου για τον δεύτερο χρόνο ισχύος τους (συνήθως βάσει του πληθωρισμού του 1ου έτους εφαρμογής). Σημαντική παράμετρος στις ανάγκες εφοδιασμού των εταιριών είναι και η εποχικότητα των πωλήσεων των προϊόντων.
- 104) Με βάση τα ανωτέρω και όπως υποστηρίζουν τα ΕΛ.ΠΕ η έχουσα αποθηκευτική εγκατάσταση εταιρία εμπορίας έχει ένα μικρό οικονομικό πλεονέκτημα στις νησιωτικές περιοχές. Οι μη έχουσες αποθηκευτική εγκατάσταση εταιρίες έχουν άλλες οικονομικά αποδεκτές εναλλακτικές λύσεις (T/P, Μεταφορά με O/A, μεταφορά με Ro-Ro κλπ), οι οποίες είναι κατά τι υψηλότερου κόστους εφοδιασμού.
- 105) Τα ΕΛΠΕ διαθέτουν τρία διωλιστήρια στον Ασπρόπυργο, την Ελευσίνα και τη Θεσσαλονίκη, διαθέτοντας δυνατότητα κάλυψης πελατών (εταιρίες εμπορίας) τόσο στη Νότια όσο και στη Βόρεια Ελλάδα. Η ΜΟΗ αντίθετα, διαθέτει δεξαμενές αποθήκευσης στον Ασπρόπυργο γεγονός το οποίο δυσχεραίνει την εξυπηρέτηση των πελατών της στη Βόρεια Ελλάδα.
- 106) Μετά την εξαγορά της BP από τα ΕΛΠΕ, της οποίας θυγατρική είναι η ΕΚΟ, σε κάποιες περιοχές της χώρας το μερίδιο της νέας εταιρίας στις ιδιωτικές δεξαμενές αυξάνεται σημαντικά. Πιο συγκεκριμένα, στα Δωδεκάνησα το μερίδιο δεξαμενών αποθήκευσης καυσίμων της ΕΚΟ και της BP από κοινού αγγίζει το [65-75%], στην Αττική το [45-55%], στη Δυτική Ελλάδα φθάνει το [40-50%], στη Θεσ/νικη το [45-55%], και στην Κρήτη το [35-45%] (βλέπε διαγράμματα 5- Παράρτημα).
- 107) Κατά την άποψη του συνόλου σχεδόν των εταιριών εμπορίας, οι αποθηκευτικοί χώροι δεν συνιστούν ξεχωριστή αγορά, ενώ είναι δυνατό να διευκολύνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα (εμπορία) των εταιριών στη γεωγραφική περιοχή που βρίσκονται. Αυτό συμβαίνει γιατί υπό ορισμένες συνθήκες δύνανται να προσδώσουν στην εταιρία ανταγωνιστικό πλεονέκτημα λόγω μειωμένου κόστους και ευελιξίας. Προσφέρουν ένα εμπορικό πλεονέκτημα για την εταιρία που τους διαχειρίζεται (κυρίως σιγουριά στον απρόσκοπτο εφοδιασμό) πλην όμως δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν ξεχωριστή

αγορά, εφόσον ο οποιοσδήποτε ανταγωνιστής, μπορεί να παραδώσει δίπλα στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις προϊόντα που φορτώθηκαν από αρκετά μακριά. Κρίνεται ότι υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι εφοδιασμού της αγοράς είτε με βυτιοφόρα οχήματα, είτε με πλοία για τη νησιωτική χώρα, είτε με συμβάσεις αλληλοεξυπηρέτησης μεταξύ των εταιριών εμπορίας.

II(Δ) ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

II(Δ)(1) Μερίδια αγοράς και επίπεδο συγκέντρωσης

II(Δ)(1)(1) Στάδιο Χονδρικής Εμπορίας

- 108) Τα μερίδια αγοράς και τα επίπεδα συγκέντρωσης αποτελούν χρήσιμες πρώτες ενδείξεις για τη διάρθρωση της αγοράς και τη σπουδαιότητα τόσο των συμμετεχόντων μερών όσο και των ανταγωνιστών τους από πλευράς ανταγωνισμού.
- 109) Σύμφωνα με πάγια νομολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα πολύ υψηλά μερίδια αγοράς (συνήθως άνω του 50%) μπορεί να υποδηλώνουν την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στην αγορά. Ωστόσο, οι μικρότεροι ανταγωνιστές μπορεί να ασκούν μια αρκετά πιεστική επιρροή εάν, για παράδειγμα, έχουν την ικανότητα και τα κίνητρα να αυξήσουν τις προμήθειές τους. Μια συγκέντρωση στην οποία συμμετέχει μια επιχείρηση με μερίδιο αγοράς που θα παραμείνει κάτω από το 50 % μετά την πραγματοποίησή της, δημιουργεί, επίσης, προβλήματα ανταγωνισμού ενόψει άλλων παραγόντων, όπως η ισχύς και ο αριθμός των ανταγωνιστών, η ύπαρξη περιορισμών παραγωγικής ικανότητας ή ο βαθμός στον οποίο τα προϊόντα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων αποτελούν στενά υποκατάστατα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει σε πολλές περιπτώσεις κρίνει ότι οι συγκεντρώσεις που καταλήγουν στη δημιουργία επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς μεταξύ 40% και 50% και σε ορισμένες περιπτώσεις κάτω από 40%, οδηγούν στη δημιουργία ή στην ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης²⁷. Ωστόσο τονίζεται ότι καθένα από τα επίπεδα του δείκτη HHI, σε συνδυασμό με τις σχετικές μεταβολές του (ΔHHI), μπορεί να χρησιμεύει σαν αρχική ένδειξη απουσίας προβλημάτων ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα δεν δημιουργεί τεκμήριο είτε για την ύπαρξη είτε για την απουσία των εν λόγω προβλημάτων²⁸.
- 110) Στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας τα αθροιστικά μερίδια αγοράς και ο δείκτης HHI που αφορά η παρούσα συγκέντρωση παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Πιο συγκεκριμένα, οι σχετικές αγορές στις οποίες η μεταβολή του δείκτη HHI κυμαίνεται σε ανώτερα από τα «επιτρεπτά» επίπεδα είναι οι αγορές της βενζίνης (ΔHH = 499 > 250), του πετρελαίου κίνησης (ΔHH = 520 > 250), του πετρελαίου θέρμανσης (ΔHH = 368 > 150) και του μαζούτ (ΔHH = 310 > 150). Στις εν λόγω αγορές, το αθροιστικό μερίδιο αγοράς που θα προκύψει από την υπό κρίση συγκέντρωση κυμαίνεται από 27.3% έως 41%. Αξίζει να τονιστεί ότι οι σχετικές αγορές του πετρελαίου θέρμανσης και του μαζούτ είναι περισσότερο συγκεντρωμένες σε σχέση με τις υπόλοιπες δεδομένου ότι ο δείκτης HHI_{post} κυμαίνεται σε επίπεδα υψηλότερα των 2000 μονάδων (2403 και 2407 αντίστοιχα)

²⁷ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση οριζόντιων συγκεντρώσεων.

²⁸ Ο.π.

Πίνακας 8: Δείκτης HHI στη χονδρική αγορά εμπορίας πετρελαιοειδών (2008).

Σχετική αγορά	Αθροιστικό μερίδιο αγοράς (%)	HHI _{pre}	HHI _{post}	ΔHHI	“Επιτρεπτές” τιμές ΔHHI
Βενζίνες	[25-35]	1133	1632	499	< 250
Πετρέλαιο κίνησης	[30-40]	917	1436	520	< 250
Πετρέλαιο θέρμανσης	[25-35]	2035	2403	368	< 150
Μαζούτ	[40-50]	2097	2407	310	< 150
Υγραέριο	[15-25]	2361	2368	7	< 150
Ασφαλτος/πίσσα	[10-20]	3199	3203	4	< 150

HHI_{pre} = Δείκτης HHI πριν τη συγκέντρωση, HHI_{post} = Δείκτης HHI μετά τη συγκέντρωση ΔHHI = Μεταβολή δείκτη HHI

Πηγή: Πίνακες 2 έως 7

- 111) Αντίθετα, η υπό εξέταση συγκέντρωση εκτιμάται ότι δεν έχει σημαντικές βραχυ-χρόνιες/στατικές επιδράσεις στις σχετικές αγορές υγραερίου και ασφάλτου/πίσσας. Ειδικότερα, ο δείκτης HHI και η μεταβολή του (ΔHHI) είναι σε χαμηλά επίπεδα με αποτέλεσμα η επίδραση τους στις υπό κρίση σχετικές αγορές να είναι μηδαμινή.

II(Δ)(1)(2) Στάδιο Λιανικής Πώλησης

- 112) Τα μερίδια κατά νομό παρουσιάστηκαν διεξοδικά στην ενότητα ΣΤ.2.4.1. Στους νομούς με σημαντικά μερίδια αγοράς στο στάδιο λιανικής διάθεσης της νέας επιχείρησης, προκύπτει ότι σε όλες τις σχετικές αγορές προϊόντων, (Λέσβο, Λασιθι, Ηράκλειο, Χανιά, Ρέθυμνο), η διαχρονική εξέλιξη των μεριδίων της υπό δημιουργία νέας εταιρίας είναι αυξητική κατά την τελευταία διετία (Παράρτημα, Διαγράμματα 6,7,8).
- 113) Όσον αφορά στο δείκτη Hirschman-Herfindahl (HHI) σε επίπεδο νομού για κάθε προϊόν που εμπορεύονται τα πρατήρια (όλα τα είδη βενζίνης, πετρέλαιο κίνησης και πετρέλαιο θέρμανσης) (Παράρτημα 1) για το 2008 διαπιστώνονται τα εξής:

- Ο δείκτης HHI μετά τη συγκέντρωση παίρνει τιμές σε δύο διαστήματα: $1000 < HHI < 2000$ και > 2000 (Παράρτημα - Πίνακες 1-3).
- Στα δύο διαστήματα τιμών κατηγοριοποιούνται και στις τρεις αγορές οι ίδιοι νομοί με ελάχιστες εξαιρέσεις, γεγονός το οποίο μας επιτρέπει να γενικεύσουμε τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση του δείκτη HHI, για κάθε επιμέρους κατηγορίας καυσίμου στο σύνολο των αγορών σε επίπεδο λιανικής.
- Στο πρώτο διάστημα $1000 < HHI < 2000$ κατηγοριοποιούνται οι περισσότεροι νομοί της χώρας σε όλες τις επιμέρους αγορές.
- Πιο συγκεκριμένα, για την αγορά των **βενζινών** 30 νομοί εμφανίζουν τιμές του δείκτη (μετά τη συγκέντρωση) από 1000 έως 2000 μονάδες, ενώ μόνο σε 14 νομούς ο δείκτης πριν και μετά τη συγκέντρωση, διαφοροποιείται λιγότερο από 250 μονάδες (Παράρτημα - Πίνακας 1). Στους υπόλοιπους νομούς ο δείκτης παίρνει τιμές μεγαλύτερες από 2000 μονάδες μετά τη συγκέντρωση, ενώ η

διαφοροποίησή του σε όλους τους νομούς με εξαίρεση την Κεφαλονιά δεν είναι μικρότερη από 150 μονάδες.

- Σε τρεις νομούς (Φλώρινας, Πέλλης και Σερρών) ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση λαμβάνει τιμές μικρότερες των 1000 μονάδων, γεγονός που δεν εγείρει προβλήματα ανταγωνισμού.
- Σημαντικότερα προβλήματα συγκέντρωσης, με βάση το συγκεκριμένο δείκτη, εμφανίζονται στους νομούς της Λέσβου, της Κρήτης (Χανιά, Λασιθί, Ηράκλειο και Ρέθυμνο), στη Σάμο, στα Δωδεκάνησα, στην Ευρυτανία κ.λπ. (Παράρτημα - Πίνακας 1)
- Στην αγορά **πετρελαίου κίνησης** η εικόνα είναι ανάλογη με εκείνη των βενζινών (Παράρτημα - Πίνακας 2). Σε 27 νομούς ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση παίρνει τιμές $1000 < \text{ΗΗΙ} < 2000$ μονάδες εκ των οποίων σε 14 η διαφοροποίηση του δείκτη πριν και μετά τη συγκέντρωση είναι μικρότερη από 250 μονάδες. Στους υπόλοιπους νομούς ο δείκτης παίρνει τιμές μεγαλύτερες των 2000 μονάδων με διαφοροποίηση του δείκτη μεγαλύτερη των 150 μονάδων. Στη Φλώρινα και τη Θεσ/νίκη ο δείκτης λαμβάνει τιμές μικρότερες των 1000 μονάδων.
- Όσον αφορά στο **πετρέλαιο θέρμανσης** (Παράρτημα - Πίνακας 3) σε 31 νομούς ο δείκτης παίρνει τιμές $1000 < \text{ΗΗΙ} < 2000$, από τους οποίους σε 20 η διαφοροποίηση του δείκτη είναι μικρότερη των 250 μονάδων. Στους υπόλοιπους νομούς ο δείκτης παίρνει τιμές μεγαλύτερες των 2000 μονάδων και η διαφοροποίησή του είναι μεγαλύτερη των 150 μονάδων (με εξαίρεση την Κεφαλονιά).

II(Δ)(1)(3) Δυνατότητα υποκατάστασης

- 114) Στην υπό κρίση συγκέντρωση, τα πετρελαιοειδή που εμπορεύονται οι εταιρίες χονδρικής εμπορίας μπορούν να χαρακτηριστούν στενά υποκατάστατα, καθώς στην πραγματικότητα η προμήθεια των εταιριών εμπορίας γίνεται από τα δύο διυλιστήρια, και το προϊόν είναι σε σημαντικό βαθμό ομοιογενές μεταξύ των εταιριών²⁹. Επίσης, σύμφωνα με την άποψη των μερών της συγκέντρωσης αλλά και των ανταγωνιστών τους, τα προϊόντα των εταιριών BP και SHELL δεν αποτελούν ξεχωριστή σχετική αγορά (premium fuels), καίτοι υπάρχει υψηλή αναγνωρισιμότητα του εμπορικού τους σήματος (brand loyalty).

II(Δ)(1)(4) Δυνατότητα αλλαγής προμηθευτή

- 115) Στην υπό κρίση περίπτωση, η δυνατότητα αλλαγής προμηθευτή δεν κρίνεται περιορισμένη. Ωστόσο οι συμβάσεις πενταετούς αποκλειστικότητας μεταξύ των εταιριών εμπορίας και των επιχειρήσεων λιανικής εμπορίας που φέρουν το σήμα των εταιριών, δυσκολεύουν τις μετακινήσεις των πρατηριούχων κατά τη διάρκεια ισχύος των συμβάσεων αυτών. Πιο συγκεκριμένα τα πρατήρια λιανικής πώλησης υγρών καυσίμων,

²⁹ Βλ. Π. Μπίκος, «Ο κλάδος της εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα» Γ. Έκδοση, IOBE, 2004

που αποτελούν τους πελάτες των εταιριών χονδρικής εμπορίας, αλλάζουν εμπορικό σήμα συχνά. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εταιριών εμπορίας από το 2006 έως και σήμερα υπάρχουν εταιρίες (χονδρικής εμπορίας) στις οποίες διαπιστώνεται μεγάλος αριθμός αλλαγής σήματος στα πρατήρια (νέα πρατήρια ή αποχώρηση). Όσον αφορά στα άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενα μέρη, 315 πρατήρια έχουν αποκτήσει και έχουν χάσει το σήμα της ΕΚΟ, ενώ 196 πρατήρια έχουν αποκτήσει και έχουν χάσει το σήμα της BP (Πίνακας.9)

Πίνακας 9: Κινητικότητα πρατηρίων υγρών καυσίμων (2006-2009)

Εταιρία	Αριθμός πρατηρίων με αλλαγή σήματος
EKO	[250-350]
BP	[150-250]
ELINOIL	[200-300]
REVOIL	[200-300]
SHELL	[200-300]
DRACOIL	[200-300]
MAMIDOIL- JETOIL	[50-150]
CYCLON	[50-150]
AVIN	[200-300]
SILKOIL	[50-150]

Πηγή: Απαντήσεις εταιριών (ερωτηματολόγια).

II(Δ)(1)(5) Εμπόδια στην επέκταση των δραστηριοτήτων των ανταγωνιστών

116) Στην υπό κρίση συγκέντρωση, η εξαγορά της BP από τον όμιλο των ΕΛ.ΠΕ εγείρει προβληματισμούς ως προς τη δυνατότητα, αλλά και τα κίνητρα δυσχέρειας της επέκτασης των μικρότερων εταιριών που δραστηριοποιούνται στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας στο μέτρο που η προκύπτουσα εταιρία θα διαθέτει σημαντική χρηματοοικονομική ισχύ στην αγορά σε σχέση με τους αντιπάλους της. Η ισχύς αυτή αφενός απορρέει από τη δεσπόζουσα θέση που κατέχουν τα ΕΛ.ΠΕ στην προηγούμενη οικονομική βαθμίδα (στάδιο διύλισης), η οποία αμβλύνει σε σημαντικό βαθμό τυχόν ανταγωνιστικές πιέσεις (εγχώριες ή από εισαγωγές), αφετέρου από την τεχνογνωσία (know how) που διαθέτουν τόσο τα ΕΛ.ΠΕ αλλά κυρίως η εξαγοραζόμενη BP, η οποία αποτελεί μέλος πολυεθνικού ομίλου, ο οποίος δραστηριοποιείται σε όλα τα στάδια των πετρελαιοειδών (από την εξόρυξη έως και τη λιανική διάθεση) σε πολλές χώρες του κόσμου.

II(Δ)(1)(6) Κατάργηση ανταγωνισμού

117) Η υπό κρίση οριζόντια συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει σε κατάργηση ενός σημαντικού παράγοντα ανταγωνισμού στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας. Η εξέλιξη αυτή δεν αναμένεται να συμβεί για τους παρακάτω δύο λόγους. Αρχικά, η εξαγοραζόμενη επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαθέτει μεγαλύτερη επιρροή στην ανταγωνιστική διαδικασία απ' όσο δείχνουν τα μερίδια αγοράς, τα οποία βαίνουν μειούμενα τα τελευταία

έτη και το σήμα που αυτή φέρει (brand name). Αντίθετα, η BP δεν συμπεριφέρεται ως “Maverick³⁰” επιχείρηση ενώ ασκεί μια λιγότερο επιθετική πολιτική στη διαμόρφωση των τιμών χονδρικής στο δίκτυο των πρατηρίων της σε αντιδιαστολή με την εταιρία ΕΚΟ. Επιπρόσθετα, στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας, η καινοτομία δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανταγωνισμού, ενώ οι συμμετέχουσες εταιρίες δεν διαθέτουν σημαντικές καινοτομίες (προϊόντα υπό ανάπτυξη που σχετίζονται με μία ειδική αγορά προϊόντος)³¹. Ως εκ τούτου, η ολοκλήρωση της συγκεκριμένης εξαγοράς δεν αναμένεται να επιδράσει στρεβλωτικά στο επίπεδο του ανταγωνισμού στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας.

II(Δ)(2) *Είσοδος νέων επιχειρήσεων / εμπόδια εισόδου*

- 118) Στη σχετική αγορά της **διύλισης** πετρελαιοειδών, καταγράφονται πολύ υψηλά εμπόδια εισόδου. Τα εμπόδια αυτά οφείλονται κατά κύριο λόγο στην ύπαρξη σημαντικού μη-ανακτήσιμου κόστους (sunk cost). Αυτά τα υψηλά μη ανακτήσιμα κόστη, όταν συνδυάζονται με τις οικονομίες κλίμακας που χαρακτηρίζουν την εν λόγω αγορά, ενισχύουν σημαντικά τους φραγμούς εισόδου για κάθε δυνητική επιχείρηση. Ειδικότερα, οι ανταγωνιστικές πιέσεις που προέρχονται από την απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο δεν είναι ισχυρές, λόγω των εμποδίων εισόδου που πηγάζουν από: α) τα πλεονεκτήματα κόστους των υφισταμένων επιχειρήσεων του κλάδου, κύρια πηγή των οποίων αποτελεί η γνώση και εμπειρία στην παραγωγή, η ισχυρή φήμη, η ευνοϊκή πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τους προμηθευτές και πελάτες και το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης, β) τις οικονομίες κλίμακας και γ) τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, οι οποίες είναι υψηλές διότι η παραγωγική διαδικασία είναι εντάσεως κεφαλαίου με αποτέλεσμα οι αρχικές δαπάνες για την έναρξη των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων να βρίσκονται σε υψηλό επίπεδο (κόστος εκκίνησης). Ενδεικτικό της ύπαρξης υψηλών εμποδίων εισόδου και εξόδου στον κλάδο της διύλισης είναι και το γεγονός ότι τα τελευταία έτη δεν έχει σημειωθεί καμία νέα είσοδος επιχειρήσεων διύλισης στην αγορά παρόλο που σημειώθηκαν μεταβολές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των υφιστάμενων επιχειρήσεων (απορρόφηση ΠΕΤΡΟΛΑ από ΕΛ.ΠΕ). Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία πέντε έτη δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία νέα είσοδος επιχειρήσεων στην εν λόγω σχετική αγορά, ενώ το 2003 αποχώρησε η ΠΕΤΡΟΛΑ δημιουργώντας ουσιαστικά συνθήκες δυοπωλίου, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.
- 119) Στο στάδιο της **χονδρικής εμπορίας** πετρελαιοειδών, δεν φαίνεται να υφίστανται σημαντικά τεχνικά, νομικά ή λοιπά εμπόδια εισόδου. Μια εταιρία μπορεί να εισέλθει στον κλάδο στο βαθμό που θα εξασφαλίσει την απαραίτητη υλικοτεχνική «υποδομή» (κεφάλαιο εκκίνησης, δίκτυο διανομής, αποθηκευτικούς χώρους, συνεργασία με προμηθευτές, κ.λ.π). Επομένως, ο δυνητικός ανταγωνισμός θα πρέπει να θεωρείται εφικτός. Η είσοδος στον κλάδο της εμπορίας πετρελαιοειδών φαίνεται να διευκολύνεται και από το σχετικά χαμηλό βαθμό κάθετης ολοκλήρωσης που καταγράφεται στην αγορά³²

³⁰ Maverick μπορεί να θεωρηθεί μία επιχείρηση με σημαντικά διαφορετική δομή κόστους ή διαφορετικό παραγωγικό δυναμικό ή που επηρεάζεται από διαφορετικούς παράγοντες από άλλες επιχειρήσεις.

³¹ Τονίζεται ότι η πιο πρόσφατη καινοτομία είναι η αμόλυβδη βενζίνη 100 οκτανίων, η οποία χρησιμοποιείται από το 2003.

³² Εάν η πλειοψηφία των πρατηρίων υγρών καυσίμων ανήκε σε κάθετα ολοκληρωμένες εταιρίες διύλισης, τότε η αγορά χονδρικής διάθεσης υγρών καυσίμων πιθανώς να εμφάνιζε έντονα σημάδια παρακώλυσης (foreclosed

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι περιορισμοί που συνδέονται με την αδειοδότηση των αποθηκευτικών χώρων (κυρίως γραφειοκρατικές διαδικασίες) και απορρέουν από το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο ενδέχεται να αποθαρρύνουν την είσοδο σε νέες επιχειρήσεις που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στη χονδρεμπορική αγορά πετρελαιοειδών³³ (εγχώριας κατανάλωσης και διεθνών πωλήσεων). Ειδικότερα, σύμφωνα και με τις διαπιστώσεις της Υπηρεσίας, προκύπτει ότι η βασική προϋπόθεση της κατοχής αποθηκευτικών χώρων είναι δύσκολο να εκπληρωθεί από νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις. Εκτός από το κόστος χρηματοδότησης, ισχυρό ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί και η δυσκολία λήψεως των σχετικών αδειών από το Δημόσιο, αλλά και η αρνητική στάση των τοπικών αρχών και οργανώσεων στην εγκατάσταση τέτοιων μονάδων στην περιοχή τους. Επιπρόσθετα, όπως παρουσιάστηκε και σε προηγούμενες Αποφάσεις της Ε.Α, εγείρονται έμμεσα εμπόδια εισόδου που συνδέονται με τις δυσκολίες εισαγωγές πετρελαιοειδών από τις εταιρίες εμπορίας (σύστημα τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας)³⁴. Τέλος, τονίζεται ότι τα τελευταία πέντε έτη δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία νέα είσοδος επιχειρήσεων στην εν λόγω σχετική αγορά. Η πρόσβαση σε αποθηκευτικούς χώρους αναδεικνύεται συνεπώς σε σημαντική παράμετρο για την ουσιαστική δραστηριοποίηση στην αγορά.

- 120) Με βάση τις απαντήσεις των εταιριών εμπορίας στην ερώτηση σχετικά με την ύπαρξη ή μη εμποδίων εισόδου επιχειρήσεων στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας πετρελαιοειδών, προκύπτουν τα εξής:
- Δεν υφίστανται νομικά εμπόδια για την είσοδο μίας νέας επιχείρησης στη χονδρική εμπορία πετρελαιοειδών.
 - Δημιουργούνται όμως πραγματικά εμπόδια για μία νέα επιχείρηση, καθώς η είσοδος της στην εν λόγω αγορά προϋποθέτει τη διάθεση αποθηκευτικών χώρων και τη δαπάνη σημαντικών κεφαλαίων (για επενδύσεις, διαφήμιση, χορήγηση πιστώσεων κλπ) για ανάπτυξη δικτύου πρατηρίων.
 - Λόγω του ανταγωνισμού που κυριαρχεί στην εν λόγω αγορά, υπάρχει σημαντική συρρίκνωση των περιθωρίων κέρδους, γεγονός που ενδεχομένως λειτουργεί, επίσης, αποτρεπτικά για την δραστηριοποίηση μιας νέας επιχείρησης στην εν λόγω αγορά.
 - Διαπιστώνεται έλλειψη εφαρμογής των κανόνων, αθέμιτος ανταγωνισμός, υπερβολικά μεγάλος αριθμός εταιριών σε σχέση με την κατανάλωση, αδυναμία τήρησης θεσμικού πλαισίου, στρεβλώσεις της αγοράς, λαθρεμπόριο, πειρατεία, αρνητική αποδοχή από το κράτος και τους καταναλωτές κλπ.
 - Επίσης, διαπιστώνονται επιπλέον δυσκολίες και προβλήματα όπως η έκδοση αδειών για Ι.Χ. βυτιοφόρα από τις εταιρίες, το ωράριο λειτουργίας των επιχειρήσεων λιανικής του κλάδου και οι περιορισμένοι αποθηκευτικοί χώροι σε συνδυασμό με τις δυσκολίες αδειοδότησης ανέγερσης νέων³⁵.
- 121) Σημειώνεται, επίσης, ότι μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, η ΕΚΟ θα αποκτήσει επίσης, ένα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της, το οποίο

market). Κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει στην περίπτωση της Ελλάδας, αφού η διύλιση και η εμπορία σύμφωνα με το ν. 3054/02, αποτελούν ξεχωριστές δραστηριότητες (αγορές) από τη λιανική διάθεση των πετρελαιοειδών.

³³ Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εταιριών εμπορίας σε ερώτηση σχετικά με τα εμπόδια εισόδου στον κλάδο.

³⁴ Βλ. Απόφαση 421/V/2008 και κείμενα κανονιστικής παρέμβασης στον κλάδο των πετρελαιοειδών.

³⁵ Βλ. Αποφάσεις Ε.Α 334/V/2007 και 418/V/2008.

αφορά στα Ι.Χ βυτιοφόρα. Αναλυτικότερα, η ΕΚΟ στο νέο σχήμα θα έχει στην κατοχή της 104 βυτιοφόρα, μέγεθος το οποίο αντιστοιχεί στο 28% των συνολικών βυτιοφόρων ΙΧ που έχουν οι εταιρίες εμπορίας. Παρόλη την ύπαρξη σημαντικού αριθμού βυτιοφόρων Δ.Χ, στα οποία δύναται να έχουν ισότιμη πρόσβαση όλες οι εταιρίες εμπορίας, η κατοχή των εν λόγω Ι.Χ βυτιοφόρων αποτελεί πλεονέκτημα που διευκολύνει την περαιτέρω διείσδυση της νέας οντότητας στην αγορά και την εξάπλωση του δικτύου της (λαμβάνοντας επίσης, υπόψη ότι η έκδοση νέων αδειών ΙΧ βυτιοφόρων από το Υπουργείο Μεταφορών δεν είναι εύκολη).

- 122) Σε επίπεδο **λιανικής διάθεσης**, η είσοδος στην αγορά δεν μπορεί να θεωρηθεί ελκυστική, δεδομένων κυρίως των σχετικά χαμηλών περιθωρίων κέρδους και του μεγάλου αριθμού των πρατηρίων. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Ανάπτυξης, ο σημερινός αριθμός των λειτουργούντων πρατηρίων στη χώρα που φέρουν το σήμα των εταιριών εμπορίας ξεπερνά τα 7.500 πρατήρια με αυξητική τάση³⁶. Τονίζεται, επίσης, ότι στην Ελλάδα αντιστοιχούν περίπου 7 πρατήρια ανά 10.000 κατοίκους, ενώ στη Γερμανία λειτουργούν περίπου 2 πρατήρια ανά 10.000 κατοίκους. Περίπου το 1/5 των πρατηρίων στην Ελλάδα βρίσκεται στο νομό Αττικής και αντιπροσωπεύει το μισό του συνολικού κύκλου εργασιών των πρατηρίων της χώρας³⁷.
- 123) Αναφορικά με την ύπαρξη εμποδίων εισόδου, υποστηρίζεται ότι στην αγορά λιανικής πώλησης, ο υψηλός βαθμός πρατηρίων, τα σχετικά χαμηλά περιθώρια κέρδους, η αδυναμία εισαγωγών³⁸ (κυρίως λόγω της έλλειψης αποθηκευτικών χώρων και του υφιστάμενου συστήματος αποθεμάτων ασφαλείας), η προσήλωση στο σήμα BP (το οποίο θα διατηρηθεί για περίπου δύο χρόνια μετά τη συγκέντρωση στην ελληνική αγορά) και οι σημαντικοί χωροταξικοί περιορισμοί δύναται να αποτελούν αποτρεπτικούς παράγοντες για τους δυνητικούς ανταγωνιστές. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (Π.Δ 118/2006), υφίστανται σημαντικοί χωροταξικοί περιορισμοί για την ίδρυση νέων πρατηρίων υγρών καυσίμων γεγονός που συντελεί στη δημιουργία φραγμών εισόδου σε δυνητικούς ανταγωνιστές που επιθυμούν να εισέλθουν στην αγορά της λιανικής πώλησης. Όπως έχει επισημανθεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, η αναμενόμενη είσοδος μεγάλων ανταγωνιστών (υπεραγορές, πολυκαταστήματα, κ.λ.π) στη συγκεκριμένη σχετική αγορά, δύναται να επιφέρει σημαντικά άμεσα αποτελέσματα, τόσο στο επίπεδο του ανταγωνισμού, όσο και στο επίπεδο της τιμής των διακινούμενων καυσίμων.

II(Δ)(3) Βαθμός συμμετρίας των επιχειρήσεων μετά τη συγκέντρωση

- 124) Σε γενικές γραμμές, είναι περισσότερο εύκολο να προκύψει εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ επιχειρήσεων που είναι συμμετρικές, έχουν δηλαδή παρόμοια δομή κόστους, παρόμοιο παραγωγικό δυναμικό και παρόμοια ποικιλία ή σειρά προϊόντων. Διαφορές στο

³⁶ Όπως διαφαίνεται και από τα στοιχεία, η αναλογία πρατηρίων/κατοίκων για την Ελλάδα είναι η μικρότερη στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα αντιστοιχεί 1 πρατήριο ανά 260 κατοίκους, ενώ στη Γερμανία η αντίστοιχη αναλογία είναι 1/5000 (Γνωμοδότηση Ε.Α υπ. αριθμ. 5/III/2001).

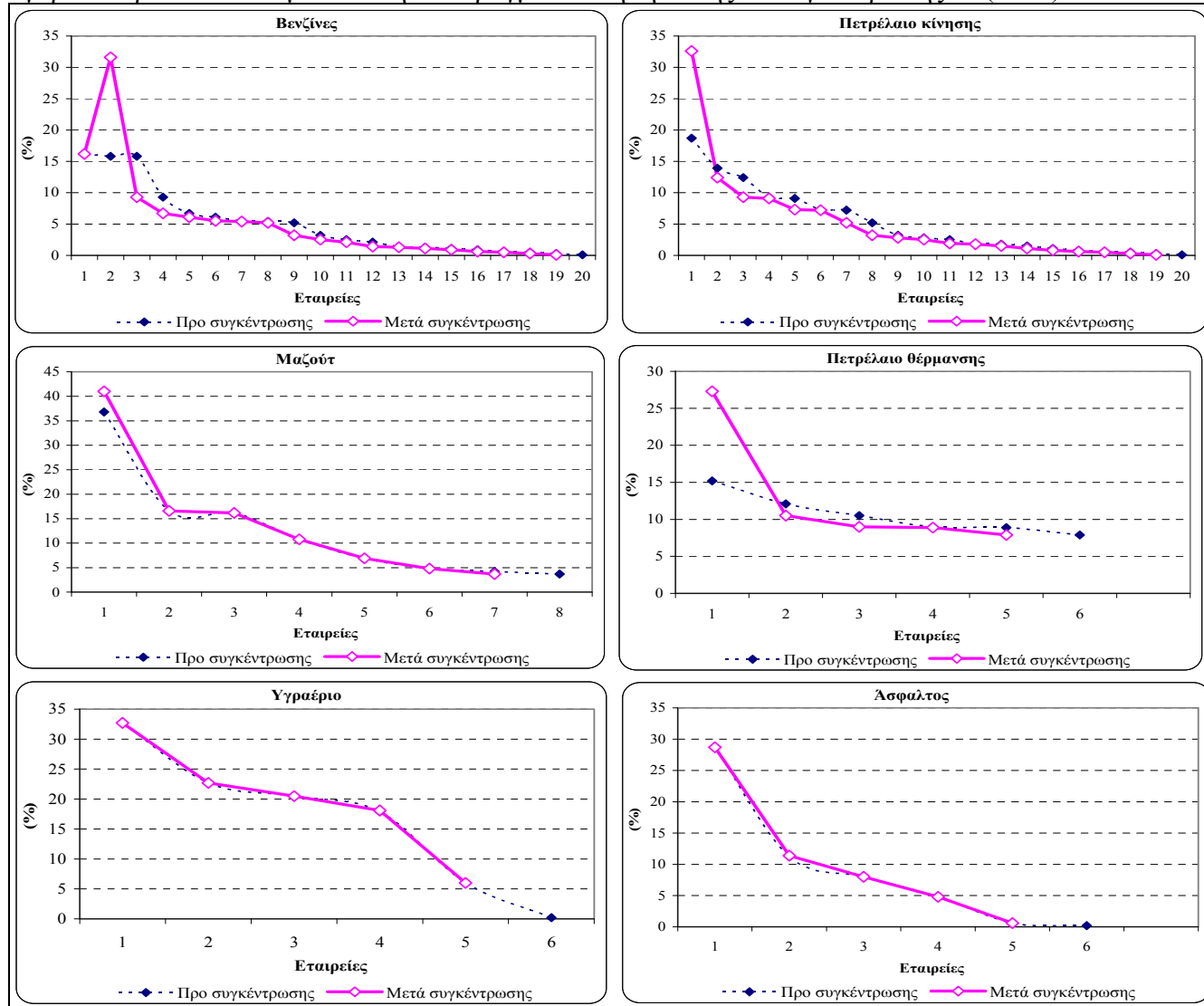
³⁷ Κείμενα κανονιστικής παρέμβασης στον κλάδο των πετρελαιοειδών.

³⁸ Μ.774, ο.π., σημεία 190, 224, 236. Στην υπόθεση αυτή, για τη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης λήφθηκε υπόψη (πλην των σημαντικών μεριδίων αγοράς της νέας οντότητας) το γεγονός της μη πραγματοποίησης ή της δυσκολίας πραγματοποίησης εισαγωγών από άλλες χώρες (εντός ή εκτός Ευρώπης).

κόστος μπορεί να μην επιτρέψουν την εύρεση εστιακών σημείων (focal points) για τιμές και να επιτείνουν τις δυσκολίες αποτελεσματικού συντονισμού. Αν και θα ήταν αποτελεσματικό να κατανεμηθεί μεγάλο μερίδιο σε επιχειρήσεις με χαμηλό κόστος, αυτό είναι σαφώς δύσκολο να διατηρηθεί, αν δεν υπάρχουν ρητές συμφωνίες και μεταβιβαστικές πληρωμές (side-transfers) μεταξύ των επιχειρήσεων. Μία παρόμοια λογική μπορεί να εφαρμοστεί και όταν μία επιχείρηση παράγει ένα προϊόν υψηλότερης ποιότητας από τις άλλες. Επίσης, το ανωτέρω επιχείρημα επεκτείνεται σε ασυμμετρίες σε περιορισμούς στο παραγωγικό δυναμικό. Αναφορικά με θέματα συγκεντρώσεων, όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός συμμετρίας των επιχειρήσεων στη σχετική αγορά προϊόντος μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, τόσο πιθανότερο θεωρείται και το ενδεχόμενο συντονισμού των ενεργειών τους στο μέλλον.

- 125) Στο Διάγραμμα 14 παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στις έξι επηρεαζόμενες σχετικές αγορές στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας, τόσο πριν, όσο και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης. Η πιο σκούρα γραμμή με κουκίδες δείχνει τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην υπό ανάλυση σχετική αγορά προϊόντος μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, ενώ η λιγότερο σκούρα γραμμή με κουκίδες δείχνει τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης.

Διάγραμμα 14: Μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ανά επηρεαζόμενη αγορά πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (2008)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων γνωστοποίησης.

- 126) Ειδικότερα, στις επιμέρους επηρεαζόμενες αγορές της βενζίνης, πετρελαίου κίνησης, μαζούτ, πετρελαίου θέρμανσης, υγραερίου και ασφάλτου, η σκούρα γραμμή με κουκίδες αναφέρεται σε 19, 19, 7, 6, 5 και 5 συμμετέχουσες επιχειρήσεις αντίστοιχα. Με άλλα λόγια σε όλες τις επηρεαζόμενες αγορές εμφανίζονται οι εταιρίες ΕΚΟ και BP ως μια ενιαία επιχείρηση, αθροίζοντας τα μερίδια τους για το έτος 2008. Αυτό που διαφαίνεται από το συγκεκριμένο διάγραμμα είναι ότι η υπό κρίση συγκέντρωση δεν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη δομή των υπό ανάλυση επηρεαζόμενων αγορών εκτός από το γεγονός ότι η ΕΚΟ ισχυροποιεί τη θέση της έναντι των ανταγωνιστών της αυξάνοντας παράλληλα τη δύναμή της στην αγορά των πετρελαιοειδών εν γένει.
- 127) Αναλυτικότερα, στην αγορά της **βενζίνης** και πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης η ΕΚΟ, η οποία ανήκει στον όμιλο της εξαγοράζουσας ΕΛ.ΠΕ κατέχει τη δεύτερη και η BP την τρίτη, ενώ μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στο σύνολο τους κατέχουν την πρώτη θέση στη σχετική αγορά, διπλασιάζοντας το μερίδιό τους [25-35%]. Ανάλογη εικόνα εμφανίζει η σχετική

αγορά του *πετρελαίου κίνησης*. Ειδικότερα, πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης η ΕΚΟ, κατέχει την πρώτη θέση και η BP την δεύτερη, ενώ μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης η ΕΚΟ εδραιώνει την κυρίαρχη θέση της με μερίδιο αγοράς που αγγίζει το [25-35%] περίπου. Στην αγορά του *μαζούτ* και πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης η εξαγοράζουσα (μέσω της θυγατρικής της ΕΚΟ) κατέχει την πρώτη θέση, ενώ η εξαγοραζόμενη την έβδομη, με αποτέλεσμα το συνδυασμένο τους μερίδιο μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης να διαμορφωθεί σε 40% (αύξηση κατά 4,2 ποσοστιαίες μονάδες). Η κατάσταση διαφοροποιείται σημαντικά στην αγορά του *πετρελαίου θέρμανσης*, όπου η ΕΚΟ μετά την απορρόφηση της BP θα ισχυροποιήσει έτι περισσότερο την πρώτη θέση που κατέχει με αποτέλεσμα το μερίδιο της να κυμανθεί σε [20-30%] (αύξηση κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες περίπου). Τέλος, οι επηρεαζόμενες αγορές του *υγραερίου* και της *ασφάλτου* δεν εγείρουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τον περιορισμό του ανταγωνισμού σε αυτές καθώς η εξαγοραζόμενη αποσπά μόλις το 0.2% σε κάθε μία από αυτές.

- 128) Συμπερασματικά, και με βάση την ανωτέρω ανάλυση, προκύπτει ότι στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας, η υπό κρίση συγκέντρωση οδηγεί στη δημιουργία μιας περισσότερο ασύμμετρης αγοράς εμπορίας, με κύριο χαρακτηριστικό της την ύπαρξη μιας επιχείρησης (ΕΚΟ) με σημαντικά υψηλότερα μερίδια αγοράς σε όλες σχεδόν τις επηρεαζόμενες αγορές (σε τέσσερεις από έξι). Ως εκ τούτου, και με βάση την εξέταση του βαθμού συμμετρίας των επιχειρήσεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι η πιθανότητα συντονισμού της επιχειρηματικής συμπεριφοράς των εταιριών στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας εμφανίζεται μειωμένη μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης. Εξάλλου, στο ίδιο συμπέρασμα φαίνεται να κατατείνει και η διαπίστωση που εγείρουν τα μέρη περί αποχώρησης της BP, η οποία ακολουθεί μια λιγότερο επιθετική πολιτική στις τιμές διάθεσης των υγρών καυσίμων στο δίκτυο των πρατηρίων της εκμεταλλευόμενη τη δύναμη του σήματος της στην αγορά.

II(Δ)(4) Κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης

- 129) Μια συγκέντρωση θεωρείται ότι έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά όταν η πρόσβαση πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών σε προμήθειες ή αγορές εμποδίζεται ή καταργείται λόγω της συγκέντρωσης, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό την ικανότητα ή/και τα κίνητρα των εν λόγω εταιριών να ανταγωνισθούν η μια την άλλη. Ο εν λόγω αποκλεισμός από την αγορά ενδέχεται να αποθαρρύνει την είσοδο ή την επέκταση των ανταγωνιστών στην αγορά ή να ενθαρρύνει την έξοδό τους από αυτήν. Έτσι, αποκλεισμός από την αγορά μπορεί να διαπιστωθεί ακόμη και αν οι αποκλειόμενοι ανταγωνιστές δεν εξαναγκάζονται σε έξοδο από την αγορά: αρκεί το γεγονός ότι οι ανταγωνιστές περιέρχονται σε μειονεκτική θέση και, ως εκ τούτου, ασκούν λιγότερο αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Ο εν λόγω αποκλεισμός θεωρείται επιζήμιος για τον ανταγωνισμό εάν οι συγχωνευόμενες εταιρίες — και ενδεχομένως και μερικοί από τους ανταγωνιστές τους αποκτούν έτσι τη δυνατότητα να αυξήσουν επικερδώς τις τιμές που χρεώνουν στους καταναλωτές.

II(Δ)(4)(1) Δυνατότητα αποκλεισμού ανταγωνιστών

- 130) Για να αποτελέσει πρόβλημα ο αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές (αγορά χονδρικής εμπορίας), πρέπει η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση που προκύπτει από τη συγκέντρωση να έχει σημαντική ισχύ στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας (αγορά διύλισης). Μόνον στις περιπτώσεις αυτές θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η συγχωνευθείσα εταιρία δύναται να επηρεάσει σημαντικά τους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας και επομένως, πιθανότατα και στις τιμές και στους όρους εφοδιασμού στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας³⁹. Στην υπό κρίση συγκέντρωση, τα ΕΛ.ΠΕ διαθέτουν ουσιώδη οικονομική ισχύ (SMP) στο στάδιο της διύλισης, κατέχοντας μάλιστα και δεσπόζουσα θέση σε όλες τις επηρεαζόμενες αγορές γεγονός που τους προσδίδει τη δυνατότητα να εξασκήσουν την οικονομική δύναμη στην αγορά.
- 131) Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία και την έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, σχετικά με την ευχέρεια αλλαγής προμηθευτή σε επαρκή και αποτελεσματική κλίμακα παραγωγής μερικές εταιρίες εμπορίας ([...], [...], [...], [...], [...] κ.λπ.), αναφέρουν ότι είναι σχετικά εύκολο, καθώς σημειώνεται τρέχουσα συνεργασία και με τα δύο διυλιστήρια ενώ από κάποιες άλλες γίνεται λόγος για ενδεχόμενες εισαγωγές. Ορισμένες άλλες εταιρίες ([...], [...], [...], [...], [...], [...] κ.λπ.) σημειώνουν τη σχετική δυσκολία αλλαγής προμηθευτή ή πραγματοποίησης εισαγωγών, αναφέροντας τις δυσκολίες που δημιουργούνται από το θεσμικό πλαίσιο και τη δέσμευση τήρησης αποθεμάτων 90 ημερών για την περίπτωση εισαγωγών, ενώ παράλληλα επικεντρώνεται το πρόβλημα σε τοπικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι σε σημεία που η ΜΟΗ δεν έχει εγκαταστάσεις αποθήκευσης (Β. Ελλάδα), η αλλαγή προμηθευτή είναι ανέφικτη, ενώ σε σημεία όπου δραστηριοποιείται και η ΜΟΗ (Ν. Ελλάδα), η αλλαγή προμηθευτή είναι καταρχήν εφικτή εφόσον η ΜΟΗ είναι σε θέση να καλύψει την αυξημένη ζήτηση που μια τέτοια αλλαγή θα δημιουργούσε.
- 132) Από την απάντηση της ΜΟΗ σχετικά με την ικανότητά της να καλύψει ενδεχόμενη αυξημένη ζήτηση προκύπτει ότι έχει τη δυνατότητα να καλύψει τη ζήτηση της Ελλάδος που θα προέκυπτε από μια ενδεχόμενη μείωση της παραγωγής των ΕΛΠΕ.
- 133) Συμπερασματικά, τα ΕΛ.ΠΕ δεν έχουν τη δυνατότητα άμεσου αποκλεισμού από το στάδιο της χονδρικής εμπορίας μιας η περισσότερων εταιριών ή εξάλειψης του ανταγωνισμού στο στάδιο αυτό. Ωστόσο, η δεσπόζουσα θέση που κατέχουν τα ΕΛΠΕ στο στάδιο της διύλισης, η έλλειψη δεξαμενών αποθήκευσης της ΜΟΗ σε κάποιες τοπικές αγορές και η περιορισμένη δυνατότητα εισαγωγών πετρελαιοειδών από τις εταιρίες εμπορίας, εγείρουν σοβαρά ερωτηματικά ως προς την πραγματική δυνατότητα αλλαγής προμηθευτή.

II(Δ)(4)(2) Κίνητρα αποκλεισμού ανταγωνιστών

³⁹ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση μη-οριζόντιων συγκεντρώσεων σκέψη 35.

- 134) Το κίνητρο αποκλεισμού εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο ο αποκλεισμός θα είναι επικερδής. Η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση θα λάβει υπόψη με ποιον τρόπο οι προμήθειές της εισροών σε ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας θα επηρεάσουν όχι μόνον τα κέρδη της από το τμήμα της δραστηριοποιούμενο στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, αλλά και από το τμήμα της δραστηριοποιούμενο στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας. Ουσιαστικά, η συγχωνευθείσα εταιρία βρίσκεται αντιμέτωπη με μια αντιστάθμιση μεταξύ του κέρδους που απώλεσε στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, λόγω μείωσης των πωλήσεων εισροών σε (πραγματικούς ή δυνητικούς) ανταγωνιστές, και του κέρδους που αποκτά, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, από την αύξηση των πωλήσεων στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας ή, ανάλογα με την περίπτωση, από τη δυνατότητα αύξησης των τιμών για τους καταναλωτές. Η αντιστάθμιση είναι πιθανό να εξαρτάται από το επίπεδο κερδών που αποκτά η συγχωνευθείσα εταιρία στις αγορές επόμενης και προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας. Εφόσον οι λοιποί παράγοντες παραμένουν αμετάβλητοι, όσο χαμηλότερα είναι τα περιθώρια κέρδους στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας τόσο μικρότερη είναι η απώλεια από τον περιορισμό των πωλήσεων εισροών. Ομοίως, όσο υψηλότερα είναι τα περιθώρια κέρδους στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, τόσο μεγαλύτερο είναι το κέρδος που αποκτά από την αύξηση του μεριδίου στην αγορά αυτή εις βάρος των αποκλεισμένων ανταγωνιστών.
- 135) Από την εξέταση των περιθωρίων κέρδους στο στάδιο της διύλισης (upstream market) και της εμπορίας πετρελαιοειδών (χονδρική και λιανική), προκύπτει ότι κατά μέσο όρο τα περιθώρια κέρδους στη διύλιση είναι χαμηλότερα σε σχέση με τα περιθώρια κέρδους στις επόμενες αγορές της αξιακής αλυσίδας (ιδίως στη χονδρική εμπορία), γεγονός που κατατείνει στο συμπέρασμα ότι τα ΕΛ.ΠΕ έχουν καταρχήν κίνητρο να εφαρμόσουν στρατηγικές με σκοπό τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την πρόσβαση στην αγορά της διύλισης (εισροές). Με την ολοκλήρωση της υπό κρίση συγκέντρωσης ο όμιλος ΕΛ.ΠΕ ισχυροποιεί τη θέση του στην αγορά της επόμενης οικονομικής βαθμίδας (χονδρική εμπορία) αποσπώντας σημαντικά μερίδια αγοράς στην πλειοψηφία των επηρεαζόμενων αγορών με αποτέλεσμα να αυξάνεται η βάση πωλήσεων στις οποίες θα απολαμβάνει αυξημένα περιθώρια κέρδους⁴⁰. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, δεν αποκλείεται τα ΕΛ.ΠΕ, μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης, να έχουν κάποιο κίνητρο να αυξήσουν τις τιμές στους ανταγωνιστές των εταιριών που ελέγχουν (ΕΚΟ και ΒΡ) στην αγορά χονδρικής εμπορίας σε μια προσπάθεια να αυξήσουν το κόστος αυτών των ανταγωνιστών (στρατηγική αποκλεισμού).
- 136) Εντούτοις, η εκτίμηση περί ύπαρξης ή μη κινήτρων αποκλεισμού ανταγωνιστών δεν περιορίζεται στο κριτήριο του περιθωρίου κέρδους. Στην προκειμένη περίπτωση, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί ότι η βάση πωλήσεων της νέας οντότητας στο επόμενα στάδια της εμπορίας δεν εκτείνεται γενικά σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καθίσταται επικερδής η μείωση (απώλεια) πωλήσεων στην αγορά της διύλισης.⁴¹ Επιπλέον, ο περιορισμός της παραγωγής

⁴⁰ Ο.π σκέψη 43.

⁴¹ Διαφορετική είναι η εκτίμηση για τις τοπικές σχετικές αγορές επόμενων σταδίων (πχ. περιοχές της νησιωτικής Ελλάδας) όπου παρουσιάζεται σημαντική οριζόντια επίδραση ως αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης.

σε επίπεδο διύλισης αναμένεται να περιορίσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των εγκαταστάσεων της νέας οντότητας, οδηγώντας σε πιθανές απώλειες οικονομικών κλίμακας. Θα πρέπει συνεπώς να συνεκτιμηθούν οι ενδεχόμενες (πραγματικές) απώλειες κερδών σε απόλυτο αριθμό από την τυχόν μείωση της παραγωγής στο στάδιο διύλισης. Σημειώνεται επιπλέον ότι η διύλιση εμφανίζεται ο πλέον κερδοφόρος κλάδος των ΕΛ.ΠΕ, γεγονός που κατατείνει στο συμπέρασμα ότι δεν θα ήταν επωφελής μία στρατηγική περιορισμού της παραγωγής στο στάδιο της διύλισης. Τέλος – σύμφωνα με τις απαντήσεις των ιδίων των εταιριών εμπορίας, καθώς και της Motor Oil – οι εταιρίες εμπορίας δύνανται να στραφούν στην Motor Oil για την κάλυψη των αναγκών τους, σε περίπτωση τυχόν μονομερούς αύξησης τιμών από τα ΕΛ.ΠΕ στο πλαίσιο μιας στρατηγικής αποκλεισμού. Προς αυτό κατατείνει και η διαπίστωση ότι στο συγκεκριμένο στάδιο της αξιακής αλυσίδας τα προσφερόμενα προϊόντα των εταιριών αποτελούν commodity, ενώ η τιμή διυλιστηρίου, επίσης, αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό του κόστους παραγωγής για τους ανταγωνιστές της νέας οντότητας στην αγορά χονδρικής εμπορίας.

- 137) Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τις ανωτέρω διαπιστώσεις, η δυνατότητα και τα κίνητρα αποκλεισμού ανταγωνιστών (κάθετες επιδράσεις) φαίνεται να εγείρουν σημαντικά προβλήματα ανταγωνισμού σε συγκεκριμένες τοπικές σχετικές αγορές επόμενων σταδίων (πχ. περιοχές της νησιωτικής Ελλάδας) όπου παρουσιάζεται παράλληλα σημαντική οριζόντια επίδραση ως αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης, καθώς σε αυτές τις περιοχές η βάση πωλήσεων της νέας οντότητας αυξάνεται σε τέτοιο βαθμό που δύναται να καταστήσει επικερδείς τυχόν στρατηγικές αποκλεισμού ανταγωνιστών.

II(Δ)(4)(3) Συνολικές επιπτώσεις στον αποτελεσματικό ανταγωνισμό

- 138) Συμπερασματικά, στην υπό κρίση συγκέντρωση, όσον αφορά στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας, οι εταιρίες δεν διαθέτουν σημαντική διαπραγματευτική ισχύ έναντι των εταιριών διύλισης, δεδομένου ότι λόγω νομικών (κανονισμός τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας, απουσία χωροταξικού σχεδιασμού) και πραγματικών εμποδίων εισόδου, οι εισαγωγές καυσίμων στην Ελλάδα είναι περιορισμένες⁴². Επίσης, το κόστος προμήθειας πετρελαιοειδών των εταιριών εμπορίας είναι πιθανό να αυξηθεί λόγω ανόδου των τιμών διυλιστηρίου στο μέτρο που εκλείπουν -πλην της AVIN- οι κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν μπορούν να στραφούν σε κατάλληλες εναλλακτικές εισροές.

II(Δ)(4)(4) Συντονισμένα αποτελέσματα

- 139) Στην υπό κρίση συγκέντρωση, η εξαγορά της BP από τον όμιλο των ΕΛ.ΠΕ, οποίος ελέγχει αποκλειστικά την ΕΚΟ, οδηγεί στη μείωση του αριθμού των αποτελεσματικών ανταγωνιστών στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας. Ειδικότερα, με αυτή την πράξη η BP, η οποία διαθέτει σημαντική ισχύ στις περισσότερες επηρεαζόμενες σχετικές αγορές πλην της αγοράς του υγραερίου και της ασφάλτου, παύει να ασκεί ανταγωνιστική πίεση. Ως εκ τούτου, η μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων με την αποχώρηση ενός σημαντικού ανταγωνιστή στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας αυξάνει την πιθανότητα συντονισμού

⁴² Βλ. Επιτροπή Ανταγωνισμού - Κείμενα κανονιστικής παρέμβασης.

των υπολοίπων επιχειρήσεων της αγοράς. Παρόλα αυτά, το ενδεχόμενο συντονισμού των επιχειρήσεων στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας αντισταθμίζεται μερικώς από τη μείωση του βαθμού συμμετρίας σε όλες σχεδόν τις επηρεαζόμενες αγορές μεταξύ των δραστηριοποιούμενων εταιριών εμπορίας.

- 140) Η υπό κρίση κάθετη συγκέντρωση μεταξύ ΕΛ.ΠΕ και BP, ενδέχεται να διευκολύνει τον συντονισμό αυξάνοντας το επίπεδο διαφάνειας της αγοράς μεταξύ επιχειρήσεων μέσω της πρόσβασης σε ευαίσθητες πληροφορίες που αφορούν ανταγωνιστές ή διευκολύνοντας την παρακολούθηση των τιμών. Σύμφωνα και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τέτοια προβλήματα ενδέχεται να ανακύψουν, εάν το επίπεδο διαφάνειας των τιμών (price transparency) είναι μεγαλύτερο στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας από ότι στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν οι τιμές για τους τελικούς καταναλωτές είναι δημόσια γνωστές, ενώ οι συναλλαγές στην ενδιάμεση αγορά είναι εμπιστευτικές⁴³. Στην υπό κρίση συγκέντρωση, οι τιμές λιανικής διάθεσης (τιμές αντλίας) είναι δημόσια γνωστές στους τελικούς καταναλωτές μέσω των πινακίδων που είναι αναρτημένες στην είσοδο των πρατηρίων υγρών καυσίμων σε αντίθεση με τις τιμές διυλιστηρίου και χονδρικής αλλά και τις εκπτώσεις, οι οποίες είναι εμπιστευτικές και αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών (εταιρίες διύλισης, εμπορίας και λιανικής διάθεσης).
- 141) Τέλος, οι κάθετες συγκεντρώσεις ενδέχεται να επηρεάσουν τα κίνητρα των συντονιζόμενων επιχειρήσεων να συμμορφωθούν με τους όρους συντονισμού. Για παράδειγμα, μια κάθετα ολοκληρωμένη εταιρία ενδέχεται να είναι σε θέση να επιβάλει αποτελεσματικότερα κυρώσεις σε αντίπαλες εταιρίες που επιλέγουν να παρεκκλίνουν από τους όρους συντονισμού, επειδή είναι κρίσιμος πελάτης ή προμηθευτής τους⁴⁴. Στην υπό κρίση συγκέντρωση δύναται να αυξηθεί η δυνατότητα για την εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής, δεδομένου ότι η εξαγοράζουσα ΕΛ.ΠΕ αποτελεί το βασικό προμηθευτή πετρελαιοειδών του συνόλου των εταιριών εμπορίας με μερίδια αγοράς που κατά μέσο όρο ξεπερνούν το 70%.

II(Ε) ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝ ΛΟΓΩ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

- 142) Ένας εκ των βασικών ανταγωνιστών της BP ([...]) θεωρεί ότι από τη συγκεκριμένη συγκέντρωση προκύπτει μια επιχείρηση η οποία θα ελέγχει όχι μόνο το μεγαλύτερο ποσοστό στον κλάδο της διύλισης (75%) αλλά πλέον και στον κλάδο της χονδρικής εμπορίας με διαμορφούμενο μερίδιο αγοράς περίπου 40%, καθώς και δίκτυο πρατηρίων άνω των 2.300. Εντούτοις, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι αρμόδια να εξετάσει εάν η συγκέντρωση αυτή περιορίζει ή όχι τον ανταγωνισμό επιβάλλοντας στην περίπτωση δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης μέτρα συμπεριφοράς για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ανάλογη θέση απειχεί και έτερος ανταγωνιστής ([...]), ο οποίος υποστηρίζει ότι η μεγάλη συγκέντρωση μεριδίου λιανικής

⁴³ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση μη-οριζόντιων συγκεντρώσεων σκέψη 86.

⁴⁴ Ο.π σκέψη 88.

αγοράς (περίπου 28%) δεν συνιστά από μόνη της κίνδυνο εναντίον του ανταγωνισμού, διότι στην εσωτερική αγορά δραστηριοποιείται πλήθος άλλων εταιριών, πολλές εκ των οποίων ιδιαίτερα εύρωστες οικονομικά, οι οποίες έχουν δυνατότητα αύξησης του μεριδίου τους.

- 143) Ένας άλλος βασικός ανταγωνιστής ([...]), ισχυρίζεται ότι η υπό εξέταση συγκέντρωση θα επιφέρει τα ακόλουθα αποτελέσματα: α) Σε επίπεδο **διύλισης**, οι ποσότητες που προμηθευόταν μέχρι τη συγκέντρωση η BP από την MOTOR OIL, προφανώς θα λείψουν από την τελευταία κάτι που πιθανά να την οδηγήσει, προκειμένου να τις επανακτήσει, σε πιο ανταγωνιστικές τιμές και β) Σε επίπεδο **λιανικής εμπορίας**, η συγκέντρωση θα δημιουργήσει ένα δίκτυο 2.400 πρατηρίων περίπου κάτω από το σήμα της ΕΚΟ, τα περισσότερα των οποίων είναι ήδη ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Αυτό πιθανόν να οδηγήσει είτε τους πρατηριούχους (όταν λήξει η σύμβασή τους) σε αλλαγή σήματος είτε την ίδια την ΕΚΟ σε συνειδητή εκκαθάριση του δικτύου της. Όπως τονίζει στην απάντηση της και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις ενισχύεται ο ανταγωνισμός σε όλους τους κλάδους της αγοράς πετρελαιοειδών της χώρας. Ανάλογη άποψη διατυπώνει και έτερος ανταγωνιστής ([...]), όπου θεωρεί ότι μετά την απορρόφηση της BP και ώσπου η δημιουργηθείσα μετά τη συγχώνευση εταιρία διαμορφώσει το δίκτυο της, η εν λόγω συγκέντρωση αρχικά θα δημιουργήσει μεγάλη κινητικότητα στην αγορά και θα συμβάλει στην αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών. Παρόλα αυτά θεωρεί ότι πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε η εν λόγω εταιρία που μετά τη συγχώνευση θα διαθέτει το μεγαλύτερο δίκτυο και τις περισσότερες εγκαταστάσεις αποθήκευσης καυσίμων στον ελληνικό χώρο να επιτρέπει στους ανταγωνιστές της πρόσβαση στις εγκαταστάσεις της αυτές, όπου και αν βρίσκονται, τότε η συγχώνευση αυτή μακροπρόθεσμα ενδεχομένως να μειώσει τον ανταγωνισμό στην αγορά.
- 144) Ανάλογη θέση διατυπώνει και έτερος ανταγωνιστής ([...]), σύμφωνα με την οποία η εν λόγω συγκέντρωση δεν θα δημιουργήσει ιδιαίτερα προβλήματα ανταγωνισμού. Όπως τονίζει, τα προβλήματα του κλάδου των πετρελαιοειδών οφείλονται στις δυσλειτουργίες που εμφανίζονται από μακρού σ' αυτόν. Στο επίπεδο της εμπορίας ο ανταγωνισμός των εταιριών είναι ιδιαίτερα έντονος, όπως αποδεικνύεται και από την κινητικότητα των σημάτων των πρατηρίων. Η κινητικότητα αυτή αναμένεται να ενταθεί περαιτέρω. Εξάλλου υπάρχουν τόσο πολλές εταιρίες στην Ελλάδα και μάλιστα με έντονα διαφορετικές δομές, επιχειρησιακές στρατηγικές (marketing) και επιλογές, που η αποχώρηση της μιας – έστω και μεγάλης – δεν θα αλλάξει την εικόνα του κλάδου.
- 145) Την ίδια άποψη ασπάζεται και έτερος ανταγωνιστής ([...]). Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι η συγκέντρωση των εταιριών ΕΛΠΕ και BP εντάσσεται στην ανάγκη εξυγίανσης της αγοράς, με μεγάλη πιθανότητα να ακολουθήσουν και άλλες εταιρίες. Η πολύ χαμηλή οικονομική αποδοτικότητα των εταιριών εμπορίας πετρελαιοειδών, σε σχέση με τις ιδιαίτερα μεγάλες επενδύσεις σε εγκαταστάσεις και εξοπλισμό, καθώς και τα υψηλά κεφάλαια κίνησης που απαιτούνται, σε μια αγορά που διακρίνεται για τον οξύτατο ανταγωνισμό και την (περίπου) φθίνουσα πορεία στη ζήτηση των προϊόντων, δημιουργούν συνθήκες που ευνοούν τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές. Εξάλλου, οι εταιρίες εμπορίας στην Ελλάδα, όπως και τα πρατήρια, είναι πολύ περισσότερες του αναμενόμενου για τα μεγέθη της ελληνικής αγοράς. Ως εκ τούτου σε καμία περίπτωση

δεν θίγεται ο ανταγωνισμός, δεν υπάρχουν νομικά ή πραγματικά εμπόδια, οι επιλογές παραμένουν ικανές και τα μεγέθη όσο μπορεί να θεωρηθούν ως ευνοϊκά για τις ίδιες (εξαγοράζουσα και εξαγοραζόμενη), άλλο τόσο μπορεί να θεωρηθούν και αρνητικά, λόγω της δυσλειτουργίας που εμφανίζουν τα μεγάλα οργανωτικά σχήματα, των υψηλών λειτουργικών εξόδων κλπ.

- 146) Άλλος ανταγωνιστής ([...]), θεωρεί ότι η εν λόγω συγκέντρωση δεν θα επηρεάσει τις σχετικές αγορές, ούτε θα περιορίσει τον ανταγωνισμό, σε τέτοιο βαθμό που να δημιουργήσει προβλήματα, καθ' όσον οι υγιείς εταιρίες έχουν τη δυνατότητα, βάσει της στρατηγικής που έχουν χαράξει, να εφαρμόσουν το πλάνο τους, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες μεθόδους και επιλέγοντας κατά περίπτωση την πιο ενδεδειγμένη λύση. Μετά τη συγκέντρωση των εταιριών ΕΚΟ και ΒΡ, το κατεχόμενο μερίδιο θα υπολείπεται ελάχιστα του 30% της αγοράς, με την προϋπόθεση φυσικά της ένταξης όλου του δικτύου της ΒΡ στην ΕΚΟ, (που δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί, αν ληφθεί υπόψη ότι κάποιιοι πρατηριούχοι ενδέχεται να επιδιώξουν συνεργασία και με άλλες εταιρίες). Τέλος, όσον αφορά στους καταναλωτές που αποτελούν το πελατολόγιο της ΒΡ, εκτιμάται ότι μετά την συγκέντρωση, ένα μέρος αυτού, θα στραφεί και σε πρατήρια άλλων εταιριών, για τον εφοδιασμό του.
- 147) Έτερος ανταγωνιστής ([...]) ισχυρίζεται ότι η εν λόγω συγκέντρωση μπορεί να επιφέρει συρρίκνωση των μικρών εταιριών μέσα στην αγορά καθώς: α) θα αναγκασθούν να κινηθούν με μικρά έως μηδενικά περιθώρια κέρδους σε περίπτωση κατά την οποία τα ΕΛ.ΠΕ-ΕΚΟ ακολουθήσουν επιθετική πολιτική τιμών μέσω των πρατηρίων τους καθώς και β) σε περίπτωση που τα ΕΛΠΕ ακολουθήσουν αυστηρή οικονομική πολιτική προς τις εταιρίες η χρηματοδοτική και οικονομική τους δύναμη θα είναι ένα "όπλο" για να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε οικονομική δυσκολία προκύψει στην αγορά, όπως αυτή που αντιμετωπίζει στην αγορά.
- 148) Σε αντίθεση με τις ανωτέρω θέσεις, δύο άλλοι ανταγωνιστές ([...]) υποστηρίζουν ότι η συγκέντρωση των ΕΛΠΕ και ΒΡ και η επικείμενη εξαγορά της Shell από τη Motor Oil αποτελούν συντονισμένες ενέργειες για περαιτέρω γιγάντωση των εμπλεκόμενων εξαγοραζουσών εταιριών που ως τέτοια θα λειτουργήσει άκρως πειστικά σε βάρος των μικρών εταιριών πετρελαιοειδών καθώς οι ίδιοι οι εξαγοράζοντες οργανισμοί θα καθορίζουν από τη δύλιση μέχρι την τελική κατανάλωση τις τιμές και τους όρους της σχετικής αγοράς. Το αποτέλεσμα θα είναι η απόλυτη επικράτηση ακραίων μονοπωλιακών αντιλήψεων εις βάρος του υγιούς και νόμιμου ανταγωνισμού κυρίως δε του καταναλωτικού κοινού. Για τους λόγους αυτούς η θέση της Επιτροπής Ανταγωνισμού απέναντι σε τέτοιου είδους συγχωνεύσεις πρέπει να είναι σαφής και αποτρεπτική για να μη δημιουργηθούν δυσάρεστες στο μέλλον εξελίξεις. Την ίδια θέση ασπάζεται και έτερος ανταγωνιστής ([...]), ο οποίος θεωρεί ότι η εν λόγω συγκέντρωση δύναται να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό ειδικά στις περιοχές όπου το συσσωρευμένο μερίδιο αγοράς είναι υψηλό (δεσπόζουσα θέση), και στις περιοχές που μία από τις δύο εταιρίες διαθέτει αποθηκευτικούς χώρους.

- 149) Τέλος, έτερος ανταγωνιστής ([...]), θεωρεί ότι η συγκέντρωση του μεριδίου αγοράς της BP στα ΕΛ.ΠΕ., εκ των ενόντων οδηγεί σε μία ολιγοπωλιακή διάρθρωση της αγοράς. Αυτή η διάρθρωση, μειώνει σοβαρά τη δυνατότητα ανταγωνισμού μεταξύ των υπολοίπων εταιριών του κλάδου και της εξαγοράζουσας, ιδιαίτερα δε αν η τελευταία μεταχειριστεί πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού. Μολονότι δεν υπάρχουν νομικά εμπόδια για την είσοδο μιας νέας επιχείρησης στον κλάδο της χονδρικής εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα, η χαμηλή αποδοτικότητα λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού που επικρατεί μεταξύ των ήδη υφιστάμενων εταιριών, αποθαρρύνει μια τέτοια είσοδο.

II(ΣΤ) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- 150) Η υπό κρίση συγκέντρωση των εταιριών ΕΛ.ΠΕ και BP αφορά και τα τρία στάδια της «αξιακής» αλυσίδας του κλάδου των πετρελαιοειδών (διύλιση, χονδρική εμπορία και λιανική διάθεση), ενώ η ολοκλήρωσή της επηρεάζει τις ακόλουθες σχετικές αγορές: α) Βενζίνης, β) Πετρελαίου κίνησης, γ) Πετρελαίου θέρμανσης, δ) Υγραερίου, ε) Μαζούτ και στ) Ασφάλτου/πίσσας. Η εν λόγω συγκέντρωση δύναται να επηρεάσει την αγορά των πετρελαιοειδών τόσο σε οριζόντιο όσο και σε κάθετο επίπεδο.
- 151) Η εξαγορά της BP από τα ΕΛ.ΠΕ δύναται να επηρεάσει τον ανταγωνισμό και τελικά τους καταναλωτές (μέσω αυξήσεων των τιμών ή και μείωση των δυνατοτήτων επιλογής τους) με τους ακόλουθους κυρίως τρόπους:

α) Με δεδομένο ότι τα ΕΛ.ΠΕ δραστηριοποιούνται μέσω της θυγατρικής τους ΕΚΟ στην αγορά **χονδρικής εμπορίας**, η υπό κρίση συγκέντρωση οδηγεί σε αύξηση του μεριδίου των ΕΛ.ΠΕ στο στάδιο της χονδρικής εμπορίας (**οριζόντια επίδραση**). Το μέγεθος του από κοινού μεριδίου αγοράς των δύο συμμετεχουσών επιχειρήσεων κυμαίνεται σε ένα εύρος της τάξης του 27.3% - 41.0% στο σύνολο των έξι υπό εξέταση επηρεαζόμενων αγορών. Από το μέγεθος των μεριδίων αγοράς δεν φαίνεται να δημιουργείται ή να ενισχύεται δεσπόζουσα θέση στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε τέσσερις από τις έξι επηρεαζόμενες αγορές (βενζίνες, πετρέλαιο κίνησης, πετρέλαιο θέρμανσης και μαζούτ) η μεταβολή του δείκτη συγκέντρωσης ΗΗΙ κυμαίνεται σε ανώτερα από τα «επιτρεπτά» επίπεδα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι με την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης παύει να υφίσταται η ανταγωνιστική πίεση που ασκούσε η BP, η οποία σε αρκετές επηρεαζόμενες αγορές βρισκόταν στις τρεις πρώτες θέσεις κατάταξης (3^η θέση την αγορά βενζίνης, 2^η θέση στις αγορές πετρελαίου κίνησης και θέρμανσης), η υπό κρίση γνωστοποιηθείσα πράξη εξαγοράς δημιουργεί προβληματισμό ως προς το επίπεδο του ανταγωνισμού στις αγορές στις οποίες αφορά.

β) Σε επίπεδο **λιανικής διάθεσης**, δύναται να προκύψει μετά τη συγκέντρωση περιορισμός του ανταγωνισμού με τη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης (**οριζόντια επίδραση**) στις σχετικές αγορές: α) **βενζινών** στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων και Ρεθύμνου, β) **πετρελαίου κίνησης** στους νομούς Λέσβου, Χανίων, Ηρακλείου, Λασηθίου, Φωκίδας, Δωδεκανήσου, Κέρκυρας και Ρεθύμνου, και γ)

πετρελαίου θέρμανσης στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Δωδεκανήσου, Χανίων, Ευρυτανίας, και Ρεθύμνου.

γ) Η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση μεταξύ των εταιριών ΕΛ.ΠΕ και ΒΡ, συνιστά κάθετη εξαγορά, η οποία δυνητικά επηρεάζει τη δυνατότητα και τα κίνητρα για κάθετο αποκλεισμό (vertical foreclosure) με τη μορφή αποκλεισμού ανταγωνιστών από τα στάδια της διύλισης και της χονδρικής εμπορίας (*κάθετες επιδράσεις*). Ειδικότερα, η άμεση επίπτωση της εξαγοράς στο στάδιο της διύλισης είναι η μεταφορά στα ΕΛ.ΠΕ των πωλήσεων της ΜΟΗ στην εξαγοραζόμενη ΒΡ. Αυτό, ενδεχομένως, θα μπορούσε να οδηγήσει σε απώλειες οικονομικών κλίμακας και μείωση του περιθωρίου πωλήσεων της ΜΟΗ με σημαντικές συνέπειες στο επίπεδο του ανταγωνισμού. Αναφορικά με την αγορά χονδρικής εμπορίας, το ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσο οι δυνατότητες και τα κίνητρα των εταιριών που εμπλέκονται στην εξαγορά επηρεάζονται τόσο, ώστε να δημιουργείται κίνδυνος αποκλεισμού μιας ή περισσότερων εταιριών εμπορίας, οι οποίες ανταγωνίζονται τις ΕΚΟ και ΒΡ. Μια μορφή κάθετου αποκλεισμού από το στάδιο της χονδρικής εμπορίας είναι και η μονομερής αύξηση της τιμής πώλησης από τα ΕΛ.ΠΕ στις υπόλοιπες (μη ελεγχόμενες από την ίδια) εταιρίες εμπορίας. Τέλος, η ένταση της καθετοποίησης στον κλάδο των πετρελαιοειδών με την εξαγοράζουσα (ΕΛ.ΠΕ), η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά της διύλισης (upstream market) δημιουργεί κάποιους προβληματισμούς ως προς την ενδεχόμενη άσκηση της οικονομικής της δύναμης στην αγορά (SMP) με δυσμενείς συνέπειες στο επίπεδο του πραγματικού και δυνητικού ανταγωνισμού. Παρόλα αυτά, η συνολική εξέταση των στοιχείων στην προκειμένη περίπτωση (βλ. ειδικότερα ανωτέρω υπό Π(Δ)(4)(1)-(2)) κατατείνει στο συμπέρασμα ότι ο κίνδυνος εφαρμογής στρατηγικών αποκλεισμού από τη νέα οντότητα εμφανίζεται ουσιαστικός για τις συγκεκριμένες εκείνες τοπικές σχετικές αγορές επόμενων σταδίων όπου παρουσιάζεται παράλληλα σημαντική οριζόντια επίδραση ως αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης (πχ. Κρήτη, Λέσβος, Δωδεκάνησα).

δ) Η επικείμενη εξαγορά της ΒΡ από τα ΕΛ.ΠΕ δεν φαίνεται να έχει επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (*συντονισμένα αποτελέσματα*) τόσο σε οριζόντιο όσο και σε κάθετο επίπεδο, κυρίως λόγω της ασυμμετρίας των μεριδίων αγοράς σε επίπεδο χονδρικής εμπορίας και λιανικής πώλησης (όπου εντοπίζονται οι επιπτώσεις της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης). Αντίθετα, στην αγορά διύλισης, ο κίνδυνος εμφάνισης συντονισμένων αποτελεσμάτων είναι ουσιαστικός. Ειδικότερα, όπως έχει και προηγούμενα επισημανθεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, η παρατηρούμενη υψηλή συγκέντρωση (δύο εταιρίες) στην αγορά της διύλισης, η διαχρονική σταθερότητα των μεριδίων αγοράς πωλήσεων των ΕΛ.ΠΕ και ΜΟΗ, σε συνδυασμό με την ύπαρξη σημαντικών εμποδίων εισόδου που χαρακτηρίζουν το σύνολο της αγοράς διύλισης στην Ελλάδα, αποτελούν δομικούς παράγοντες που ευνοούν την εμφάνιση και διατήρηση εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, η σχετικά περιορισμένη διαπραγματευτική ισχύ των εταιριών εμπορίας πετρελαιοειδών λόγω και της περιορισμένης δυνατότητας εισαγωγών, ο υψηλός ρυθμός αύξησης της ζήτησης καθώς και η ομοιογένεια των προϊόντων (έλλειψη στενών υποκατάστατων) ενισχύουν ακόμη περισσότερο τη δημιουργία συνθηκών στρέβλωσης του ανταγωνισμού στο επίπεδο της διύλισης. Τέλος, τονίζεται ότι η χαμηλή ελαστικότητα ζήτησης που παρατηρείται

στην εν λόγω σχετική αγορά, αλλά και στον κλάδο των πετρελαιοειδών αντίστοιχα, συμβάλλει με τη σειρά της στην πιθανότητα εμφάνισης εναρμονισμένης συμπεριφοράς από τις εταιρίες διύλισης⁴⁵. Παρόλα αυτά, η ολοκλήρωση της εξαγοράς της BP από τα ΕΛ.ΠΕ δεν αφορά στην προκειμένη περίπτωση στο στάδιο της διύλισης, αλλά στα στάδια επόμενα χονδρικής εμπορίας και λιανικής πώλησης (όπου δραστηριοποιείται η εξαγοραζόμενη εταιρία και συνακόλουθα παρατηρούνται οριζόντιες επιδράσεις στον ανταγωνισμό). Συνεπώς η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δημιουργεί καθεαυτή, ούτε ότι επιτείνει άμεσα, την (ήδη διαπιστωθείσα και προϋπάρχουσα) υψηλή πιθανότητα συντονισμού που έχουν οι εταιρίες διύλισης με δυσμενή αποτελέσματα στο επίπεδο του ανταγωνισμού.

ε) Με την υπό κρίση συγκέντρωση, αυξάνεται η δυνατότητα αποκλεισμού των ανταγωνιστών από τους αποθηκευτικούς χώρους – τουλάχιστον σε εκείνες τις σχετικές αγορές όπου παρουσιάζονται σημαντικές οριζόντιες επιδράσεις ως αποτέλεσμα της εν λόγω συγκέντρωσης. Ειδικότερα, σε περιοχές της ελληνικής επικράτειας όπως είναι η Κρήτη, όπου διαθέτουν και οι δύο εταιρίες εμπορίας (ΕΚΟ και BP) αποθηκευτικούς χώρους, εκτιμάται ότι θα αυξηθεί σημαντικά ο κίνδυνος αποκλεισμού των λοιπών ανταγωνιστών από την πρόσβαση στους αποθηκευτικούς χώρους των συμμετεχουσών εταιριών. Ωστόσο, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι πολλές εταιρίες εμπορίας καταρτίζουν συμβάσεις αλληλοεξυπηρέτησης με αντίστοιχες εταιρίες εμπορίας που διαθέτουν ιδιόκτητους ή μισθωμένους αποθηκευτικούς χώρους με σκοπό την αποτελεσματικότερη διακίνηση των προϊόντων τους.⁴⁶

III. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ – ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

III(A) Τυπικές προϋποθέσεις γνωστοποίησης

- 152) Κατά το άρθρο 4, παρ.. 2 εδαφ. β ν.703/77, όπως ισχύει, συγκέντρωση πραγματοποιείται και όταν ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη τουλάχιστο μία επιχείρηση ή μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, αποκτούν άμεσα ή έμμεσα, τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μιας ή περισσοτέρων άλλων επιχειρήσεων. Κατά την παρ.. 3 του ιδίου ως άνω άρθρου, για την εφαρμογή του νόμου, ο έλεγχος απορρέει από δικαιώματα, συμβάσεις ή άλλα μέσα, τα οποία είτε μεμονωμένα είτε από κοινού με άλλα και λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών, παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη σύνθεση, στις συσκέψεις ή στις αποφάσεις των οργάνων μιας επιχείρησης και ιδίως από: α) δικαιώματα κυριότητας ή επικαρπίας επί του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης, β) δικαιώματα ή συμβάσεις που παρέχουν

⁴⁵ Η Επιτροπή Ανταγωνισμού με Απόφαση της (327/V/2007), η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών (ΔεφΑΘ) επέβαλε πρόστιμο στις δύο εταιρίες διύλισης (ΕΛ.ΠΕ και ΜΟΗ) για συντονισμό των επιχειρηματικών τους επιλογών και κατάργηση του ανταγωνισμού στην αγορά του αεροπορικού καυσίμου (J-A1) με αποτέλεσμα την παράβαση των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ισχύει.

⁴⁶ Σημειώνεται επίσης ότι με τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 3 του πρόσφατου ν.3784/2009, η ΡΑΕ αναλαμβάνει ρόλο εγγυητή διασφάλισης του υγιούς ανταγωνισμού και πρόσβασης τρίτων (third-party access) στις αποθήκες καυσίμων. Παρόλα αυτά τα σχετικά ζητήματα πρόσβασης δεν έχουν ακόμη ρυθμιστεί, με αποτέλεσμα να παραμένει αυξημένος ο κίνδυνος αποκλεισμού ανταγωνιστών σε περιοχές όπου παρουσιάζονται έντονα προβλήματα οριζόντιας επίδρασης (πχ. Κρήτη). Περαιτέρω, η διασφάλιση ουσιαστικής πρόσβασης σε αποθηκευτικούς χώρους στις περιοχές αυτές μπορεί να θεωρηθεί ουσιαστική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα των τυχόν προτεινόμενων δεσμεύσεων προκειμένου να εγκριθεί η συγκέντρωση.

δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη σύνθεση, στις συσκέψεις ή στις αποφάσεις των οργάνων μιας επιχείρησης. Επίσης, κατά την παρ. 4 του ίδιου άρθρου, ο έλεγχος αποκτάται από το πρόσωπο ή τα πρόσωπα ή τις επιχειρήσεις, που: α) είναι υποκείμενα αυτών των δικαιωμάτων ή δικαιούχοι από τις συμβάσεις αυτές ή β) χωρίς να είναι υποκείμενα των δικαιωμάτων ή δικαιούχοι από τις συμβάσεις αυτές, δικαιούνται να ασκούν τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτές.

- 153) Η από 10.07.2009 γνωστοποιηθείσα εξαγορά από την εταιρία ΕΛ.ΠΕ του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας BP, η οποία θα λάβει χώρα δυνάμει της από 26.06.2009 'Σύμβασης για την αγοραπωλησία του συνόλου των μετοχών της BP' (σύμφωνα με όσα αναλύονται στα πραγματικά περιστατικά), συνεπάγεται την απόκτηση, από την πρώτη των εταιριών, αποκλειστικού ελέγχου επί της δεύτερης. Συνεπώς, η κρινόμενη εξαγορά συνιστά συγκέντρωση επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ.2 εδ. β) ν.703/77, όπως ισχύει, η οποία εμπίπτει στις σχετικές με τις συγκεντρώσεις ρυθμίσεις του νόμου αυτού.
- 154) Κατά το άρθρο 4β παρ. 1 του ίδιου νόμου, κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες από τη σύναψη της συμφωνίας ή τη δημοσίευση της προσφοράς ή ανταλλαγής ή την απόκτηση συμμετοχής, που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης, όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4στ ανέρχεται, στην παγκόσμια αγορά τουλάχιστον σε 150.000.000 ευρώ και δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, η καθεμία χωριστά, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 15.000.000 ευρώ στην ελληνική αγορά. Κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου η προθεσμία των 10 ημερών αρχίζει από την επέλευση της πρώτης από τις πράξεις, που αναφέρονται στην παράγραφο 1, και κατά την παράγραφο 3 αυτού σε γνωστοποίηση υποχρεούνται: α) σε περίπτωση που η συγκέντρωση αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, η καθεμία από αυτές και β) σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, τα πρόσωπα, οι επιχειρήσεις ή ομάδες προσώπων ή επιχειρήσεων, που αποκτούν έλεγχο στο σύνολο ή σε τμήματα μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων.
- 155) Η υπό κρίση συγκέντρωση υπόκειται υποχρεωτικά σε προηγούμενη γνωστοποίηση κατά τα οριζόμενα στο ανωτέρω άρθρο, καθόσον πληροί τα κριτήρια υπαγωγής της παραγράφου 1 αυτού δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα προσκομισθέντα στοιχεία, το έτος 2008 ο συνολικός κύκλος εργασιών των μερών σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 4στ παρ. 2 ν. 703/77, όπως ισχύει ανήλθε σε € 11.795.000.000), δηλαδή, υπερβαίνει τα 150.000.000 ευρώ, ο δε κύκλος εργασιών εκάστου των μερών στην εθνική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 4στ, υπερβαίνει τα 15.000.000 ευρώ και πιο συγκεκριμένα της ΕΛ.ΠΕ ανήλθε σε ευρώ [...] και της BP ανήλθε σε ευρώ [...].
- 156) Σύμφωνα με το άρθρο 4β παρ. 6 του ν. 703/77, όπως ισχύει: «Οι υπόχρεοι σε γνωστοποίηση, αμέσως μετά την γνωστοποίηση, υποχρεούνται να δημοσιεύσουν τη γνωστοποιούμενη συγκέντρωση σε μία ημερήσια οικονομική εφημερίδα, πανελλαδικής κυκλοφορίας, με έξοδά τους». Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η υπό

εξέταση συγκέντρωση δημοσιεύτηκε στο φύλλο της 15.07.2009 της ημερήσιας οικονομικής εφημερίδας «ΗΜΕΡΗΣΙΑ».

157) Κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, η εξαγοράζουσα υποστήριξε για πρώτη φορά, υποβάλλοντας σχετική ένσταση, ότι έχει παρέλθει η προθεσμία των ενενήντα (90) ημερών για την εξέταση της συγκέντρωσης κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4δ παρ. 6 του ν. 703/77, οπότε η εν λόγω συγκέντρωση πρέπει να λογίζεται εγκριθείσα. Οι ισχυρισμοί της εξαγοράζουσας δεν μπορεί να γίνουν δεκτοί. Ειδικότερα:

α) Η σχετική προθεσμία είχε παραταθεί σύμφωνα με το άρθρο 4δ παρ. 10 στοιχ. β' του ν. 703/77, εξαιτίας του γεγονότος ότι το έντυπο γνωστοποίησης δεν είχε συμπληρωθεί πλήρως. Συγκεκριμένα, κατά τη πάγια και συνήθη διαδικασία που ακολουθείται στις περιπτώσεις ελέγχου προηγούμενης γνωστοποίησης, η ΓΔΑ εξέτασε τα στοιχεία που προσκομίστηκαν από την εξαγοράζουσα και απέστειλε επιστολή προς συμπλήρωσή του εντύπου γνωστοποίησης, εντός της αποκλειστικής προθεσμίας των επτά ημερών από τη γνωστοποίηση της συγκέντρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 4δ παρ. 10 στοιχ. β' του ν. 703/77.⁴⁷ Συνεπώς, ως χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας των ενενήντα (90) ημερών για την εξέταση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης θεωρείται η ημερομηνία της προσήκουσας γνωστοποίησης, ήτοι η 27^η Ιουλίου 2009.

β) Περαιτέρω, προκύπτει με σαφήνεια από το σχετικό κείμενο της επιστολής ότι κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας το έντυπο της γνωστοποίησης δεν είχε συμπληρωθεί πλήρως, καθώς ζητήθηκαν στοιχεία που προσδιορίζονται κατά τρόπο συγκεκριμένο στο έντυπο γνωστοποίησης και τα οποία δεν είχαν προσκομισθεί ή δεν είχαν οριστεί επαρκώς από τη γνωστοποιούσα εταιρία.⁴⁸

γ) Σημειώνεται, τέλος, ότι πριν την ακροαματική διαδικασία, ουδέποτε η γνωστοποιούσα εταιρία έθεσε θέμα παρέλευσης ή εσφαλμένου υπολογισμού της σχετικής προθεσμίας των ενενήντα (90) ημερών για την εξέταση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης. Επίσης, ουδέποτε αμφισβήτησε την κλήτευσή της στην ακροαματική διαδικασία της 15^{ης} Οκτωβρίου 2009. Ατίθεται, πρότεινε δεσμεύσεις, προκειμένου να εγκριθεί η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση στις 14.10.2009 και στις 20.10.2009 (ημερομηνίες κατά τις οποίες, σύμφωνα με τις σήμερα τον πρώτον υποβαλλόμενες αιτιάσεις της γνωστοποιούσας εταιρίας, η σχετική προθεσμία είχε ήδη παρέλθει).

Λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω κυρίως λόγους, η Επιτροπή Ανταγωνισμού απορρίπτει τη σχετική με το ανωτέρω περιεχόμενο, ένσταση της γνωστοποιούσας εταιρίας.

⁴⁷ Η εν λόγω συγκέντρωση γνωστοποιήθηκε στη ΓΔΑ στις 10.7.2009 (αριθμ. πρωτ. 5578). Η ΓΔΑ έστειλε επιστολή προς συμπλήρωση του σχετικού εντύπου γνωστοποίησης στις 17.7.2009 (αριθμ. πρωτ. 5698). Η γνωστοποιούσα εταιρία απάντησε στα ερωτήματα της ΓΔΑ στις 27.7.2009 (αριθμ. πρωτ. 5883).

⁴⁸ Σημειώνεται χαρακτηριστικά ότι η γνωστοποιούσα εταιρία δεν είχε υποβάλει τη συμφωνία πώλησης και εξαγοράς στην ελληνική γλώσσα, όπως ορίζουν οι οδηγίες του εντύπου συγκέντρωσης, ούτε και είχε προσδιορίσει επακριβώς τα στοιχεία της γνωστοποίησης που θεωρούσε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο.

III(B) Δευτερεύοντες περιορισμοί

- 158) Κατά το άρθρο 4δ παράγρ. 7 του ν.703/77, όπως ισχύει οι αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού που εκδίδονται βάσει των διατάξεων περί προληπτικού ελέγχου συγκεντρώσεων, καλύπτουν και τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης και είναι απαραίτητοι για αυτή. **(Δευτερεύοντες περιορισμοί)**
- 159) Οι ρήτρες μη ανταγωνισμού που επιβάλλονται στον πωλητή κατά τη μεταβίβαση μίας επιχείρησης ή τμήματός της δεν δικαιολογούνται από το θεμιτό στόχο της πραγματοποίησης της συγκέντρωσης παρά μόνο εφόσον η διάρκεια, το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής, το αντικείμενό τους και τα πρόσωπα που συνδέονται με αυτές δεν υπερβαίνουν το εύλογα αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου αυτού. Έχει θεωρηθεί ότι ρήτρες μη ανταγωνισμού δικαιολογούνται για χρονικά διαστήματα έως τριών ετών όταν η μεταβίβαση της επιχείρησης περιλαμβάνει την πελατεία με τη μορφή υπεραξίας (goodwill) καθώς και της τεχνογνωσίας.⁴⁹ Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής μίας ρήτρας μη ανταγωνισμού θα πρέπει κανονικά να περιορίζεται στην περιοχή, την οποία ο πωλητής προσέφερε τα σχετικά προϊόντα ή υπηρεσίες πριν από τη μεταβίβαση⁵⁰. Ομοίως, η ισχύς των ρητρών μη ανταγωνισμού πρέπει να περιορίζεται στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της οικονομικής δραστηριότητας της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης⁵¹.
- 160) Ρήτρες που υποχρεώνουν τον πωλητή να μην αποκτά οικονομική συμμετοχή σε οιαδήποτε επιχείρηση που ανταγωνίζεται τη μεταβιβαζόμενη επιχείρηση μπορεί να θεωρηθεί ότι σχετίζεται άμεσα με τη συγκέντρωση και είναι απαραίτητη για την πραγματοποίησή της υπό τους ίδιους όρους που καταγράφονται ανωτέρω για τις ρήτρες μη ανταγωνισμού – εκτός εάν απαγορεύουν στον πωλητή να αγοράζει ή να κατέχει καθαρά χρηματοοικονομικές επενδύσεις ή συμμετοχές που δεν του παρέχουν άμεσα ή έμμεσα διοικητικές αρμοδιότητες ή οποιαδήποτε ουσιαστική επιρροή σε εταιρία που ανταγωνίζεται τη μεταβιβαζόμενη επιχείρηση⁵².

Εν προκειμένω, στο γνωστοποιηθέν σχέδιο συγκέντρωσης προβλέπονται τα εξής: [...].

- 161) Η εν λόγω ρήτρα μη ανταγωνισμού θα πρέπει να θεωρηθεί ότι συνδέεται άμεσα με τη συγκέντρωση και ότι είναι απαραίτητη για την πραγματοποίησή της, καθώς:
- Δια της συγκεκριμένης συγκεντρώσεως μεταβιβάζεται τόσο η πελατεία της εταιρίας (βλ. πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Α, έντυπο γνωστοποίησης των μερών, σημείο 7, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 2 και 5 της σύμβασης) όσο και η τεχνογνωσία της (βλ. ιδίως

⁴⁹ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με τις συγκεντρώσεις και είναι απαραίτητοι για τη πραγματοποίησή τους, σημείο 20.

⁵⁰ Βλ. ανωτέρω Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημείο 22.

⁵¹ Βλ. ανωτέρω Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημείο 23.

⁵² Βλ. ανωτέρω Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημείο 25, Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, IV/M.1482 Kingfisher/Grosslabor, σημείο 27, Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, IV/M.1832 Ahold/ICA Forbundet/Canica, σημείο 26.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2, Μέρος ΣΤ). Επομένως, ο ισχύων χρονικός περιορισμός της μίας τριετίας κρίνεται εύλογος.

- Είναι περιορισμένη από άποψη αντικειμένου, καθώς εκτείνεται μόνο στα προϊόντα μίας επιχείρησης επίγειων καυσίμων που μεταβιβάζει και στην οποία δραστηριοποιείται η Εταιρία BP,
- Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 28.2 (β) και (δ) θα μπορούσαν να θεωρηθούν εύλογες μόνο στο βαθμό που δεν θα παρέχουν στον Πωλητή οιαδήποτε ουσιαστική επιρροή σε ανταγωνιζόμενη της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης ή γίνονται για αμιγώς επενδυτικούς λόγους.

III(Γ) Οριζόντιες επιπτώσεις της υπό κρίσιν συγκέντρωσης

- 162) ‘Οριζόντιες συγκεντρώσεις’ είναι οι συγκεντρώσεις, στις οποίες συμμετέχουν επιχειρήσεις που αποτελούν πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές στην ίδια σχετική αγορά. Δύο είναι οι βασικοί τρόποι, δια των οποίων οι οριζόντιες συγκεντρώσεις ενδέχεται να εμποδίσουν σημαντικά τον ανταγωνισμό ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης:

III(Γ)(1) *Επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς*

- 163) Μία συγκέντρωση ενδέχεται να εμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό καταργώντας τις ανταγωνιστικές πιέσεις σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις που ως εκ τούτου θα έχουν αυξημένη ισχύ στη σχετική αγορά χωρίς να καταφύγουν σε συντονισμό της συμπεριφοράς τους. Κατά κανόνα, συγκέντρωση με τέτοιου είδους επιπτώσεις θα εμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό από μία και μόνη επιχείρηση, η οποία θα έχει κατά κανόνα αισθητά μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς από τον επόμενο σε μέγεθος ανταγωνιστή μετά τη συγκέντρωση (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 05-02-2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 25).
- 164) Κατά την εκτίμηση των εν λόγω επιπτώσεων, η Γ.Δ.Α και η Ε.Α. θα λαμβάνει υπόψη της τους ακόλουθους παράγοντες:
- Υψηλά μερίδια αγοράς, ώστε μία ενδεχόμενη αύξηση των τιμών να αποβεί επικερδής για τη νέα οντότητα παρά τη παράλληλη μείωση της παραγωγής (βλ. σημείο 27). Έχει γίνει δεκτό ότι πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς (άνω του 50%) μπορούν από μόνα τους να μαρτυρούν την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στη σχετική αγορά⁵³. (βλ. Κατευθυντήριες

⁵³ T-210/01, General Electric κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημεία 570-574, όπου το ΠΕΚ αποδέχτηκε τη στοιχειοθέτηση δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης της GE στην αγορά των κινητήρων επιχειρηματικών αεροσκαφών κυρίως διότι διέθετε μερίδιο αγοράς άνω του 50% που θεωρήθηκε τεκμήριο δεσπόζουσας θέσης πλην εξαιρετικών περιστάσεων (που σε κάθε περίπτωση δεν επικαλέστηκε η προσφεύγουσα). M.3732, Procter & Gamble/Gillette, σημεία 19-20, 22-24, όπου το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας κυμαινόταν μεταξύ 65-80% στις περισσότερες των σχετικών αγορών, με αποτέλεσμα τούτο να αποτελεί παράγοντα καταρχήν θεμελίωσης δεσπόζουσας θέσης (σε συνδυασμό με τα πολύ χαμηλά μερίδια των ανταγωνιστών). M.774, St Gobain/Wacker/NOM, σημείο 223, όπου μερίδιο αγοράς άνω του 60% θεωρήθηκε ενδεικτικό δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας (σε συνδυασμό με τα μερίδια των ανταγωνιστών που κυμαίνονταν κάτω του 10%). M.4494, EVRAZ/HIGHVELD, σημεία 91-93, όπου έγινε δεκτό ότι το μερίδιο αγοράς περίπου 70-80% (σε

Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων της 05-02-2004, σημείο 17).

- Επίπεδα ΗΗΙ: Η Ε.Α. είναι ελάχιστα πιθανό να εντοπίσει οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού σε αγορές, όπου ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση δεν θα ξεπερνά το 1000 ή που κυμαίνεται μεταξύ 1000-2000 και 'δέλτα' κάτω από 250 ή που είναι πάνω από 2000 και κάτω από 150 εκτός ειδικών περιστάσεων⁵⁴ (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, ο.π., σημεία 19-20).
- Μη στενή η υποκατάσταση μεταξύ των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των αντιπάλων τους. Αντίθετα, όταν υφίστανται δυνατότητες υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των διαφόρων εταιριών, οι πιθανότητες παρακώλυσης του ανταγωνισμού περιορίζονται (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, ο.π., σημεία 28-29).
- Δυσκολία των πελατών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων να ανεύρουν εναλλακτικούς προμηθευτές είτε διότι αυτοί είναι ελάχιστοι, είτε διότι αντιμετωπίζουν σημαντικά έξοδα προσαρμογής (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, ο.π., σημείο 31).
- Δυνατότητα της προκύπτουσας από τη συγκέντρωση επιχείρησης να δυσχεράνει την επέκταση μικρότερων εταιριών ή να περιορίσει την ικανότητα των αντιπάλων επιχειρήσεων να την ανταγωνιστούν (πχ. η νέα οντότητα μπορεί να ελέγχει ή να επηρεάζει σε τέτοιο βαθμό τους όρους προμήθειας εισροών⁵⁵), ώστε να είναι περισσότερο δαπανηρή η επέκταση δραστηριοτήτων ή η είσοδος αντιπάλων επιχειρήσεων (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημείο 36).
- Αντισταθμιστική ισχύς αγοραστών: Ως αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς πρέπει να νοείται η διαπραγματευτική ισχύς που έχει ο πελάτης έναντι του πωλητή στις διαπραγματεύσεις λόγω του μεγέθους του, της εμπορικής σημασίας για τον πωλητή και της ικανότητας του να στραφεί σε εναλλακτικούς προμηθευτές⁵⁶. Μία πηγή αντισταθμιστικής ισχύος είναι η δυνατότητα του πελάτη να απειλήσει ότι σε εύλογο χρονικό διάστημα θα στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού, αν ο προμηθευτής αποφάσιζε να αυξήσει τις τιμές ή να εφαρμόσει δυσμενέστερους όρους παράδοσης.

συνδυασμό με το χαμηλό μερίδιο αγοράς των ανταγωνιστών αλλά και της μη δυνατότητας άμεσης ανεύρεσης επαρκών και αξιόπιστων εναλλακτικών πηγών προμήθειας) συνιστούσε τεκμήριο ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας. Βλ. και Ε.Α. 434/V/2009, σημείο 28.

⁵⁴ Μ.4314, Johnson & Johnson/Pfizer, σημείο 73, όπου η αύξηση μετά τη συγκέντρωση του ΗΗΙ από 2,904 σε 4,482 με 'δέλτα' 1,578 αποτέλεσε παράγοντα που λήφθηκε υπόψη για τη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας (σε συνδυασμό βέβαια με το μερίδιο αγοράς άνω του 50% στη σχετική αγορά).

⁵⁵ Βλ. πχ. T-221/95, Endemol κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημεία 167-168. Στην υπόθεση αυτή, έγινε δεκτό ότι οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις είχαν εξασφαλίσει λόγω σχετικής συναφθείσας συμφωνίας ελάχιστη παραγωγή και προμήθειες σε αντίθεση με τους ανταγωνιστές της, με αποτέλεσμα τούτο να συνιστά ανταγωνιστικό πλεονέκτημά τους.

⁵⁶ Μ.2533, ο.π., σημεία 128-132. Βλ. και Μ.3732, ο.π., σημείο 24, όπου λήφθηκε υπόψη η αγοραστική δύναμη των μεγάλων πελατών Metro και Carrefour, αλλά η Επιτροπή κατέληξε ότι τα μεγάλα μερίδια αγοράς και η μεγάλη δύναμη της νέας οντότητας δεν μπορούσαν να υπερκεραστούν από τη ισχύ των μεγάλων αυτών πελατών. Μ.774, ο.π., σημείο 228-229, όπου έγινε δεκτό ότι το γεγονός ότι η αγορά προμήθειας (buyer side) ήταν λιγότερο συγκεντρωμένη από την αγορά παραγωγής (supplier side) και είχε μεγαλύτερο αριθμό αγοραστών οδηγούσε σε μη θεμελίωση αγοραστικής ισχύος των πελατών και λήφθηκε υπόψη για τη στοιχειοθέτηση της δεσπόζουσας θέσης (βλ. σημείο 265).

Συνήθως, η αντισταθμιστική ισχύς χαρακτηρίζει μεγάλους και πολυσύνθετους πελάτες παρά μικρές επιχειρήσεις σε ένα κατακερματισμένο κλάδο. Δεν αρκεί, δηλαδή, η ύπαρξη αγοραστικής ισχύος πριν τη συγκέντρωση, αλλά πρέπει να υπάρχει και μετά τη πραγματοποίησή της, καθώς η συγκέντρωση δύο προμηθευτών μπορεί να καταργεί μία αξιόπιστη πηγή εφοδιασμού (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 65,67).

- Δυνητικός ανταγωνισμός- Εμπόδια εισόδου: Όταν η είσοδος σε μία αγορά είναι πιθανή, έγκαιρη και επαρκής, τότε είναι δυνατόν να ματαιώσει ή αποτρέψει τις αντανταγωνιστικές επιπτώσεις μίας συγκέντρωσης⁵⁷. Η είσοδος είναι πιθανή εάν είναι επικερδής λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που θα έχει στις τιμές η αύξηση του όγκου παραγωγής που είναι διαθέσιμη στην αγορά και τις πιθανές αντιδράσεις των ήδη παρουσών επιχειρήσεων. Η είσοδος ενδέχεται να είναι δυσκολότερη αν οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις προστατεύουν τα μερίδια αγοράς τους προσφέροντας μακροχρόνιες συμβάσεις ή επιλεκτικές μειώσεις τιμών στους πελάτες που προσπαθεί να προσελκύσει ο νεοεισερχόμενος. Οι πιθανότητες εισόδου μειώνονται, επίσης, εάν το κόστος αποτυχίας είναι μεγάλο. Παραδείγματα επιχειρήσεων που εισήλθαν και εξήλθαν από το κλάδο κατά το παρελθόν μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος των εμποδίων εισόδου.

Τα εμπόδια εισόδου μπορεί να λάβουν τις ακόλουθες μορφές: νομικά πλεονεκτήματα που περιορίζουν τον αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά λόγω πχ. περιορισμού αριθμού αδειών εκμετάλλευσης, τεχνικά πλεονεκτήματα υπαρχουσών επιχειρήσεων όπως πχ. πρόσβαση σε βασικές διευκολύνσεις με προνομιακούς όρους ή η πρόσβαση σε βασικές τεχνολογίες, η ύπαρξη πείρας ή φήμης που είναι δύσκολο να αποκτηθεί από μία νεοεισερχόμενη επιχείρηση, η προσήλωση στο σήμα, οι στενές σχέσεις προμηθευτών-πελατών, η σημασία προώθησης της διαφήμισης, απαγορευτικό το κόστος μεταστροφής σε ένα άλλο προμηθευτή.

Το εάν θα είναι επικερδής η είσοδος σε μία αγορά εξαρτάται και το εάν η αγορά είναι υπό ανάπτυξη ή εάν είναι κορεσμένη ή αναμένεται να συρρικνωθεί⁵⁸ (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 69-71). Η είσοδος είναι έγκαιρη εάν γίνει εντός δύο ετών πάντοτε όμως εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της αγοράς. Επίσης, πρέπει να είναι επαρκής, ώστε να θεωρηθεί υπολογίσιμη (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 74-75).

Στη συγκεκριμένη υπόθεση διαπιστώνονται κατ' αντιστοιχία τα ακόλουθα:

- 165) Η υπό κρίσιν συγκέντρωση παρουσιάζει οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις στις αγορές της χονδρικής εμπορίας και της λιανικής διάθεσης (όπου δραστηριοποιούνταν έως τώρα οι δύο

⁵⁷ Βλ. πχ. T-342/99, ο.π., σημεία 262, 266-268), όπου έγινε δεκτή η πιθανότητα άμεσης και έγκαιρης εισόδου επιχειρήσεων οργανώσεων ταξιδίων σε περίπτωση περιορισμού της προσφοράς εκ μέρους του δυοπωλίου. M.3732, ο.π., σημεία 26-27, όπου λήφθηκε υπόψη το κόστος δημιουργίας ενός ανταγωνιστικού σήματος, τα έξοδα προώθησης και τα σημαντικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας ως εμπόδια εισόδου ενός νέου ανταγωνιστή στη σχετική αγορά, γεγονός το οποίο συνέβαλλε στη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας.

⁵⁸ M.774, ο.π., σημείο 232, όπου το γεγονός ότι συνολικά η ζήτηση των σχετικών προϊόντων αναμένονταν να περιοριστεί αποτελούσε παράγοντα αποτροπής εισόδου στη σχετική αγορά.

ξεχωριστές εταιρίες ΕΚΟ και ΒΡ, οι οποίες μετά τη συγκέντρωση θα αποτελούν πλέον μία οντότητα).

- 166) Σε επίπεδο *χονδρικής εμπορίας*, τα μερίδια αγοράς της νέας οντότητας σε αυτές τις σχετικές αγορές (ανά προϊόν), ως αναλύονται στα πραγματικά περιστατικά (βλ. ανωτέρω πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Γ)(2)(3)), δεν θα υπερβαίνουν το 35% με εξαίρεση τη σχετική αγορά μαζούτ (41,0%). Τα μερίδια αγοράς των υπόλοιπων εταιριών κυμαίνονται από 7-15% ανάλογα τη σχετική αγορά. Με δεδομένο μάλιστα ότι τα μερίδια αγοράς των μικρότερων εταιριών του κλάδου βαίνουν αυξανόμενα τα τελευταία χρόνια (βλ. πραγματικά περιστατικά ιδίως Π(Γ)(2)(3)(1) και έντυπο γνωστοποίησης, σελ.35,45, Πίνακας Τ6-2 και σημείο 88 παρ.γ), θα πρέπει να θεωρηθεί ότι μετά τη συγκέντρωση η νέα οντότητα δεν θα αποκτήσει δεσπίζουσα θέση στις σχετικές αγορές.
- 167) Σε επίπεδο *λιανικής διάθεσης*, όπου γεωγραφικά οι σχετικές αγορές ορίζονται σε τοπικό επίπεδο (νομού-βλ. ανωτέρω πραγματικά περιστατικά Κεφάλαιο Π(Α)(2)), τότε η νέα οντότητα αποκτά μερίδιο αγοράς στο διάστημα 65%-75% (το οποίο δημιουργεί τεκμήριο θεμελίωσης δεσπίζουσας θέσης) στις αγορές λιανικής διάθεσης (βλ. ειδικότερα, Παράρτημα – Πίνακες 1,2,3 και Διαγράμματα 2,3,4):
- *βενζινών* στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων και Ρεθύμνου,
 - *πετρελαίου κίνησης* στους νομούς Λέσβου, Χανίων, Ηρακλείου, Λασηθίου, Φωκίδας, Δωδεκανήσου, Κέρκυρας και Ρεθύμνου,
 - *πετρελαίου θέρμανσης* στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Δωδεκανήσου, Χανίων, Ευρυτανίας, και Ρεθύμνου.
- Ταυτόχρονα, τα μερίδια αγοράς όλων των ανταγωνιστών κυμαίνονται στις περιοχές αυτές κάτω από 20% με εξαίρεση το νομό Λασηθίου (βλ. Παράρτημα, Πίνακες 7,8,9).
- 168) Ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση θα αυξηθεί με έντονο τρόπο στις αγορές λιανικής διάθεσης:
- *βενζινών* στους νομούς Λέσβου, Λασηθίου, Ηρακλείου, Χανίων, Ρεθύμνου και Δωδεκανήσου (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(1)(2) και Παράρτημα, Πίνακας 1).
 - *πετρελαίου κίνησης* στους νομούς Λέσβου, Χανίων, Λασηθίου, Ηρακλείου, Φωκίδας, Δωδεκανήσου, Κέρκυρας και Ρεθύμνου (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(1)(2) και Παράρτημα, Πίνακας 2).
 - *πετρελαίου θέρμανσης* στους νομούς Λέσβου, Λασηθίου, Ηρακλείου, Χανίων, Δωδεκανήσου, Ευρυτανίας και Ρεθύμνου (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά Κεφάλαιο Π(Δ)(1)(2) και Παράρτημα, Πίνακας 3).
- 169) Τα προϊόντα των ανταγωνιστών της νέας οντότητας μπορούν να θεωρηθούν στενά υποκατάστατα και ομοιογενή, γεγονός το οποίο κατατείνει σε περιορισμένες δυνατότητες περιορισμού του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές (βλ. ανωτέρω πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(1)(3)).
- 170) Παρατηρείται μεγάλη κινητικότητα των πρατηρίων καυσίμων λιανικής πώλησης (βλ. πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(1)(4)). Τούτο δεικνύει ότι τα πρατήρια καυσίμων

τουλάχιστον μετά τη λήξη των συμβάσεων τους μπορούν να αλλάξουν προμηθευτή. Μάλιστα τα έξοδα προσαρμογής ενός πρατηρίου, εφόσον αποφασίσει να αλλάξει προμηθευτή-εταιρία εμπορίας, τα αναλαμβάνει κατά κανόνα η ίδια η εταιρία εμπορίας (βλ. έντυπο γνωστοποίησης, σημείο 190). Εντούτοις, η ύπαρξη πενταετών κατά κανόνα συμβάσεων αποκλειστικότητας, κατά τη διάρκεια ισχύος των οποίων τα πρατήρια δεσμεύονται να διανέμουν προϊόντα μίας συγκεκριμένης εταιρίας (βλ. πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(1)(4), αλλά και έντυπο γνωστοποίησης, σημεία 120, 122 και 193⁵⁹) αφενός δημιουργούν στενή σχέση μεταξύ των εταιριών εμπορίας και των πρατηρίων τους, αφετέρου καθιστούν δύσκολη έως ανέφικτη την αλλαγή προμηθευτή κατά τη διάρκεια ισχύος των συμβάσεων αυτών.

- 171) Επίσης, η δυνατότητα πάντως μετακίνησης των πρατηριούχων μετά τη λήξη ισχύος της σύμβασης τους δεν φαίνεται να έχει οδηγήσει τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια σε μείωση των μεριδίων αγοράς τουλάχιστον στους ανωτέρω νομούς που παρουσιάζουν υψηλή συγκέντρωση. Αντίθετα, μάλιστα (και σε αντίθεση με το τι λαμβάνει χώρα σε εθνικό επίπεδο όπου οι μικρότερες εταιρίες κερδίζουν μερίδια αγοράς), προκύπτει ότι το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας στις αγορές λιανικής πώλησης βενζινών στους Ηρακλείου, Λασηθίου, Λέσβου, Ρεθύμνου και Χανίων, πετρελαίου κίνησης στους νομούς και πετρελαίου θέρμανσης στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Δωδεκανήσου, Χανίων και πετρελαίου θέρμανσης στους νομούς Δωδεκανήσου, Λασηθίου, Ηρακλείου, Λέσβου και Χανίων αυξάνεται (βλ. αναλυτικά Παράρτημα, Διαγράμματα 6,7,8).
- 172) Η νέα οντότητα έχοντας κυρίαρχη θέση στην αγορά διύλισης θα έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την προμήθεια εισροών προς τους ανταγωνιστές και, επομένως, τη δυνατότητα να εμποδίσει είτε την επέκταση αυτών στην κάθετη συναφή αγορά της χονδρικής εμπορίας, είτε την είσοδο νέων επιχειρήσεων σε αυτή.
- 173) Η αγορά στο στάδιο λιανικής διάθεσης είναι πολύ λιγότερο συγκεντρωμένη σε σχέση με την αγορά χονδρικής εμπορίας, καθώς υπάρχουν περίπου 7.500 πρατήρια σε όλη τη χώρα, ενώ δραστηριοποιούνται στην αγορά 18 εταιρίες εμπορίας. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει λόγος για αντισταθμιστική ισχύ των πρατηρίων ιδίως έναντι της νέας οντότητας που θα έχει και το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς μετά τη συγκέντρωση στις σχετικές αγορές.
- 174) Η αγορά χονδρικής εμπορίας χαρακτηρίζεται από αρκετά εμπόδια εισόδου που αναλύονται ανωτέρω (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο I(Γ) και Π(Δ)(2)) και μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα: α) αναγκαιότητα υλικοτεχνικής υποδομής και ίδιων αποθηκευτικών χώρων για τη χορήγηση άδειας σε μία νέα επιχείρηση⁶⁰, β) καθετοποίηση της νέας οντότητας που θα της δώσει καταρχήν ευχερέστερη πρόσβαση στη βασική πρώτη ύλη που χρησιμοποιούν οι εταιρίες εμπορίας (καθώς θα αποτελεί μέρος του ομίλου ΕΛΠΕ που

⁵⁹ Βλ. επίσης απαντήσεις περισσότερων εταιριών σε σχετική ερώτηση στο από 21.08.2009 ερωτηματολόγιο της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

⁶⁰ Ειδικά πάντως το συγκεκριμένο εμπόδιο εισόδου αμβλύνεται αφενός λόγω των συμβάσεων αλληλοεξυπηρέτησης που συνάπτονται μεταξύ των εταιριών εμπορίας (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Ζ) και αφετέρου με τη νομοθετική πλέον πρόβλεψη που καθιστά τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας εγγυητή πρόσβασης των τρίτων στους αποθηκευτικούς χώρους των εταιριών εμπορίας για λόγους διασφάλισης του υγιούς ανταγωνισμού (βλ. ν. 3784/2009, άρθρο 31 παρ.3).

κατέχει κυρίαρχη θέση στην αγορά παραγωγής), γ) απόκτηση εκ μέρους της νέας οντότητας ενός σήματος με διεθνή φήμη, του σήματος BP⁶¹, δ) δυσκολίες εισαγωγών⁶², ε) χορήγηση άδειας για βυτιοφόρα⁶³, αλλά και συμβάσεις αποκλειστικότητας που συνάπτουν οι εταιρίες εμπορίας για πέντε χρόνια (γεγονός που καθιστά δύσκολη την ανεύρεση πρατηρίων για μία νεοεισερχόμενη επιχείρηση).

- 175) Τα εμπόδια εισόδου μίας επιχείρησης καυσίμων στην αγορά χονδρικής πρέπει να θεωρηθεί ότι έχουν συνέπειες και για την αγορά λιανικής διάθεσης αφού κατά κανόνα οι ίδιες εταιρίες δραστηριοποιούνται και στις δύο σχετικές αγορές. Περαιτέρω, η αγορά λιανικής πώλησης μπορεί να χαρακτηριστεί από εμπόδια εισόδου, όπως ο υψηλός βαθμός πρατηρίων, τα σχετικά χαμηλά περιθώρια κέρδους, η δυσκολία πραγματοποίησης εισαγωγών⁶⁴ (κυρίως λόγω της έλλειψης αποθηκευτικών χώρων και του υφιστάμενου συστήματος αποθεμάτων ασφαλείας), η προσήλωση στο σήμα BP (το οποίο θα διατηρηθεί για περίπου δύο χρόνια μετά τη συγκέντρωση στην ελληνική αγορά), καθώς και σημαντικοί χωροταξικοί περιορισμοί (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(2)).
- 176) Σημειώνεται, επίσης, ότι η εταιρία ΕΛ.ΠΕ αποτελεί σήμερα έναν από τους μεγαλύτερους εμπορικούς ομίλους στην Ελλάδα με παγκόσμιο κύκλο εργασιών περίπου 10 δις ευρώ, ενώ και η εταιρία BP ανήκει σε πολυεθνικό όμιλο με τεράστια οικονομική δύναμη (βλ. πραγματικά περιστατικά κεφάλαια I(B)(1) και I(B)(2))⁶⁵. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να παραλειφθεί το γεγονός ότι η νέα οντότητα θα ελέγχει μετά τη πραγματοποίηση της συγκέντρωσης περίπου το 30% των βυτιοφόρων (βλ. πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Δ)(2)) και περίπου το 30% των πρατηρίων σε ολόκληρη την Ελλάδα⁶⁶ (βλ. πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Π(Γ)(2)(4), Διάγραμμα 12) Ταυτόχρονα, στους συγκεκριμένους νομούς, όπου η πραγματοποίηση της συγκέντρωσης θα προκαλέσει υψηλά μερίδια αγοράς και υψηλό βαθμό συγκέντρωσης, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η νέα οντότητα θα ελέγχει και σημαντικό μέρος των αποθηκευτικών χώρων (βλ. ιδίως Κρήτη⁶⁷, Δωδεκάνησα- Παράρτημα- Διαγράμματα 5), γεγονός το οποίο, ως αποδέχονται και οι ίδιες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις (βλ. έντυπο γνωστοποίησης σημείο 83) μπορεί να προστεθεί ως παράγων

⁶¹ Ειδικά ως προς αυτό τον παράγοντα βλ. και 434/V/2009, υπόθεση αυτεπάγγελτης έρευνας στην αγορά του καφέ, σημεία 32-33 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει). Τη σημασία του σήματος BP αποδέχονται και οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις (βλ. Έντυπο γνωστοποίησης, σημείο 188).

⁶² Βλ. και πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο ΣΤ.2.2, όπου προκύπτει με σαφήνεια ότι η κάλυψη των εταιριών εμπορίας από εισαγωγές (και όχι από ΕΛ.ΠΕ και Motor Oil) κυμαίνεται περίπου στο 2,5% (βλ. αντίστοιχα ανά προϊόν κεφάλαια ΣΤ.2.2.1-Σ.Τ.2.2.6). Τούτο προκύπτει, επίσης, και από το Κεφάλαιο. ΣΤ2.2, Παράρτημα, Πίνακας 6 και έντυπο γνωστοποίησης σημείο 147, σελ. 73 και κεφάλαια ΣΤ2.2.1 – 6 όπου καταγράφεται ότι οι εισαγωγές πετρελαιοειδών αντιπροσωπεύουν μικρό κομμάτι τις ζήτησης των εταιριών εμπορίας.

⁶³ Βλ. ανωτέρω πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο Ζ.2.

⁶⁴ Μ.774, ο.π., σημεία 190, 224, 236. Στην υπόθεση αυτή, για τη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης λήφθηκε υπόψη (πλην των σημαντικών μεριδίων αγοράς της νέας οντότητας) το γεγονός της μη πραγματοποίησης ή της δυσκολίας πραγματοποίησης εισαγωγών από άλλες χώρες (εντός ή εκτός Ευρώπης).

⁶⁵ Βλ. και 434/V/2009, σημεία 32-33, όπου η μεγάλη οικονομική δύναμη μίας επιχείρησης μπορεί να θεωρηθεί φραγμός εισόδου.

⁶⁶ Ενώ όλες οι ανταγωνίστριες εταιρίες θα ελέγχουν έκαστη κάτω από το 10% των πρατηρίων (βλ. Διάγραμμα 12).

⁶⁷ Σύμφωνα με την άποψη των ίδιων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, έχουν καλύψει περίπου το 67% της δυναμικότητας αποθήκευσης στο νησί αυτό (βλ. έντυπο γνωστοποίησης, σημείο 85).

αποθάρρυνσης δραστηριοποίησης μίας ήδη υπάρχουσας ή μίας νεοεισερχόμενης επιχείρησης (και) στους συγκεκριμένους νομούς⁶⁸.

- 177) Τέλος, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, *«καμία είσοδος τα τελευταία πέντε έτη»* δεν έχει λάβει χώρα στις αγορές χονδρικής εμπορίας και αντίστοιχα και λιανικής διάθεσης (βλ. έντυπο γνωστοποίησης σημείο 195), γεγονός το οποίο δεικνύει τη δυσκολία πρόσβασης στις δύο αυτές αγορές μίας νεοεισερχόμενης εταιρίας.

III(Γ)(2) Επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς

- 178) Συγκεντρώσεις σε αγορές με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης μπορεί να εμποδίσουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη δημιουργία ή την ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης⁶⁹, καθώς αυξάνουν τη πιθανότητα συντονισμού της συμπεριφοράς τους με τον τρόπο αυτό και αύξησης των τιμών δίχως να προσφύγουν σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική των άρθρων 1/81. Ο συντονισμός μπορεί να λάβει διάφορες μορφές πχ. διατήρηση τιμών σε υψηλά επίπεδα, περιορισμό της παραγωγής ή κατάτμηση αγοράς σε γεωγραφικές περιοχές. Βασικές προϋποθέσεις ανάπτυξης τέτοιων επιπτώσεων (κριτήρια ενδεχόμενης δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης) είναι⁷⁰:

- 179) Έλεγχος εκ μέρους των επιχειρήσεων των όρων συντονισμού: Όσο λιγότερο περίπλοκο και περισσότερο σταθερό είναι το οικονομικό περιβάλλον, τόσο πιο εύκολο για τις επιχειρήσεις είναι να καταλήξουν σε κοινή συμφωνία για τους όρους συντονισμού⁷¹. Ευκολότερο είναι πχ να υπάρξει συντονισμός σε μία αγορά με λίγες επιχειρήσεις ή σχετικά με τη τιμή που θα ισχύει για ένα και μόνο ομοιογενές απ' ότι σε πολλά και ανόμοια προϊόντα⁷². Επίσης, η ασταθής ζήτηση⁷³, η συχνή είσοδος νέων επιχειρήσεων ενδέχεται να δηλώνει ότι η τρέχουσες

⁶⁸ Παρά το γεγονός ότι, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, αλλά επισημαίνεται και από τα μέρη (βλ. έντυπο γνωστοποίησης, σημείο 87), η ΠΑΕ έχει αναλάβει ρόλο εγγυητή για τη πρόσβαση των τρίτων (επομένως και άλλων εταιριών εμπορίας, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το γεγονός ότι η έχουσα αποθηκευτικές εγκαταστάσεις εταιρία έχει οικονομικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις λοιπές εταιρίες (βλ. σχετικά και απόψεις ανταγωνιστριών εταιριών [...], [...]).

⁶⁹ Η νομοθεσία περί συγκεντρώσεων τυγχάνει εφαρμογής και στη περίπτωση δημιουργίας εκ της συγκεντρώσεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσης (βλ. C-68/94, Γαλλική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημεία 165-170, T-102/96, Gencor κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημεία 151-157). Μάλιστα, έχει γίνει δεκτό ότι η σχετική νομοθεσία εφαρμόζεται ακόμα και εάν η συλλογική δεσπόζουσα θέση διαμορφώνεται μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και μίας τρίτης επιχείρησης, στην οποία δεν δίδεται το διαδικαστικό δικαίωμα άμυνας επί της εν λόγω υπόθεσης βάσει της σχετικής νομοθεσίας (βλ. C-68/94, ο.π., σημεία 173-175, T-102/96, ο.π., σημεία 145-146).

⁷⁰ Συνοπτική αναφορά των εν λόγω παραγόντων αναφέρονται στην M.2533, BP/EON, σημείο 42. Σημειώνεται πάντως ότι οι εν λόγω παράγοντες δεν είναι ούτε απαραίτητο να συντρέχουν όλοι μαζί ούτε είναι εξαντλητικοί υπό την έννοια ότι παρέχουν κάποιες χρήσιμες ενδείξεις.

⁷¹ Η σταθερότητα των μεριδίων αγοράς ευνοεί την ανάπτυξη σιωπηρής συμπαιγνίας (βλ. T-342/99, Airtours κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημείο 111 και κατωτέρω). Η ωριμότητα της αγοράς, επίσης, είναι στοιχείο που ευνοεί τη συμπαιγνία (βλ. M.2533, ο.π., σημείο 71).

⁷² T-102/96, ο.π., σημείο 276, M.2533, BP/EON, σημείο 42, 69-70. Η ομοιογένεια του προϊόντος είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της αγοράς που καθιστούν τη πιθανότητα συντονισμού και ευθυγράμμισης της συμπεριφοράς μεταξύ ενός δυοπωλίου. Στη δεύτερη υπόθεση, το προϊόν θεωρήθηκε ομοιογενές καθώς υπόκειτο σε δεσμευτικές προδιαγραφές, ώστε να μην υπάρχουν διαφορές ως προς τη ποιότητα μεταξύ των διαφόρων προμηθευτών (βλ. ιδίως σημείο 69).

⁷³ Η ελαστικότητα της ζήτησεως έχει γίνει δεκτό ότι συνιστά παράγοντα αποτροπής της δημιουργίας της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης (βλ. T-342/99, ο.π., σημεία 139-140). Αντίθετα, η σταθερή ζήτηση αποτελεί αποφασιστικό στοιχείο στο χαρακτηρισμό μίας συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

συνθήκες της αγοράς δεν καθιστούν πιθανό τον συντονισμό. Ευχερέστερος επιπλέον είναι ο συντονισμός κατανομής της αγοράς όταν οι πελάτες έχουν απλά χαρακτηριστικά που επιτρέπουν αμέσως τη κατανομή πελατείας. Η δημοσιοποίηση πληροφοριών (πχ. για τις τιμές) ή η ανταλλαγή τους μέσω εμπορικών ενώσεων ή μέσω σταυροειδών συμμετοχών ή συμμετοχής σε κοινές επιχειρήσεις μπορεί, επίσης, να βοηθά τις επιχειρήσεις να συμφωνήσουν τους όρους συντονισμού. Τέλος, πιο εύκολος είναι ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων που παρουσιάζουν κοινά σημεία πχ. ως προς τη διάρθρωση του κόστους⁷⁴, τα μερίδια αγοράς⁷⁵, τα επίπεδα παραγωγικής ικανότητας⁷⁶ ή/και κάθετης ολοκλήρωσης (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 41, 45-48). Περαιτέρω, πιο εύκολος είναι ο συντονισμός σε αγορές που δεν αναπτύσσονται, εμφανίζουν μία ωριμότητα και σταθερότητα, με αποτέλεσμα για την όποια έστω μικρή αύξηση της ζήτησης να μην υπάρχει κίνητρο εισόδου νέων ανταγωνιστών στην αγορά ή να υιοθετηθεί κάποια επιθετική στρατηγική οικειοποίησης της νέας ζήτησης από τις υπάρχουσες επιχειρήσεις⁷⁷. Επιπλέον, ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης μίας αγοράς ευνοεί την ανάπτυξη συντονισμού⁷⁸.

- 180) Παρακολούθηση των παρεκκλίσεων: Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφάνεια στη σχετική αγορά, τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα ανακάλυψης τυχόν παρεκκλίσεων από τους όρους συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων. Καθοριστικό στοιχείο είναι να διαπιστωθεί τι μπορούν να συναγάγουν οι επιχειρήσεις από τις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες σχετικά με τις ενέργειες άλλων επιχειρήσεων. Πρακτικές που διευκολύνουν τη παρακολούθηση παρεκκλίσεων είναι πχ. η οικειοθελής δημοσίευση πληροφοριών ή η ανταλλαγή τους μέσω εμπορικών ενώσεων⁷⁹ (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 50-51). Στο πλαίσιο αυτό μέτρα

⁷⁴ T-102/96, ο.π., σημεία 218-222. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι υπήρχε πιθανότητα δημιουργίας συλλογικής δεσπόζουσας θέσης όχι μόνο λόγω των υψηλών και συμμετρικών μεριδίων αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, αλλά και λόγω της ομοιότητας της διάρθρωσης κόστους, η οποία προέκυπτε από την ανελαστικότητα του και το πολύ υψηλό σταθερό κόστος της συγκεκριμένης αγοράς της πλατίνας (βλ. ιδίως σημεία 219-220). Επίσης, βλ. M.2533, ο.π., σημείο 73.

⁷⁵ M.2533, ο.π., σημείο 45. Συνολικό μερίδιο περίπου 50-60% θεωρήθηκε ενδεικτικό συλλογικής δεσπόζουσας θέσης με δεδομένο ότι τα μερίδια ήταν αρκετά υψηλά και συμμετρικά για τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση οντότητες. Ταυτόχρονα λήφθηκαν υπόψη η υψηλή παραγωγική δυναμικότητα στα σχετικά προϊόντα των δύο επιχειρήσεων έναντι της αντίστοιχης των ανταγωνιστών (βλ. ιδίως σημείο 47), αλλά και ο μικρός αριθμός των ανταγωνιστών με πολύ χαμηλά μερίδια αγοράς (βλ. ιδίως σημεία 48, 50 και 52).

⁷⁶ Βλ. M.2533, ο.π., σημείο 47, 72. Στην υπόθεση αυτή, ένας από τους παράγοντες που λήφθηκε υπόψη για τη στοιχειοθέτηση της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης ήταν η παρόμοια παραγωγική ικανότητα των δύο επιχειρήσεων.

⁷⁷ T-102/96, ο.π., σημεία 235-237 και 244, βλ. και T-342/99, ο.π., σημεία 121-125. Στην υπόθεση αυτή, η υψηλή ζήτηση που παρατηρήθηκε τη τελευταία δεκαετία στη σχετική αγορά αποτελούσε παράγοντα μη διευκόλυνσης της δημιουργίας συλλογικής δεσπόζουσας θέσης (βλ. ιδίως σημείο 133).

⁷⁸ T-102/96, ο.π., σημείο 276, T-342/99, ο.π., σημείο 60, M.2533, υπόθεση BP/EON, σημείο 42.

⁷⁹ T-102/96, ο.π., σημεία 228-229. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το ΠΕΚ δέχθηκε ότι στη συγκεκριμένη αγορά υπήρχε διαφάνεια ως προς το μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών (αλλά και των πωλήσεων, της παραγωγής, των αποθεμάτων και των νέων επενδύσεων) λόγω της δημοσιεύσεως στα χρηματιστήρια μετάλλων της τιμολογήσεως της πλατίνας, της δημοσιεύσεως στατιστικών παραγωγής και πωλήσεων, του περιορισμένου και κλειστού αριθμού πελατών στη σχετική αγορά, ενώ τα προγράμματα επενδύσεων για τις ικανότητες παραγωγής ήταν γνωστά στους ενδιαφερόμενους κύκλους, βλ. και T-342/99, ο.π., σημείο 159. Εντούτοις, στη συγκεκριμένη υπόθεση δεν αποδείχθηκε ύπαρξη διαφάνειας στην σχετική αγορά (βλ. ιδίως σημεία 169-171, 175, 180). M.2533, ο.π., σημεία 96, 103-105. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, έγινε δεκτό ότι με δεδομένη τη γεωγραφική εγγύτητα και τη διάρκεια των μακροχρόνιων συμβάσεων που συνάπτονται με τους πελάτες των δύο επιχειρήσεων, το πιθανότερο είναι ότι αυτές θα προβούν σε καταμερισμό της αγοράς μη έχοντας ανάγκη τα λεπτομερή στοιχεία της κάθε σύμβασης ούτε και πλήρη διαφάνεια. Τα δημοσιευμένα στοιχεία σε συνδυασμό με τη γενική πληροφόρηση της αγοράς επέτρεπαν να διαπιστωθεί εάν ο προμηθευτής έχει αλλάξει και σε ποιον έχει ανατεθεί η σύμβαση. Επιπλέον, υπήρχε δημοσίευση της τριμηνιαίας συμβατικής τιμής ICIS που

αντιποίων και αποτροπής, ώστε να μην έχει συμφέρον να παρεκκλίνει κάποιο μέλος του ολιγοπωλίου από τη κοινή συμπεριφορά λαμβάνονται και μπορεί να είναι η δυνατότητα αύξησης των προσφορών σε περίοδο πωλήσεων ή η απειλή επιστροφής σε κατάσταση πλεονασματικής προσφοράς ή η δυνατότητα επιλεκτικών πωλήσεων σε βάρος της επιχείρησης, προκειμένου να υποχρεωθεί να προσφέρει μεγαλύτερο ποσοστό εκπτώσεων⁸⁰. Τα μέτρα όμως αυτά θα πρέπει να θεωρούνται αποτελεσματικά και εφικτά, σε συνθήκες όμως μη διαφάνειας της αγοράς δύσκολα μπορούν να λειτουργήσουν⁸¹.

- 181) Αντίδραση τρίτων: Προκειμένου να κριθεί επιτυχής ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων, θα πρέπει, σε περίπτωση θέσεως όρων συντονισμού εκ μέρους των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, οι επιχειρήσεις που δεν συμμετέχουν να μην έχουν κίνητρο ή να μην είναι σε θέση να αντιδράσουν από απόψεως παραγωγικής ικανότητας (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημείο 56)⁸². Τυχόν αρνητική αντίδραση των ενδιαφερόμενων τρίτων έναντι του σχεδίου συγκεντρώσεως δεν αρκεί για τη διαμόρφωση αντίστοιχης κρίσεως από την Επιτροπή⁸³.
- 182) Η ενίσχυση αγοραστικής ισχύος της νέας οντότητας μπορεί να παρεμποδίσει τον ανταγωνισμό ιδίως δια της μείωσης των εισροών που αγοράζει. Τούτο μπορεί να προκύψει ιδίως όταν οι πωλητές των προηγούμενων σταδίων χαρακτηρίζονται από κατακερματισμό (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 61-62).
- 183) Στη συγκεκριμένη υπόθεση, διαπιστώνεται ότι μετά τη συγκέντρωση η νέα οντότητα θα κατέχει μερίδια αγοράς που σε πανελλαδικό μεν επίπεδο θα εκτείνεται μεταξύ 30-35%, ενώ σε τοπικό επίπεδο (σε ορισμένες περιοχές- βλ. αναλυτικά Παράρτημα, Πίνακες 1,2,3 και 7,8,9) μεταξύ 60-76%. Αντίστοιχα, ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής, η εταιρία SHELL θα κατέχει μερίδιο αγοράς μεταξύ [5%-25%] και τοπικά [10-30%]. Η δημιουργία, επομένως, συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι δύσκολη λόγω *ασυμμετρίας* μεταξύ των μεριδίων

αντικατοπτρίζουν το αποτέλεσμα ατομικών διαπραγματεύσεων και εφαρμόζονται στις περισσότερες συμβάσεις, οι τάσεις τιμών ήταν επομένως, διαφανείς.

⁸⁰ T-342/99, ο.π., σημείο 196, M.2533, ο.π., σημεία 108. Στην υπόθεση αυτή, έγινε δεκτό ότι η διαφάνεια στην αγορά καθιστούσε ικανή τη παρακολούθηση των ανταγωνιστών. Οι συμβάσεις στην αγορά έληγαν σε κοντινές ημερομηνίες, οι οποίες θα μπορούσαν να τύχουν αναδιαπραγμάτευσης, ώστε ένας από τους ηγέτες του δυοπωλίου να επιτεθεί στον άλλο σαν αντίδραση για τη παρέκκλιση από τη συμφωνημένη συμπεριφορά (βλ. σημείο 110). Επίσης, η δημοσίευση χαμηλότερης τριμηνιαίας συμβατικής τιμής εκ μέρους μίας εκ των επιχειρήσεων, θα οδηγούσε στην άσκηση σημαντικής πίεσης στο άλλο μέρος να ακολουθήσει τη τάση αυτή αφού οι πελάτες του θα αναφέρονται στη χαμηλότερη τιμή του ανταγωνιστή με τους πελάτες του (βλ. ιδίως σημείο 112).

⁸¹ T-342/99, ο.π., σημείο 198-199.

⁸² Βλ. T-342/99, ο.π., σημείο 218. Στην υπόθεση αυτή, οι μικρές ανταγωνίστριες επιχειρήσεις δήλωσαν ότι σε περίπτωση μείωσης της προσφοράς σε επίπεδο κάτω του ανταγωνισμού από τις τρεις μεγάλες επιχειρήσεις, θα μπορούσαν αυτές να αυξήσουν τη δυναμικότητα τους και να καλύψουν τη ζήτηση και μάλιστα σε όλους τους προορισμούς με παρεμφερείς τιμές-ιδίως σημεία 219-222). Επίσης, έγινε δεκτό ότι οι μικρότερες αυτές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στη διανομή των προϊόντων, καθώς υπήρχαν περιθώρια διανομής ανεξάρτητα από τους παραδοσιακούς δίαυλους διανομής πχ. ανεξάρτητα πρακτορεία, αναπτυσσόμενοι νέοι μέθοδοι διανομής κλπ. (βλ. ιδίως σημείο 257). M.2533, ο.π., σημεία 116-118. Στην υπόθεση αυτή, έγινε δεκτό ότι οι εισαγωγές δεν θα αντιπροσώπευαν ένα επαρκές ανταγωνιστικό αντιστάθμισμα για τις δύο επιχειρήσεις, διότι αντιπροσώπευαν χαμηλό ποσοστό σε σχέση με τη συνολική κατανάλωση (περίπου 15%) και αφετέρου κατά δηλώσεις των ίδιων των ενδιαφερομένων συνδέονταν με αρκετά μειονεκτήματα (πχ κόστος μεταφοράς, ανεπαρκής δυνατότητα αποθεματοποίησης).

⁸³ T-102/96, ο.π., σημείο 291.

αγοράς των δύο επιχειρήσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (βλ. και πραγματικά περιστατικά Κεφάλαιο II(Δ)(3)).

- 184) Επιπλέον, παράγοντες αποτροπής συντονισμού μεταξύ της νέας οντότητας και του σημαντικότερου ανταγωνιστή της (εταιρίας SHELL) μπορούν να καταγραφούν οι εξής: α) η αυξητική τάση *τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο* των μεριδίων αγοράς των μικρότερων επιχειρήσεων, γεγονός που δεικνύει μη σταθερότητα των μεριδίων αγοράς ιδίως τόσο της νέας οντότητας όσο και της SHELL (βλ. πραγματικά περιστατικά ιδίως II(Γ)(2)(3)(1)), β) η ζήτηση των προϊόντων της σχετικής αγοράς παρουσιάζει αυξητική τάση στα περισσότερα των προϊόντων (βλ. αναλυτικά πραγματικά περιστατικά κεφάλαιο II(Γ)(2)(1)), γ) σε επίπεδο χονδρικής εμπορίας δεν υφίσταται διαφάνεια στη σχετική αγορά, δ) Η νέα επιχείρηση σε αντίθεση με την εταιρία SHELL θα είναι κάθετα ολοκληρωμένη (ΕΛΠΕ-ΕΚΟ), ε) Η αγορά προηγούμενης βαθμίδος (αγορά δύλισης) δεν χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό, επομένως, η νέα οντότητα δεν φαίνεται να αποκτά αγοραστική ισχύ έναντι των προμηθευτών της.
- 185) Ως εκ τούτου, η υπό κρίσιν συγκέντρωση δεν αναμένεται να δημιουργήσει συλλογική δεσπόζουσα θέση μεταξύ της νέας οντότητας και της εταιρίας SHELL, ούτε να ενισχύσει την πιθανότητα συντονισμού μεταξύ των δύο επιχειρήσεων.

III(Γ)(3) Κάθετες επιπτώσεις της υπό κρίσιν συγκέντρωσης

- 186) ‘*Κάθετες συγκεντρώσεις*’ είναι οι συγκεντρώσεις που συμμετέχουν επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διαφορετικά επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού (πχ. ο παραγωγός ενός συγκεκριμένου προϊόντος⁸⁴ συγχωνεύεται με έναν από τους διανομείς του⁸⁵- βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό Συμβουλίου για τον έλεγχο συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, της 18-10-2008, σημείο 4).
- 187) Οι μη οριζόντιες συγκεντρώσεις δεν συνιστούν απειλή για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, εκτός εάν η επιχείρηση που προκύπτει από τη συγκέντρωση διαθέτει σημαντική ισχύ σε μία τουλάχιστον εκ των σχετικών αγορών⁸⁶. Η Επιτροπή θα εξετάσει το θέμα αυτό πριν

⁸⁴ Η συγκεκριμένη επιχείρηση δραστηριοποιείται στην ‘αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος’.

⁸⁵ Η συγκεκριμένη επιχείρηση δραστηριοποιείται στην ‘αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδος’.

⁸⁶ M.1157, υπόθεση Skanska/Scancem, σημεία 69, 78. Στην υπόθεση αυτή, η εξέταση των τυχόν κάθετων αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης εκκίνησε από το γεγονός ότι η εταιρία Scancem κατείχε μερίδιο αγοράς στην αγορά παραγωγής τσιμέντου περίπου 80-90%, ενώ η μοναδική ανταγωνίστρια εταιρία που εισήγαγε τσιμέντο από το εξωτερικό, η Embra, κατείχε μερίδιο αγοράς κάτω του 10% (βλ. ιδίως σημείο 75). Βλ. και M.4314, Johnson/Pfizer, σημεία 122-123. Στην υπόθεση αυτή, το μερίδιο αγοράς περίπου 50% του προμηθευτή σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αυτός παρείχε τα σχετικά προϊόντα NRT με μακροχρόνιες συμβάσεις αποκλειστικής προμήθειας, μεταξύ των άλλων, και στον κύριο ανταγωνιστή του στη κάθετη συναφή αγορά GSK, θεωρήθηκε εκκίνηση δημιουργίας κάθετων προβλημάτων (βλ. και σημείο 125). M.5005, GALP/EXXONMOBIL, σημείο 62, όπου μερίδιο αγοράς στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος ύψους περίπου 90-100% οδηγούσε σε τεκμήριο δημιουργίας αντιαγωνιστικών κάθετων πρακτικών (τελικά η συγκεκριμένη υπόθεση λύθηκε με δεσμεύσεις). M.4494, ο.π., σημεία 94, 97, όπου θεωρήθηκε ότι μερίδιο αγοράς περίπου 40-50% στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος (upstream market) θεωρήθηκε επαρκές για την έναρξη εξέτασης κάθετων επιπτώσεων της εν λόγω συγκέντρωσης. Βλ. αντίθετα M.3943, S.Gobain/BPB, σημείο 45, 48. Στην υπόθεση αυτή ο μεν προμηθευτής BPB των προϊόντων plasterboard κατείχε μερίδιο αγοράς περίπου 40-50%, ενώ στη κάθετη συναφή αγορά της διανομής οικοδομικών υλικών στη Γαλλία ο διανομέας S. Gobain διέθετε

προχωρήσει στην αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό. Τα μερίδια αγοράς και το επίπεδο συγκέντρωσης παρέχουν χρήσιμες ενδείξεις σχετικά με τη δύναμη της επιχείρησης στην αγορά και την ανταγωνιστική σημασία των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων. Μικρή είναι η πιθανότητα διαπίστωσης προβλημάτων συντονισμένης ή μη φύσεως εάν το μερίδιο αγοράς της νέας οντότητας και ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση είναι κατώτερος του 2000 (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 23-26).

- 188) Μία συγκέντρωση θεωρείται ότι έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά όταν η πρόσβαση πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών σε προμήθειες ή αγορές εμποδίζεται ή καταργείται λόγω της συγκέντρωσης μειώνοντας με τον τρόπο αυτό την ικανότητα και τα κίνητρα των εν λόγω εταιριών να ανταγωνιστούν η μία την άλλη. Διακρίνονται δύο μορφές αποκλεισμού: (α) αποκλεισμός πρόσβασης από τις εισροές και (β) αποκλεισμός ανταγωνιστών από τη πρόσβαση σε πελάτες.

III(Γ)(3)(1) Αποκλεισμός πρόσβασης από τις εισροές

- 189) Αποκλεισμός πρόσβασης από τις εισροές υφίσταται όταν, μετά τη συγκέντρωση, η νέα επιχείρηση ενδέχεται να περιορίσει τη πρόσβαση στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θα παρείχε εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό το κόστος των ανταγωνιστών που δραστηριοποιούνται στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδος και δυσχεραίνοντας για αυτούς τη προμήθεια εισροών υπό παρεμφερείς τιμές και συνθήκες με εκείνες που ίσχυαν προ της συγκέντρωσης (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 29-31).
- 190) Ο αποκλεισμός ανταγωνιστών ενδέχεται να προσλάβει διάφορες μορφές. Η νέα οντότητα ενδέχεται να αποφασίσει να μη συναλλάσσεται με τους πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές στην κάθετη συναφή αγορά ή να περιορίσει τις προμήθειες ή/και να αυξήσει τις τιμές που χρεώνει όταν προμηθεύει ανταγωνιστές ή/και να καταστήσει με οποιονδήποτε τρόπο τους όρους εφοδιασμού λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που θα ίσχυαν αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση⁸⁷. Ο αποκλεισμός ανταγωνιστών από τη πρόσβαση σε

μερίδιο κάτω από 25%. Θεωρήθηκε ότι σε καμία αγορά- ούτε στην upstream ούτε στη downstream- δεν υπήρχε σημαντική ισχύς κάποιων εκ των δύο, με αποτέλεσμα στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος-προμήθειας να υπάρχει επαρκής ανταγωνισμός μεγάλων διεθνών ομίλων, στους οποίους σε περίπτωση άρνησης πώλησης εκ μέρους της BPB θα μπορούσαν να στραφούν οι πελάτες (βλ. σημεία 55-57, 59, 65). M.3231, PREEM/SCANDINAVISKA, σημεία 24-25, όπου θεωρήθηκε ότι τα χαμηλά μερίδια αγοράς σε όλες τις σχετικές αγορές (κάτω του 25%) οδηγούσαν στη μη δημιουργία κάθετων επιπτώσεων εκ της εν λόγω συγκέντρωσης. Βλ. επίσης και M.4723, ENI/EXXON MOBIL, σημείο 30.

⁸⁷ M.4314, ο.π., σημείο 126. Το γεγονός ότι ήταν ο μοναδικός προμηθευτής του ανταγωνιστή του στη κάθετη συναφή αγορά παρείχε κίνητρο αποκλεισμού ανταγωνιστών καθιστώντας δυσκολότερες τις προμήθειες σε αυτούς οδηγώντας σε βλάβη των καταναλωτών. Βλ. και M.4314, ο.π., σημεία 131-132. Το κίνητρο για input foreclosure αρκούσε για τη στοιχειοθέτηση δημιουργίας αμφιβολιών από τη συγκεκριμένη συγκέντρωση. Ταυτόχρονα λήφθηκε υπόψη και η πρόσβαση σε ευαίσθητες πληροφορίες (πχ ως προς το κόστος παραγωγής, εκτιμήσεις ως προς τις πωλήσεις ανά χώρα και τη στρατηγική πωλήσεων) που θα αποκτούσε λόγω της συνεργασίας μεταξύ της ALZA και της GSK (διανομή των προϊόντων από τη πρώτη στη δεύτερη) με αποτέλεσμα μπορεί να καθορίσει την πολιτική τιμών και πωλήσεων αντίστοιχα με τη πολιτική του ανταγωνιστή (βλ. ιδίως σημεία 133-135). Βλ. και M.4494, ο.π., σημεία 100-102, όπου έγινε δεκτό ότι το γεγονός ότι η παραγωγός εταιρία δεν δεσμευόταν με μακροχρόνιες συμβάσεις προμήθειας από το να προμηθεύει τους ανταγωνιστές της στη κάθετη συναφή αγορά με το απαραίτητο για αυτούς προϊόν, μπορούσε να θεμελιώσει

εισροές προκαλεί προβλήματα ανταγωνισμού όταν αυτές είναι σημαντικές για τη παραγωγή του τελικού προϊόντος της αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδος⁸⁸ (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 33-34).

- 191) Προκειμένου να διαπιστωθεί ο αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές πρέπει η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση που προκύπτει από τη συγκέντρωση να έχει σημαντική ισχύ στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος. Μόνο έτσι μπορεί να επηρεάσει τόσο τους όρους ανταγωνισμού στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος όσο και τις τιμές και τους όρους εφοδιασμού της αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδος. Αυτό ενδέχεται να συμβεί όταν οι εναπομείναντες παραγωγοί στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος προσφέρουν λιγότερο ελκυστικά προϊόντα⁸⁹ ή δεν έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν την παραγωγή⁹⁰ ως απάντηση στον περιορισμό της παραγωγής πχ. διότι έχουν περιορισμένες παραγωγικές δυνατότητες. Θα πρέπει βέβαια στη περίπτωση που η νέα οντότητα αποφασίζει να στηριχθεί στη προμήθεια εισροών από το τμήμα δραστηριοποίησης της στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος να ληφθεί υπόψη ότι ταυτόχρονα απελευθερώνεται παραγωγική δυνατότητα για τους εναπομείναντες προμηθευτές εισροών (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 35-37).
- 192) Το κίνητρο αποκλεισμού εξαρτάται από το βαθμό, στον οποίο ο αποκλεισμός θα είναι επικερδής. Ουσιαστικά, η νέα οντότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με μία αντιστάθμιση μεταξύ του κέρδους που απώλεσε στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος (λόγω μείωσης των πωλήσεων εισροών σε πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές) και του κέρδους που αποκτά από την αύξηση των πωλήσεων στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδος ή/ και από τη δυνατότητα αύξησης των τιμών στους καταναλωτές⁹¹. Οι συνέπειες στη ζήτηση στην

δυνατότητα εκ μέρους της νέας οντότητας μετά τη συγκέντρωση να μειώσει τη παραγωγή της και τη διάθεση προς τις ανταγωνίστριες αυτές επιχειρήσεις αυξάνοντας τις πωλήσεις της στο εσωτερικό του ομίλου (ιδίως σημείο 102).

⁸⁸ M.1157, ο.π., σημεία 94, 98-99, 132, 157-159. Στην υπόθεση αυτή το τσιμέντο αποτελούσε τη βασική πρώτη ύλη για το σκυρόδεμα και υπόλοιπα δομικά υλικά καταλαμβάνοντας περίπου πχ. το 30% για τη παραγωγή ετοιμού σκυροδέματος. Η εξάρτηση από τη Scancem θα αυξανόταν λόγω του ότι ήταν η μεγαλύτερη εταιρία και καμία από τις ανταγωνίστριες δεν μπορούσε άμεσα να ανταποκριθεί στη ζήτηση. Θα μπορούσε έτσι να απειλήσει με μείωση προμηθειών κάποιον ανταγωνιστή της στη κάθετη συναφή αγορά και με αύξηση του κόστους των ανταγωνιστών (βλ. σημείο 135).

⁸⁹ Βλ. και M.4314, ο.π., σημεία 127-128. Στην υπόθεση αυτή, έγινε δεκτή η ύπαρξη κινδύνου περιορισμού της παραγωγής, μείωσης της ποιότητας και αύξησης του κόστους εκ μέρους της ALZA, με αποτέλεσμα τη θέση του ανταγωνιστή σε κάθετο επίπεδο σε δυσχερέστερη θέση.

⁹⁰ M.1157, ο.π., σημείο 138. Στην υπόθεση αυτή, θεωρήθηκε ότι οι ανταγωνιστές της Scancem δεν είχαν μεγάλα περιθώρια ελιγμών και αντίδρασης έναντι της τυχόν αύξησης των τιμών εκ μέρους διαταράσσοντας τη σχέση μαζί της διότι το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής τους εξαρτώνταν από τη Scancem, άρα και η αποδοτικότητά τους σαν εταιρίες (βλ. ιδίως σημεία 138-139). M.774, ο.π., σημεία 194,196. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η περιορισμένη παραγωγική δυναμικότητα του ανταγωνιστή της νέας οντότητας λόγω των αναγκαιών επενδύσεων, στις οποίες έπρεπε να προβεί αυτός, προκειμένου να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα, καθιστούσε τη τελευταία υποχρεωτικό συνέταρο για τους πελάτες της (γεγονός που λήφθηκε υπόψη για τη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας).

⁹¹ T-210/01, General Electric κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημεία 298-300. Στην υπόθεση αυτή, το ΠΕΚ θεώρησε ότι η νέα οντότητα θα είχε κίνητρο να περιορίσει τις προμήθειες στους ανταγωνιστές στην κάθετη συναφή αγορά, διότι ο εκκινητήρας ήταν μεν ουσιώδες στοιχείο για το επόμενο στάδιο παραγωγής, δηλαδή τη παραγωγή κινητήρα, εντούτοις ο εκκινητήρας αντιπροσώπευε ελάχιστο ποσοστό του κόστους του κινητήρα (0,2%), οπότε τα κέρδη που θα είχε η νέα οντότητα από το να πουλήσει το προϊόν αυτό σε ανταγωνιστές ήταν ελάχιστα σε σχέση με τα κέρδη που μπορούσε να αποκομίσει εάν αύξανε το μερίδιο αγοράς της στην κάθετη συναφή αγορά εις βάρος των εταιριών αυτών.

αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδος θα είναι εντονότερες εάν τα προϊόντα της νέας οντότητας και των αποκλεισμένων ανταγωνιστών είναι στενά υποκατάστατα και εάν η επηρεαζόμενη εισροή αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό του κόστους παραγωγής των ανταγωνιστών που δραστηριοποιούνται στην αγορά της επόμενης οικονομικής βαθμίδος. Όσο μεγαλύτερα είναι τα μερίδια αγοράς της νέας οντότητας στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδος τόσο μεγαλύτερη είναι η βάση πωλήσεων, στις οποίες θα απολαμβάνει αυξημένα περιθώρια κέρδους (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 40-43).

- 193) Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός ενδέχεται να παρακωλύεται σημαντικά από την αύξηση των εμποδίων εισόδου στην αγορά για τους δυνητικούς ανταγωνιστές. Το απλό ενδεχόμενο η νέα επιχείρηση να εφαρμόσει μία στρατηγική αποκλεισμού μετά τη συγκέντρωση ενδέχεται να λειτουργήσει ήδη έντονα αποτρεπτικά για τους δυνητικά εισερχόμενους στην αγορά⁹². Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας ενδέχεται να παρακωλυθεί σημαντικά από την αύξηση των εμποδίων εισόδου στη σχετική αγορά. Εάν παραμένουν στην αγορά επαρκείς αξιόπιστοι ανταγωνιστές στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, των οποίων το κόστος παραγωγής δεν είναι πιθανό να αυξηθεί πχ. επειδή είναι κάθετα ολοκληρωμένοι ή είναι σε θέση να στραφούν σε κατάλληλες εναλλακτικές εισροές, ο ανταγωνισμός από τις επιχειρήσεις αυτές ενδέχεται να ασκεί πίεση στη νέα επιχείρηση και, επομένως, να αποτρέψει την αύξηση των τιμών της σε επίπεδα άνω των υφιστάμενων προ της συγκέντρωσης (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 49-50).
- 194) Εξετάζεται και η αγοραστική δύναμη των πελατών στη σχετική αγορά προμήθειας, καθώς δεν μπορεί να προκύψει δεσπόζουσα θέση ή ενίσχυσή της εάν ο προμηθευτής εξαρτάται από τους ισχυρούς πελάτες του⁹³. Ταυτόχρονα, ερευνάται και αν ο διανομέας ή οι διανομείς που ελέγχονται από το προμηθευτή στην downstream αγορά αποτελούσαν τη κύρια πηγή προμήθειας των προϊόντων του τελευταίου⁹⁴. Εξετάζονται, επίσης, από την Επιτροπή οι

⁹² M.1157, ο.π., σημεία 83. Στην υπόθεση αυτή, το απαγορευτικό κόστος εισόδου στην αγορά παραγωγής τσιμέντου (πολλαπλές επενδύσεις, προσφερόμενες τιμές πολύ χαμηλότερες από Scancem από ανταγωνιστή Embra με αποτέλεσμα σημαντικές ζημιές, σταθερά μερίδια αγοράς και εδραιωμένη παραγωγική δυνατότητα Scancem...) καθιστούσε απίθανη την είσοδο στο προσεχές μέλλον (βλ. ιδίως σημεία 86-87. Ταυτόχρονα, στην κάθετη συναφή αγορά του σκυροδέματος υπήρχαν εμπόδια εισόδου όπως ο έλεγχος που ασκούσε στο τσιμέντο η Skanska, η πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα της Skanska αντίστοιχη της οποίας απαιτούσε εφάπαξ μεγάλο έσοδο, αλλά και η εμπειρία από το παρελθόν διαπιστώνοντας αποχωρήσεις εταιριών από το κλάδο (βλ. ιδίως σημεία 140-141). Βλ. και M.4314, ο.π., σημείο 130, όπου έγινε δεκτό ότι δεν υπήρχε πιθανότητα δυνητικού ή και πραγματικού άμεσου ανταγωνισμού λόγω των συμβάσεων αποκλειστικότητας που είχαν συναφθεί. M.4494, ο.π., σημεία 114-115, όπου έγινε δεκτό ότι το γεγονός ότι, μετά τη συγκέντρωση, η νέα οντότητα θα είχε το κίνητρο να ακολουθήσει στρατηγική αποκλεισμού επηρεάζοντας αρνητικά τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά., καθώς θα προμήθευε πλέον επιχειρήσεις σε κάθετο επίπεδο (Treibacher, Vanady Tula) που αντιπροσώπευαν συνολικά το 50-60% της σχετικής παραγωγής. Επιπλέον, λήφθηκε υπόψη η περιορισμένη δυνατότητα εξαγωγών από τη Κίνα, ώστε να μη θεωρούνται επαρκές ανταγωνιστικό αντιστάθμισμα για τη νέα οντότητα.

⁹³ M.1157, ο.π., σημεία 89-90. Στην υπόθεση αυτή, η Scancem θεωρήθηκε μεταξύ άλλων ότι κατείχε δεσπόζουσα θέση, διότι όλοι οι πελάτες τσιμέντου αγόραζαν πολύ υψηλό ποσοστό των συνολικών τους αναγκών σε τσιμέντο από τη Scancem). Οι περισσότεροι δε πελάτες δεν θεωρούσαν επαρκή εναλλακτική λύση την Embra παρά μόνο συμπληρωματική. Η δε Scanska που συμμετείχε στη συγκέντρωση αποτελούσε σε ποσότητα το μεγαλύτερο πελάτη της Scancem.

⁹⁴ Βλ. M.3943, ο.π., σημείο 78. Στην υπόθεση αυτή, θεωρήθηκε παρά το υψηλό μερίδιο αγοράς του προμηθευτή ύψους 80%, εντούτοις επειδή τα προϊόντα του κατευθύνονταν κυρίως προς άλλους διανομείς (80-90%) και όχι στην επιχείρηση που ήλεγχε σε κάθετο επίπεδο, ότι δεν υπήρχε κίνητρο εκ μέρους της νέας επιχείρησης να αυξήσει το κόστος των ανταγωνιστών. Βλ. και M.4389, WRL/BST, σημεία 27-29. Στην υπόθεση αυτή ο προμηθευτής BST κατείχε στη σχετική αγορά μερίδιο περίπου 50%, ενώ ο διανομέας (στη κάθετη αγορά) SCI

παράγοντες ενδεχόμενης κατάργησης ή μείωσης των εν λόγω κινήτρων, συμπεριλαμβανομένου του ενδεχομένου να είναι η συμπεριφορά παράνομη⁹⁵ (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 68-71).

Στη συγκεκριμένη υπόθεση, διαπιστώνονται κατ' αντιστοιχία τα ακόλουθα:

- 195) Στην αγορά διύλισης, η (συμμετέχουσα στη συγκέντρωση) εταιρία ΕΛΠΕ κατέχει μερίδιο αγοράς περίπου 75%. Ταυτόχρονα, στην αγορά χονδρικής εμπορίας και λιανικής διάθεσης, η νέα εταιρία θα κατέχει πανελλαδικά μερίδιο αγοράς περίπου 30-35%. Επομένως, σε τουλάχιστον μία εκ των σχετικών αγορών και συγκεκριμένα στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος, η νέα οντότητα κατείχε και θα κατέχει (και μετά τη συγκέντρωση) σημαντική θέση.
- 196) Η εταιρία ΕΛΠΕ θα έχει θεωρητικά το κίνητρο να περιορίσει τις προμήθειες της προς τους ανταγωνιστές της στη κάθετη συναφή αγορά χονδρικής εμπορίας ή/και να καταστήσει με οποιονδήποτε τρόπο τους όρους εφοδιασμού λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που θα ίσχυαν, αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση προς αυτούς, λαμβάνοντας καταρχήν υπόψη ότι οι εισροές από τα ΕΛΠΕ είναι σημαντικές για τη παραγωγικότητα των εταιριών της αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδος.
- 197) Η ανταγωνίστρια εταιρία Motor Oil υποστηρίζει εντούτοις ότι «...έχει τη δυνατότητα να καλύψει τη ζήτηση της Ελλάδος που θα προέκυπτε από μία ενδεχόμενη μείωση παραγωγής των ΕΛ.ΠΕ σε τιμές που θα βασίζονται, επίσης, στο import parity». Το ίδιο φαίνεται να υποστηρίζουν και οι περισσότερες εταιρίες εμπορίας⁹⁶.

κατείχε μερίδιο περίπου 15-20% και οι ανταγωνιστές της μερίδια μεγαλύτερα, περίπου 20-25% (βλ. σημεία 23-24). Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε κίνητρο αποκλεισμού ανταγωνιστών στην κάθετη αγορά εκ μέρους της νέας επιχείρησης, διότι ακόμα και αν η νέα επιχείρηση αποφάσιζε να προμηθεύεται προϊόντα μόνο από την BST, πάνω από το 50-70% της παραγωγής της BST θα έμενε ελεύθερο για τους ανταγωνιστές, ενώ οι ανταγωνιστές της SCI απορροφούσαν μεγάλο μέρος της παραγωγής της BST (βλ. σημείο 28). Επομένως, κάθε προσπάθεια αποκλεισμού των ανταγωνιστών δεν θα ήταν παραγωγική.

⁹⁵ Βλ. T-5/02 και C-12/03 P, Επιτροπή κατά Tetra Laval, σημεία 77-89. Στην υπόθεση αυτή, η Επιτροπή είχε καταλήξει ότι είναι πιθανό να εκδηλωθούν αντια ανταγωνιστικές πρακτικές εκ μέρους της νέας οντότητας ενισχύοντας τη δεσπίζουσα θέση της στη σχετική αγορά (βλ. σημείο 78). Το ΠΕΚ έκρινε ότι η Επιτροπή είχε σφάλει διότι δεν είχε λάβει υπόψη της τον παράνομο χαρακτήρα (ως αντίθετο με το άρθρο 82 της Συνθήκης) των αντια ανταγωνιστικών πρακτικών που ενδεχομένως ακολουθούσε η νέα οντότητα, γεγονός που συνιστούσε αποτρεπτικό παράγοντα (βλ. ιδίως σημείο 78). Το ΔΕΚ δέχθηκε καταρχήν ότι θα ήταν αντίθετο προς το προληπτικό σκοπό της νομοθεσίας περί συγκεντρώσεων, η Επιτροπή κατά την εξέταση οιασδήποτε συγκέντρωσης να ερευνά με εξαντλητικό τρόπο το ζήτημα του παράνομου ή μη χαρακτήρα (βλ. σημεία 76-77). Επίσης, δέχθηκε ότι, στη συγκεκριμένη υπόθεση, η δομή της αγοράς θα επηρεαζόταν όχι ευθέως από την υπό κρίσιν συγκέντρωση αλλά μόνο από την άσκηση από την ίδια την οντότητα της καταχρηστικής συμπεριφοράς, επομένως, δεν ήταν πολύ πιθανή η εκδήλωση της συγκεκριμένης συμπεριφοράς (βλ. ιδίως σημείο 84). Περαιτέρω, το ΔΕΚ δέχθηκε ότι κατά τη στάθμιση της πιθανότητας ή μη εκδήλωσης μίας παράνομης συμπεριφοράς εκ μέρους της νέας οντότητας θα πρέπει να συνυπολογίζεται και η προσφορά εκ μέρους της δεσμεύσεων ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για δεσμεύσεις συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα (βλ. ιδίως σημεία 85-86). Βλ. και T-210/01, ο.π., σημεία 305-312, όπου το ΠΕΚ δέχθηκε ότι η Επιτροπή δεν έλαβε, ως θα όφειλε, υπόψη της τον παράνομο χαρακτήρα μίας τυχόν γενικής άρνησης πώλησης ουσιωδών για την κάθετη συναφή αγορά συστατικών που θα συνιστούσε προφανή περίπτωση κατάχρησης δεσπίζουσας θέσης.

⁹⁶ Σημειώνεται ότι, με δεδομένο ότι το κόστος μεταφοράς από τα διυλιστήρια προς τις εταιρίες το αναλαμβάνουν οι ίδιες οι εταιρίες εμπορίας, η αλλαγή προμηθευτή από τις εταιρίες εμπορίας προς τη Motor Oil ειδικότερα για την εξυπηρέτηση της Β. Ελλάδας κρίνεται γενικά πιο δύσκολη λόγω της έλλειψης ιδίων αποθηκευτικών εγκαταστάσεων της Motor Oil στη Β. Ελλάδα (τουλάχιστον μέχρι την ολοκλήρωση της πιθανολογούμενης εξαγοράς από αυτήν της εταιρίας Shell). Παρόλα αυτά, η Motor Oil αποτελεί αξιόπιστο

- 198) Με βάση τα στοιχεία που αναλύονται στα κεφάλαια II(Δ)(4)(1)-(2), θα μπορούσε να είναι καταρχήν επικερδές για τη νέα εταιρία να αυξήσει τις πωλήσεις της στην αγορά χονδρικής εμπορίας και να τις μειώσει στην αγορά διύλισης, διότι τα περιθώρια κέρδους στην αγορά διύλισης είναι χαμηλότερα. Εντούτοις, η εκτίμηση περί ύπαρξης ή μη κινήτρων αποκλεισμού ανταγωνιστών δεν περιορίζεται στο κριτήριο του περιθωρίου κέρδους. Στην προκειμένη περίπτωση, η βάση πωλήσεων της νέας οντότητας στο επόμενο στάδιο της εμπορίας δεν εκτείνεται γενικά σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καθίσταται επικερδής η μείωση (απώλεια) πωλήσεων στην αγορά της διύλισης.⁹⁷ Επιπλέον, ο περιορισμός της παραγωγής σε επίπεδο διύλισης αναμένεται να περιορίσει την αποτελεσματικότητα των εγκαταστάσεων της νέας οντότητας, οδηγώντας σε πιθανές απώλειες οικονομιών κλίμακας. Θα πρέπει συνεπώς να συνεκτιμηθούν οι ενδεχόμενες (πραγματικές) απώλειες κερδών σε απόλυτο αριθμό από την τυχόν μείωση της παραγωγής στο στάδιο διύλισης. Σημειώνεται σχετικά ότι η διύλιση εμφανίζεται ο πλέον κερδοφόρος κλάδος των ΕΛ.ΠΕ, γεγονός που κατατείνει στο συμπέρασμα ότι δεν θα ήταν επωφελής μία στρατηγική περιορισμού της παραγωγής στο στάδιο της διύλισης. Τέλος – σύμφωνα με τις απαντήσεις των ιδίων των εταιριών εμπορίας, καθώς και της Motor Oil – οι εταιρίες εμπορίας δύνανται να στραφούν στην Motor Oil για την κάλυψη των αναγκών τους, σε περίπτωση τυχόν μονομερούς αύξησης τιμών από τα ΕΛ.ΠΕ στο πλαίσιο μιας στρατηγικής αποκλεισμού. Προς αυτό κατατείνει και η διαπίστωση ότι στο συγκεκριμένο στάδιο της αξιακής αλυσίδας τα προσφερόμενα προϊόντα των εταιριών αποτελούν στενά υποκατάστατα, ενώ η τιμή διυλιστηρίου, επίσης, αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό του κόστους παραγωγής για τους ανταγωνιστές της νέας οντότητας στην αγορά χονδρικής εμπορίας.
- 199) Λαμβάνοντας συνακόλουθα υπόψη το γεγονός ότι η νέα επιχείρηση θα προμηθεύεται προϊόντα μόνο από τα ΕΛ.ΠΕ, περίπου 50%-60% της παραγωγής των ΕΛ.ΠΕ θα έμενε ελεύθερο για τους ανταγωνιστές, ενώ οι ανταγωνίστριες της νέας οντότητας στην κάθετη συναφή αγορά θα συνέχιζαν να απορροφούν μεγάλο μέρος της παραγωγής των ΕΛ.ΠΕ (Παράρτημα, Πίνακας 5). Επομένως, μία προσπάθεια αποκλεισμού των ανταγωνιστών εκ μέρους των ΕΛ.ΠΕ φαίνεται ότι δεν θα ήταν παραγωγική.
- 200) Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι μία συμπεριφορά άρνησης πρόσβασης εκ μέρους των ΕΛΠΕ ή πρόσβασης υπό προνομιακούς όρους στη νέα οντότητα που θα δραστηριοποιείται στη κάθετη συναφή αγορά θα αποτελούσε πιθανώς καταχρηστική συμπεριφορά εκ μέρους μίας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά διύλισης. Τούτο, επίσης, αποτελεί παράγοντα μείωσης του κινήτρου υιοθέτησης αντι-ανταγωνιστικής πρακτικής και περιορισμού του ανταγωνισμού (βλ. ανωτέρω υποσημ. 95).
- 201) Συμπερασματικά, ο κίνδυνος εφαρμογής στρατηγικών αποκλεισμού από τη νέα οντότητα σχετικά με την πρόσβαση στις εισροές φαίνεται να περιορίζεται στις συγκεκριμένες εκείνες

εναλλακτικό τροφοδότη στη χώρα, ενώ ήδη διαθέτει καύσιμά της σε εταιρίες εμπορίας στη Β. Ελλάδα. Εξάλλου, υπάρχουν εταιρίες εμπορίας που διαθέτουν οι ίδιες αποθηκευτικές εγκαταστάσεις στη Β. Ελλάδα.

⁹⁷ Όπως σημειώθηκε, διαφορετική είναι η εκτίμηση για τις τοπικές σχετικές αγορές επόμενων σταδίων (πχ. περιοχές της νησιωτικής Ελλάδας) όπου παρουσιάζεται σημαντική οριζόντια επίδραση ως αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης.

τοπικές σχετικές αγορές επόμενων σταδίων όπου παρουσιάζεται παράλληλα σημαντική οριζόντια επίδραση ως άμεσο αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης (πχ. Κρήτη, Λέσβος, Δωδεκάνησα).

III(Γ)(3)(2) Αποκλεισμός ανταγωνιστών από τη πρόσβαση σε πελάτες

- 202) Το είδος αυτό αποκλεισμού ενδέχεται να προκύψει όταν ένας προμηθευτής προβαίνει σε συγκέντρωση με ένα σημαντικό πελάτη στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδος. Η νέα οντότητα μπορεί να αποκλείσει τη πρόσβαση σε επαρκή βάση πελατών στους πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές της προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος και να μειώσει την ικανότητά τους να ανταγωνιστούν. Το κόστος ανταγωνιστών της αγοράς επόμενης βαθμίδος μπορεί να αυξηθεί δυσκολεύοντας τους να αποκτήσουν εισροές υπό τιμές και όρους που θα ίσχυαν εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση.
- 203) Ο αποκλεισμός από τη πρόσβαση σε πελάτες μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Η νέα οντότητα δύναται να αποφασίσει να προμηθεύεται το σύνολο των απαιτούμενων προϊόντων από το τμήμα της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδος και, ως εκ τούτου, να σταματήσει να αγοράζει από τους ανταγωνιστές στην αγορά αυτή. Επίσης, δύναται να μειώσει τις αγορές της από ανταγωνιστές της αγοράς προηγούμενης βαθμίδος ή να αγοράζει από αυτούς τους ανταγωνιστές με λιγότερο ευνοϊκούς όρους⁹⁸. Εν συνεχεία, εξετάζεται από την Επιτροπή εάν υπάρχουν επαρκείς εναλλακτικές δυνατότητες στην αγορά επόμενης βαθμίδος, ώστε οι πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές δραστηριοποιούμενοι στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος να μπορούν να πωλήσουν τη παραγωγή τους. Η κάθετη συγκέντρωση πρέπει να αφορά εταιρία που αποτελεί σημαντικό πελάτη με μεγάλη ισχύ στην αγορά επόμενης βαθμίδος (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 58, 60-61).
- 204) Ο αποκλεισμός ανταγωνισμού από τη πρόσβαση σε πελάτες μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές εισροών όταν οι ανταγωνιστές δραστηριοποιούμενοι στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος λειτουργούν κοντά στην ελάχιστη αποδοτική κλίμακά τους. Εάν, επίσης, υπάρχουν οικονομίες κλίμακος ή φάσματος, ο αποκλεισμός ανταγωνιστών ενδέχεται να καταστήσει την είσοδο στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος λιγότερο ελκυστική μειώνοντας σημαντικά τις προοπτικές εσόδων για τους δυνητικά εισερχόμενους. Η Επιτροπή θα εξετάζει παράλληλα εάν οι αντίπαλες επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει αντισταθμιστικές στρατηγικές περιλαμβάνοντας σε αυτές το ενδεχόμενο οι ανταγωνιστές της προηγούμενης βαθμίδος να αποφασίσουν να εφαρμόσουν πιο επιθετική τιμολογιακή πολιτική για τη διατήρηση των επιπέδων πωλήσεων στην αγορά επόμενης βαθμίδος (βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 62-67).

⁹⁸ M.4389, ο.π., σημεία 33-35. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η νέα οντότητα δεν θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντική στέρηση πελατείας τους ανταγωνιστές της αγοράς της προηγούμενης βαθμίδος, διότι μόνο ένας εξ αυτών εξαρτώνταν σε ποσοστό πάνω από 10% ως προς το κύκλο εργασιών του από τους συγκεκριμένους αγοραστές (βλ. σημείο 33). Ταυτόχρονα, οι ανταγωνιστές της BST ήταν μεγάλοι και μπορούσαν να ανταπεξέλθουν σε μία ξαφνική μείωση πωλήσεων δίχως να οδηγηθούν σε οικονομικές δυσκολίες. Επίσης, οι αγορές από την SCI αντιπροσώπευαν ποσοστό περίπου 20% της συνολικής ζήτησης των εν λόγω προϊόντων, επομένως, σε μία αγορά που βρισκόταν σε διαρκή ανάπτυξη (κατ' έτος περίπου 5%) θα υπήρχε πάντοτε επαρκής πελατεία για τους ανταγωνιστές της BST (που ήταν αρκετοί).

205) Το κίνητρο αποκλεισμού ανταγωνιστών από τη πρόσβαση σε πελάτες εξαρτάται από το κατά πόσον θα είναι επικερδής. Είναι δε μεγαλύτερο όσο περισσότερο αναμένεται ότι το τμήμα της καθετοποιημένης επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην αγορά επόμενης βαθμίδος θα επωφεληθεί από τα υψηλότερα επίπεδα τιμών στην αγορά ως αποτέλεσμα της στρατηγικής αποκλεισμού. Όσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο αγοράς της καθετοποιημένης επιχείρησης στην αγορά επόμενης βαθμίδος τόσο ευρύτερη είναι η βάση πωλήσεων, επί της οποίας θα επωφεληθεί από αυξημένα περιθώρια κέρδους. Εξετάζονται, επίσης, από την Επιτροπή οι παράγοντες ενδεχόμενης κατάργησης ή μείωσης των εν λόγω κινήτρων, συμπεριλαμβανομένου του ενδεχομένου να είναι η συμπεριφορά παράνομη⁹⁹.

Στη συγκεκριμένη υπόθεση δραστηριοποιούνται κατ' αντιστοιχία τα ακόλουθα:

206) Η νέα οντότητα δύναται πλέον να λαμβάνει τις προμήθειες της μόνο από τα ΕΛ.ΠΕ, διακόπτοντας τις αντίστοιχες προμήθειες από την εταιρία Motor Oil. Τούτο όμως δεν φαίνεται ότι θα δημιουργήσει οικονομικές δυσκολίες στην εταιρία αυτή, καθώς οι πωλήσεις της Motor Oil προς τη νέα οντότητα αντιπροσώπευαν έως τώρα ποσοστό έως [10-20%] (ανάλογα με το προϊόν- βλ. Παράρτημα, Πίνακας 4) και τούτο μόνο προς την εξαγοραζόμενη BP (και όχι την ΕΚΟ που έως τώρα προμηθευόταν ούτως ή άλλως αποκλειστικά από τα ΕΛ.ΠΕ).

207) Η νέα οντότητα θα αποκτήσει σημαντική ισχύ μόνο σε συγκεκριμένες τοπικές αγορές (βλ. ανωτέρω ανάλυση για τις οριζόντιες επιπτώσεις της συγκέντρωσης). Επομένως, η επίλυση των όποιων ζητημάτων τίθενται σε οριζόντιο επίπεδο θα οδηγήσει σε επίλυση και των ζητημάτων που τίθενται από τις τυχόν κάθετες επιπτώσεις της συγκέντρωσης.

208) Υπάρχουν επαρκείς εναλλακτικές δυνατότητες στην αγορά επόμενης βαθμίδος (18 περίπου εταιρίες χονδρικής εμπορίας), ώστε η εταιρία Motor Oil που δραστηριοποιείται στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος να μπορεί να πωλήσει τη παραγωγή της.

209) Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω για τις δυνατότητες αποκλεισμού από τις πρόσβαση σε εισροές.

210) Τέλος, σημειώνεται ότι στη συγκεκριμένη υπόθεση δεν τίθεται ζήτημα πρόκλησης επιπτώσεων συντονισμένης συμπεριφοράς εκ των καθέτων επιπτώσεων της συγκέντρωσης, καθώς κατά τα ανωτέρω στις αγορές διύλισης και χονδρικής εμπορίας διαπιστώνεται ασυμμετρία μεριδίων αγοράς και αδιαφάνεια ως προς τη διαμόρφωση των τιμών.

III(Δ) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

⁹⁹ Βλ. και ανωτέρω υποσημ.35.

- 211) Σε επίπεδο *χονδρικής εμπορίας* δεν φαίνεται ότι θα δημιουργηθεί περιορισμός του ανταγωνισμού μετά τη συγκέντρωση, κυρίως λόγω του χαμηλού μεριδίου αγοράς (έως 35%) που θα αποκτήσει η νέα οντότητα σε εθνικό επίπεδο, σε όλες τις σχετικές αγορές προϊόντων.
- 212) Σε επίπεδο *λιανικής διάθεσης* δύναται να προκύψει μετά τη συγκέντρωση περιορισμός του ανταγωνισμού δια της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης στις εξής σχετικές αγορές:
- *Βενζίνων* στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων και Ρεθύμνου,
 - *Πετρελαίου κίνησης* στους νομούς Λέσβου, Χανίων, Ηρακλείου, Λασηθίου, Φωκίδας, Δωδεκανήσου, Κέρκυρας και Ρεθύμνου,
 - *Πετρελαίου θέρμανσης* στους νομούς Λέσβου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Δωδεκανήσου, Χανίων, Ευρυτανίας, και Ρεθύμνου.
- 213) Το συμπέρασμα αυτό εξάγεται, παρά τη στενή υποκατάσταση μεταξύ των προϊόντων των εταιριών που δραστηριοποιούνται, τόσο στην αγορά χονδρικής εμπορίας, όσο και στην αγορά λιανικής διάθεσης, κυρίως λόγω των ακόλουθων παραγόντων που θα προκύψουν μετά τη συγκέντρωση (όπως αναλύονται ανωτέρω): πολύ υψηλά μερίδια αγοράς της νέας οντότητας, μεγάλος βαθμός συγκέντρωσης, δυσκολίες αλλαγής προμηθευτή κατά τη διάρκεια ισχύος των συμβάσεων αποκλειστικότητας, δυνατότητα ελέγχου των εισροών εκ μέρους της νέας οντότητας, μη ύπαρξη αντισταθμιστικής ισχύος των πελατών, αρκετά εμπόδια εισόδου, τόσο στην αγορά χονδρικής εμπορίας, όσο και στην αγορά λιανικής διάθεσης.
- 214) Επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς δεν φαίνεται να προκύπτουν, ούτε να ενισχύονται μετά τη πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, τόσο σε οριζόντιο όσο και σε κάθετο επίπεδο, κυρίως λόγω της ασυμμετρίας των μεριδίων αγοράς που θα προκύψουν, αλλά και των λοιπών παραγόντων που καταγράφονται ανωτέρω.
- 215) Κίνητρο αποκλεισμού ανταγωνιστών και πελατών (είτε δια της μείωσης της παραγωγής είτε δια της προνομιακής προσβάσεως της νέας οντότητας στις εισροές) στην κάθετη συναφή αγορά της χονδρικής εμπορίας θα μπορούσε να τεθεί για τα ΕΛ.ΠΕ, εντούτοις φαίνεται ότι μία τέτοια συμπεριφορά δεν θα είναι ούτε επικερδής ούτε παραγωγική. Σε κάθε περίπτωση, μία τέτοια συμπεριφορά έχει σοβαρές πιθανότητες υπό τις παρούσες συνθήκες της αγοράς να θεωρηθεί καταχρηστική και παραβατική των άρθρων 2 του ν.703/77 και 82 της ΣυνθΕΚ, γεγονός το οποίο θα πρέπει να θεωρηθεί ότι θα αποτρέψει την επιχείρηση ΕΛ.ΠΕ από το να την ακολουθήσει.
- 216) Με βάση τα ανωτέρω, και λαμβάνοντας υπόψη όλα τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, τη συζήτηση στην ακροαματική διαδικασία και τα υπομνήματα της εξαγοράζουσας εταιρίας, καθώς και τη σχετική Εισήγηση της ΓΔΑ, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, δύναται να περιορίσει τον ανταγωνισμό δια της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης στις προαναφερόμενες σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης βενζίνης, πετρελαίου κίνησης και πετρελαίου θέρμανσης (βλ. ανωτέρω υπό (214)). Τέθηκε, συνεπώς, εκ μέρους της Επιτροπής η ανάγκη ανάληψης συγκεκριμένων δεσμεύσεων (διορθωτικών μέτρων) από την εξαγοράζουσα ως προϋπόθεση έγκρισης της εν λόγω συγκέντρωσης.

- 217) Κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, όπως και σε προηγούμενες συναντήσεις της με στελέχη της ΓΔΑ, η εξαγοράζουσα (ΕΛ.ΠΕ) εξέφρασε πράγματι τη βούληση να αναλάβει διορθωτικά μέτρα με σκοπό την άρση των αμφιβολιών της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με την επικείμενη συγκέντρωση.¹⁰⁰ Υπέβαλε δε στις 20.10.2009 (αριθμ. πρωτ. 922) τις τελικές της δεσμεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 4δ του ν.703/77 προκειμένου να εγκριθεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση (βλ. ειδικότερα κεφάλαιο IV κατωτέρω).
- 218) Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι, κατά τη διάρκεια των αρχικών διαβουλεύσεων της με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, η γνωστοποιούσα (ΕΛ.ΠΕ) διατύπωσε, επίσης, την άποψη ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να εγκρίνει τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση άνευ όρων, καθώς οι σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης (βενζίνης, πετρελαίου κίνησης και πετρελαίου θέρμανσης) στις οποίες εντοπίστηκαν προβλήματα ανταγωνισμού δια της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης δεν αντιπροσωπεύουν «σημαντικό τμήμα της εθνικής αγοράς» και, συνεπώς, δεν συντρέχει μια θεμελιώδης προϋπόθεση του νόμου για τη δυνατότητα απαγόρευσής της (βλ. άρθρο 4γ παρ. 1 του ν. 207/77).¹⁰¹
- 219) Στη συγκεκριμένη υπόθεση, παρέλκει η υποχρέωση εξέτασης του επιχειρήματος αυτού, καθώς η γνωστοποιούσα εταιρία ακολούθως πρότεινε οικειοθελώς, μετά τις γενόμενες δημόσιες επ' ακροατηρίω συναντήσεις με μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού και της ΓΔΑ, δεσμεύσεις κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4δ παρ. 8 του ν. 703/77 - δεσμεύσεις που αποτελούν πλέον τη βάση της παρούσας εγκριτικής απόφασης. Παρόλα αυτά, κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστούν τα εξής:
- Πρώτον, ακόμη και αν ληφθεί αποκλειστικά υπόψη το αποσπασματικό και αμιγώς ποσοτικό κριτήριο που προκρίνει η γνωστοποιούσα (δηλ. εκτίμηση περί ποσοστού 6,5% της συνολικής κατανάλωσης βενζίνης και ποσοστού 11% της συνολικής κατανάλωσης πετρελαίου κίνησης στην ελληνική επικράτεια), ικανοποιείται απόλυτα, κατά τη κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, το κριτήριο του νόμου που αναφέρεται σε «σημαντικό τμήμα της εθνικής αγοράς» (άρθρο 4γ παρ. 1 ν. 703/77).
 - Δεύτερον, σημειώνεται ότι η σχετική προϋπόθεση του νόμου εκτιμάται με βάση, τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά κριτήρια, τα οποία σχετίζονται εν γένει με τη φύση και τη σημασία των προϊόντων ή/και υπηρεσιών που αφορούν σε συγκεκριμένη συγκέντρωση. Επιπλέον, η συνδρομή της σχετικής προϋπόθεσης αξιολογείται και σε συνάρτηση με τον γεωγραφικό καθορισμό των σχετικών κάθε φορά αγορών, ούτως ώστε να λαμβάνεται υπόψη η τυχόν επίδραση της συγκέντρωσης και σε τοπικό επίπεδο (στις περιπτώσεις που οι σχετικές γεωγραφικές αγορές έχουν προσδιοριστεί αντιστοίχως). Περαιτέρω, η εν λόγω διάταξη δεν μπορεί να ερμηνευτεί με το συστατικό τρόπο που προκρίνει η γνωστοποιούσα, καθώς μια τέτοια ερμηνεία

¹⁰⁰ Βλ. ειδικότερα την από 7.9.2009 (αριθμ. πρωτ. 6614) επιστολή, καθώς και τα από 14.10.2009 (αριθμ. πρωτ. 915) και από 20.10.2009 (αριθμ. πρωτ. 920) υπομνήματα της εξαγοράζουσας.

¹⁰¹ Συγκεκριμένα, η γνωστοποιούσα υποστήριξε ότι οι σχετικές αυτές αγορές αντιπροσωπεύουν μόνο το 6,5% της συνολικής κατανάλωσης βενζίνης και 11% της συνολικής κατανάλωσης πετρελαίου κίνησης στην ελληνική επικράτεια και, συνεπώς, δεν πρέπει να θεωρούνται σημαντικό τμήμα της εθνικής αγοράς.

δύναται να περιορίσει την αποτελεσματικότητα της διάταξης ως προς τη προστασία του ανταγωνισμού (ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που οι πιθανολογούμενες επιπτώσεις μιας συγκέντρωσης πρέπει να εκτιμηθούν σε σχετικές γεωγραφικές αγορές με τοπική διάσταση). Στην παρούσα υπόθεση, η Κρήτη, η Λέσβος και τα Δωδεκάνησα αποτελούν κατά τη κρίση της Επιτροπής σημαντικό τμήμα της νησιωτικής Ελλάδας και, ευρύτερα, της ελληνικής επικράτειας – τόσο από πληθυσμιακή άποψη, όσο και από άποψη συνολικής κατανάλωσης των σχετικών πετρελαιοειδών (κυρίως βενζίνης και πετρελαίου κίνησης) σε λιανικό επίπεδο. Επίσης, οι εν λόγω νομοί αντιπροσωπεύουν σημαντικότατο μέρος της συνολικής τουριστικής κίνησης της χώρας (και, συνακόλουθα, της συνολικής κατανάλωσης βενζίνης και πετρελαίου κίνησης κατά τους θερινούς μήνες). Αν ληφθεί περαιτέρω υπόψη η αυξημένη συνεισφορά του κλάδου των πετρελαιοειδών στην ελληνική οικονομία (συμμετοχή στα έσοδα του κράτους από κάθε λογής φόρους και λοιπές εισφορές), η σημασία των σχετικών προϊόντων για την εύρυθμη λειτουργία και ανάπτυξη κάθε λογής εμπορικής (και, ιδίως, τουριστικής) δραστηριότητας στη Κρήτη, στη Λέσβο και τα Δωδεκάνησα, καθώς και η ειδικότερη σημασία των τουριστικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στα εν λόγω νησιά σε σχέση με το σύνολο των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών στη χώρα, οι σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης πετρελαιοειδών αναμφισβήτητα συνιστούν σημαντικό τμήμα της εθνικής αγοράς.

- Σημειώνεται, επικουρικά, ότι οι ανωτέρω διαπιστώσεις συνάδουν με την ερμηνεία ανάλογων διατάξεων κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια. Ειδικότερα, τόσο η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 περί ελέγχου συγκεντρώσεων, όσο και το άρθρο 82 ΣυνθΕΚ περί κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, εμπεριέχουν ως προϋπόθεση εφαρμογής το δυνητικό επηρεασμό «σημαντικού τμήματος της κοινής αγοράς», προϋπόθεση που έχει ερμηνευτεί κατά τρόπο πολύ ευρύτερο εκείνου που φαίνεται να προκρίνει η εξαγοράζουσα¹⁰².

IV ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ

IV(A) Γενικές Αρχές

¹⁰² Βλ., για παράδειγμα, Υπόθεση C-179/90 *Mercati convenzionali porto di Genova κατά Siderurgica Gabrielli* Συλλ. 1991, σελ. I-5889, σημείο 15 (η σχετική αγορά της οργάνωσης, για λογαριασμό τρίτων, λιμενικών εργασιών επί συνήθους φορτίου αποκλειστικά εντός του λιμένα της Γένοβας κρίθηκε ότι συνιστά σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς); Υπόθεση M.1383 *Exxon/Mobil*, σημείο 813 (ο αερολιμένας *Gatwick* αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, αντιπροσωπεύοντας το 6% των συνολικών πωλήσεων καυσίμων αεροσκαφών στον ΕΟΧ); Υπόθεση M.1346 *EDF/London Electricity* (η αγορά ηλεκτρισμού του Λονδίνου συνιστά σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, παρότι αφορά στο 2% της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση). Βλ. επίσης την απόφαση της 6ης Ιουλίου 1994 (Υπόθεση IV/M.460 - *Holdercim/Cedest*), όπου η Επιτροπή ανέφερε ότι οι αγορές που αντιπροσωπεύουν λιγότερο από 1% της κοινοτικής κατανάλωσης του προϊόντος δεν αποτελούν σημαντικό μέρος της κοινής αγοράς, καθώς και την Υπόθεση M.4590 *REWE/Delvita* όπου η Επιτροπή εξέτασε – όπως και σε πολλές αντίστοιχες περιπτώσεις συγκεντρώσεων στο λιανεμπόριο – την επίδραση της σχετικής εξαγοράς σε λίγες γεωγραφικές αγορές με τοπική διάσταση που συνίσταντο σε περιοχές προσδιορίσιμες με βάση μικρή χιλιομετρική απόσταση (*catchment areas*) γύρω από συγκεκριμένα καταστήματα υπεραγορών στη Δημοκρατία της Τσεχίας.

- 220) Σύμφωνα με το άρθρο 4δ παρ. 8 του ν. 703/77: «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να εγκρίνει συγκέντρωση, σύμφωνα με την παράγραφο 6, με όρους και προϋποθέσεις που η ίδια επιβάλλει, προκειμένου να διασφαλισθεί, ότι οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις θα τηρήσουν τις τυχόν δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει έναντι της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για να καταστεί η συγκέντρωση συμβατή με την παρ.. 1 του άρθρου 4γ και στην περίπτωση της παρ.. 5 του άρθρου 4, προκειμένου να εξασφαλισθεί η τήρηση των προϋποθέσεων της παρ.. 3 του άρθρου 1».
- 221) Αντίστοιχη είναι η διάταξη του άρθρου 6 παρ.2 του Κανονισμού 139/2004 αναφορικά με τις συγκεντρώσεις με κοινοτική διάσταση: «Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, κατόπιν τροποποιήσεων που επέφεραν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, μια κοινοποιηθείσα συγκέντρωση δεν δημιουργεί πλέον σοβαρές αμφιβολίες κατά την έννοια της παραγράφου 1 στοιχείο γ), κηρύσσει τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά σύμφωνα με την παράγραφο 1 στοιχείο β). Η απόφαση της Επιτροπής, βάσει του άρθρου 1 στοιχείο β), μπορεί να συνοδεύεται από όρους και υποχρεώσεις για να εξασφαλίζεται ή συμμόρφωση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων με τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει έναντι της Επιτροπής προκειμένου να καταστεί η συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.
- 222) Η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι εκείνη που πρέπει να αποδείξει ότι η συγκέντρωση θα παρακωλύσει τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή ανακοινώνει στα μέρη τα προβλήματα ανταγωνισμού που την απασχολούν, ώστε να μπορέσουν να διατυπώσουν προτάσεις κατάλληλων και αντίστοιχων διορθωτικών μέτρων. Εναπόκειται μετά στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να προτείνουν δεσμεύσεις. Εάν τα μέρη δεν προτείνουν εγκύρως και εγκαίρως διορθωτικά μέτρα κατάλληλα να εξαλείψουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, η μόνη επιλογή της Επιτροπής είναι να εκδώσει απαγορευτική απόφαση¹⁰³.
- 223) Για την αξιολόγηση των όποιων τυχόν δεσμεύσεων προτείνονται από τα μέρη, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ακολουθεί τις γενικές αρχές και τις προϋποθέσεις/όρους αποδεκτού που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (και οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών), με βάση τη σχετική νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και τη σωρευτική εμπειρία από την αξιολόγηση διορθωτικών μέτρων σε προηγούμενες γνωστοποιήσεις συγκεντρώσεων, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε μεμονωμένης υπόθεσης. Ειδικότερα:
- Οι προτεινόμενες δεσμεύσεις πρέπει να είναι ανάλογες με τα προβλήματα ανταγωνισμού που έχουν διαπιστωθεί και να είναι κατάλληλες να εξαλείψουν ολοσχερώς τα προβλήματα αυτά¹⁰⁴.
 - Οι προτεινόμενες δεσμεύσεις πρέπει να είναι πλήρεις και αποτελεσματικές από κάθε άποψη. Συγκεκριμένα, οι δεσμεύσεις πρέπει να μπορούν να εφαρμοσθούν (και να

¹⁰³ Βλ. σχετικά και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα που είναι αποδεκτά βάσει του Κανονισμού υπ' αριθμ. 139/04 του Συμβουλίου και του Κανονισμού 802/04 της Επιτροπής, σημείο 6 (με σχετικές παραπομπές σε νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, καθώς και σε προηγούμενες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

¹⁰⁴ Βλ. ενδεικτικά, Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημείο 9 και Υπόθεση ΠΕΚ Τ-282/02, Cementbouw κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, ΙΙ-319, σκέψη 307. Βλ. επίσης Κανονισμό 139/04 του Συμβουλίου, αιτιολογική σκέψη 30.

είναι δυνατόν να ελεγχθούν) κατά τρόπο αποτελεσματικό, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω εποπτικοί μηχανισμοί – περίπλοκοι ή δυσχερείς – που δύναται να περιορίζουν ή να εξουδετερώνουν την αποτελεσματικότητά τους. Επιπλέον, πρέπει να είναι δυνατή η αποτελεσματική υλοποίηση των δεσμεύσεων μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, ώστε να διατηρηθούν συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά¹⁰⁵.

- Το ζήτημα κατά πόσον ένα διορθωτικό μέτρο, και ειδικότερα ποιο είδους διορθωτικού μέτρου, είναι κατάλληλο για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού που διαπιστώθηκαν, πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Σύμφωνα όμως με την πάγια νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των λοιπών αρχών ανταγωνισμού, διορθωτικά μέτρα με διαρθρωτικό και μόνιμο χαρακτήρα κρίνονται κατά κανόνα προτιμητέα επειδή δύναται να εξασφαλίζουν τις ανταγωνιστικές δομές της αγοράς. Συγκεκριμένα, δεσμεύσεις με διαρθρωτικό χαρακτήρα, όπως οι δεσμεύσεις που αφορούν την πώληση μιας επιχειρηματικής μονάδας, προτιμώνται με βάση το στόχο της νομοθεσίας περί ελέγχου συγκεντρώσεων, καθώς οι εν λόγω δεσμεύσεις αποτρέπουν σε μόνιμη βάση τη δημιουργία προβλημάτων ανταγωνισμού από την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση και επιπλέον δεν απαιτούν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα παρακολούθησης.¹⁰⁶
- Οι εκποιούμενες αυτές δραστηριότητες πρέπει να αποτελούν βιώσιμη επιχείρηση η οποία – εφόσον αναληφθεί από κατάλληλο αγοραστή – μπορεί να ανταγωνισθεί αποτελεσματικά και σε διαρκή βάση τη νέα οντότητα που προκύπτει από τη συγκέντρωση. Η επιχείρηση αυτή (η οποία εκποιείται ως επιχείρηση σε λειτουργία) πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία που συμβάλλουν στην τρέχουσα λειτουργία της ή που είναι αναγκαία για να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητά της, καθώς και όλο το προσωπικό που απασχολεί κατά τον χρόνο της εκποίησης ή που είναι αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η ανταγωνιστικότητά της. Προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητά της εκποιούμενης επιχείρησης, αυτή θα πρέπει ενδεχομένως να περιλαμβάνει ακόμη και δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με αγορές στις οποίες η Επιτροπή δεν εντόπισε προβλήματα ανταγωνισμού, εάν αυτό αποτελεί προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού ανταγωνιστή στις επηρεαζόμενες αγορές.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Βλ. ενδεικτικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημεία 9, 13 και 14, καθώς και Υπόθεση ΠΕΚ T-177/04, easyJet κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1931, σκέψη 188, Υπόθεση ΠΕΚ T-210/05, General Electrics κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-5575, σκέψη 52 και Υπόθεση ΠΕΚ T-87/05, EDP κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3745, σκέψη 105. Η Επιτροπή δύναται να απορρίψει τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα, ιδίως με το σκεπτικό ότι η εφαρμογή τους δεν μπορεί να ελεγχθεί αποτελεσματικά και ότι η έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου περιορίζει ή ακόμη και εκμηδενίζει τα αποτελέσματα των προτεινόμενων αυτών δεσμεύσεων.

¹⁰⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημεία 15-17. Βλ. επίσης, Υπόθεση ΠΕΚ T-102/96, Gencor κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-753, σκέψη 219, Υπόθεση ΔΕΚ C-12/03P, Επιτροπή κατά Tetra Laval, Συλλογή 2005, σ. I-987, σκέψη 86 και Υπόθεση ΠΕΚ T-158/00, ARD κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-3825, σκέψη 192 επόμενα. Οι δεσμεύσεις εκποίησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αποτελούν τον καλύτερο τρόπο για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού που προκύπτουν από οριζόντιες επικαλύψεις, αλλά, ενδεχομένως, και το καλύτερο μέσο για την επίλυση τυχόν προβλημάτων που απορρέουν από προβλήματα κάθετου ή διαγώνιου χαρακτήρα.

¹⁰⁷ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημείο 23 επόμενα (με ενδεικτικές παραπομπές σε σχετικές προηγούμενες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

- Σε ειδικές περιπτώσεις, εκτός από την εκποίηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, μπορεί να υπάρχουν και άλλα είδη δεσμεύσεων εξίσου ικανά να αποτρέψουν τη σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.¹⁰⁸ Συγκεκριμένα, άλλα διορθωτικά μέτρα διαρθρωτικής φύσης – όπως η παροχή πρόσβασης χωρίς διακρίσεις σε βασική υποδομή, πρώτες ύλες, δίκτυα και δικαιώματα πνευματικής & βιομηχανικής ιδιοκτησίας ή η λύση/τροποποίηση μακροπρόθεσμων συμβάσεων αποκλειστικότητας, ενδέχεται να ισοδυναμούν ως προς τα αποτελέσματά τους με εκποιήσεις δραστηριοτήτων.¹⁰⁹
- Περαιτέρω, οι όποιες προτεινόμενες δεσμεύσεις δεν πρέπει να επιφέρουν νέα προβλήματα ανταγωνισμού.¹¹⁰

IV(B) Η πρόταση της ΓΔΑ και οι δεσμεύσεις της εξαγοράζουσας (κατά το άρθρο 4δ παρ. 8 του ν. 703/77)

224) Με την από 7.9.2009 (αριθμ. πρωτ. 6592) Εισηγήσή της, η ΓΔΑ πρότεινε στην Επιτροπή την έγκριση της συγκέντρωσης των εταιριών ΕΛ.ΠΕ και BP Hellas, υπό την αίρεση ότι η γνωστοποιούσα θα λάβει τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα (δεσμεύσεις) στη σχετική αγορά βενζίνης (στους νομούς Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων, Ρεθύμνης και Λέσβου) στη σχετική αγορά πετρελαίου κίνησης (στους νομούς Κερκύρας, Δωδεκανήσου, Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων, Ρεθύμνης, Φωκίδας και Λέσβου) στη σχετική αγορά του πετρελαίου θέρμανσης (στους νομούς Ηρακλείου, Λασηθίου, Χανίων, Ρεθύμνης, Λέσβου, Δωδεκανήσου και Ευρυτανίας) που θα οδηγήσουν σε μείωση του όγκου πωλήσεών της, έτσι ώστε το μερίδιό της υπολογιζόμενο με στοιχεία του 2008 στην εκάστοτε σχετική αγορά (βενζίνες, ή και πετρέλαιο κίνησης ή και πετρέλαιο θέρμανσης) να μην υπερβαίνει το 55% του συνόλου της αγοράς κατά νομό. Περαιτέρω, η ΓΔΑ επεσήμανε ότι τα συγκεκριμένα πρατήρια καυσίμων στις προβληματικές σχετικές αγορές ανήκουν ιδιοκτησιακά στους πρατηριούχους, και όχι στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, οπότε – σε αντιδιαστολή με προηγούμενες παρόμοιες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – καθίσταται ανέφικτη η πώλησή τους συνολικά (en bloc) σε έναν τρίτο κατάλληλο αγοραστή. Συνεπώς, εναπόκειται στα μέρη να προτείνουν τον κατάλληλο τρόπο, ώστε να αποκατασταθούν στους ως άνω νομούς συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Στο βαθμό που τελικά προταθεί από τα μέρη η απελευθέρωση κάποιων πρατηρίων στους συγκεκριμένους νομούς (που θα λάβει χώρα είτε δια της εκχωρήσεως

¹⁰⁸ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημείο 15 (με σχετικές παραπομπές σε νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων).

¹⁰⁹ Σε αντιδιαστολή με τέτοιου είδους διορθωτικά μέτρα, δεσμεύσεις σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά της οντότητας που προκύπτει από τη συγκέντρωση – όπως δεσμεύσεις για μη αύξηση των τιμών, μη περιορισμός του φάσματος των προϊόντων ή μη κατάργηση ορισμένων σημάτων από την αγορά κ.λπ. – μπορούν να γίνουν μόνο κατ' εξαίρεση αποδεκτές, και με την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται απολύτως η λειτουργικότητά τους με αποτελεσματική εφαρμογή και παρακολούθηση, χωρίς να προκύπτουν παράλληλα κίνδυνοι στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό.

¹¹⁰ Βλ. ενδεικτικά, Υπόθεση ΠΕΚ T-119/02, Royal Philips Electronics κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-1433, σκέψη 216 και Υπόθεση ΠΕΚ T-114/02, BaByliss SA κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-1279, σκέψη 421.

πρατηρίων είτε δια της λύσεως των συμβάσεων αποκλειστικότητας και μη ανανέωσης τους είτε δια άλλου τρόπου που θα προτείνουν τα μέρη), η ΓΔΑ πρότεινε η διαδικασία αυτή να γίνει υπό τον έλεγχο και την εποπτεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού εντός συγκεκριμένου σύντομου χρονικού διαστήματος¹¹¹.

225) Όπως προαναφέρθηκε, με το από 20.10.2009 (αριθμ. πρωτ. 922) υπόμνημά της, η εξαγοράζουσα εταιρία Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε. πρότεινε τις τελικές της δεσμεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 4δ του ν.703/77, προκειμένου να εγκριθεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση. Ειδικότερα, η εξαγοράζουσα ανέλαβε τις κάτωθι κυρίως δεσμεύσεις:

- Στις σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης βενζίνης και πετρελαίου κίνησης στους νομούς Ηρακλείου, Ρεθύμνης, Λασιθίου, Χανίων, Δωδεκανήσου και Λέσβου, η εξαγοράζουσα θα πρέπει να αποδεσμεύσει από το δίκτυο της νέας οντότητας πρατήρια καυσίμων που ισοδυναμούν με μείωση όγκου πωλήσεων και αντίστοιχη μείωση μεριδίων αγοράς κάτω του 55% (δέσμευση που αντιστοιχεί σε αποδέσμευση περίπου 94 πρατηρίων καυσίμων στις εν λόγω περιοχές, με βάση τις μέσες διακινούμενες ποσότητες ανά πρατήριο και νομό για το έτος 2008). Η αποδέσμευση αυτή θα λάβει χώρα, είτε δια της εκχωρήσεως πρατηρίων, είτε δια της λύσεως των συμβάσεων αποκλειστικότητας και μη ανανέωσής τους από την εξαγοράζουσα.
- Η διαδικασία αποδέσμευσης, η οποία τελεί υπό την έγκριση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί εντός ολιγόμηνης προθεσμίας, ώστε να καταστεί εφικτή η έγκαιρη αναδιάταξη των σχετικών αγορών λιανικής διάθεσης βενζίνης και πετρελαίου κίνησης στους εν λόγω νομούς πριν από την ερχόμενη θερινή περίοδο. Η εξαγοράζουσα δεν θα μπορεί να επανακτήσει τα συγκεκριμένα πρατήρια καυσίμων για χρονικό διάστημα έξι (6) ετών μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας.
- Η εξαγοράζουσα θα παρέχει πρόσβαση σε τρίτες εταιρίες εμπορίας στις αποθηκευτικές εγκαταστάσεις της στην Κρήτη, με εύλογους όρους και χωρίς διακριτική μεταχείριση, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού.

IV(Γ) Αξιολόγηση των προτεινόμενων δεσμεύσεων

226) Κατά τη διάρκεια της διάσκεψης της 20^{ης}.10.2009, τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού αντήλλαξαν απόψεις, ανέλυσαν και αξιολόγησαν τις προτεινόμενες δεσμεύσεις, όπως αυτές διατυπώθηκαν τελικά στο υπόμνημα-πρόταση δεσμεύσεων της εξαγοράζουσας με ημερομηνία 20.10.2009 (αριθμ. πρωτ. 922).

¹¹¹ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημείο 98.

- 227) Οι τελικές αυτές δεσμεύσεις της εξαγοράζουσας αποτυπώνουν τα σχόλια, τις προσαρμογές και τις συμπληρώσεις που προέκυψαν κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων μεταξύ, αφενός μεν της ΓΔΑ και ακολούθως της Επιτροπής Ανταγωνισμού, και αφετέρου της εξαγοράζουσας. Παρόλα αυτά, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν οι κατωτέρω παρατηρήσεις:
- 228) Ενόψει των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν στις σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης πετρελαιοειδών, και λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές αρχές και τους όρους παραδεκτού των προτεινόμενων δεσμεύσεων κατά το άρθρο 4δ του ν. 703/77 (βλ. ανωτέρω υπό IV(A)), η Επιτροπή Ανταγωνισμού θεωρεί ότι το καταλληλότερο διορθωτικό μέτρο αποκατάστασης συνθηκών ανταγωνισμού στις ανωτέρω σχετικές αγορές θα ήταν η πώληση ορισμένων πρατηρίων της νέας οντότητας συνολικά (en bloc) σε κατάλληλο αγοραστή, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την ανάδυση μιας νέας βιώσιμης και ανταγωνιστικής επιχειρηματικής οντότητας ή για την ενίσχυση των υπαρχόντων ανταγωνιστών στις σχετικές γεωγραφικές αγορές¹¹². Ανάλογη λύση προκρίθηκε και σε εξαγορές εταιριών εμπορίας και λιανικής διάθεσης πετρελαιοειδών που εξετάστηκαν στο παρελθόν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹¹³. Περαιτέρω, προέκρινε η Επιτροπή Ανταγωνισμού ότι, ο όμιλος Motor Oil/Avin – ενόψει της διαφαινόμενης εξαγοράς του δικτύου της Shell – δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί προτιμητέος αγοραστής για τα πρατήρια καυσίμων που τυχόν θα εκποιούσε η νέα οντότητα, καθώς μία τέτοια περίπτωση πιθανώς θα δημιουργούσε νέα προβλήματα ανταγωνισμού, επιτείνοντας την ήδη διαπιστωθείσα υψηλή συγκέντρωση στη Κρήτη, τη Λέσβο και τα Δωδεκάνησα. Αντίθετα, η ενίσχυση άλλων (τρίτων) ανταγωνιστών δια της εκποίησης των εν λόγω πρατηρίων θα μπορούσε να αποκαταστήσει ή και να ενισχύσει τις συνθήκες ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές.
- 229) Εντούτοις, η ανωτέρω λύση δεν μπορεί να εφαρμοστεί αυτούσια στην παρούσα υπόθεση, για το λόγο ότι τα πρατήρια καυσίμων στους προβληματικούς αυτούς νομούς (αλλά και γενικότερα στην ελληνική επικράτεια) είναι – στην απόλυτη πλειοψηφία τους – ιδιολειτουργούμενα και ανήκουν στους ανεξάρτητους πρατηριούχους (σε αντιδιαστολή με τις αντίστοιχες υποθέσεις τις οποίες είχε εξετάσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο παρελθόν). Δεν είναι, δηλαδή, της ιδιοκτησίας της νέας οντότητας, ώστε να είναι εφικτή η πώλησή τους όλων μαζί (en bloc) σε τρίτο κατάλληλο αγοραστή που θα εγκρίνει η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Συνακόλουθα, δέχεται ότι τα υψηλά μερίδια της νέας οντότητας στις σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης πετρελαιοειδών στη Κρήτη, τη Λέσβο και τα Δωδεκάνησα οφείλονται, σε μεγάλο βαθμό, στη σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων αποκλειστικότητας με τους εν λόγω ανεξάρτητους πρατηριούχους, οι οποίες δύναται να περιορίσουν τη πρόσβαση τρίτων σε επίπεδο λιανικής διάθεσης.
- 230) Λαμβάνοντας υπόψη την ιδιοτυπία αυτή της ελληνικής αγοράς και τη γενικότερη αρχή της αναλογικότητας, προκρινεί, ως αμέσως επόμενη καταλληλότερη επιλογή, την ανάληψη δέσμευσης, ότι θα λυθούν ορισμένες από τις υφιστάμενες αποκλειστικές συμφωνίες προμήθειας της νέας οντότητας (δηλ. ότι θα αποδεσμευθούν από το δίκτυο της νέας οντότητας ικανός αριθμός πρατηρίων καυσίμων) και ότι δεν θα διατηρηθεί καμία *de facto*

¹¹² Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (22.10.2008) ο.π., σημείο 22.

¹¹³ Βλ. π.χ. τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.1628, ο.π., σημεία 334-335 και M.4919, ο.π., σημεία 198-200.

αποκλειστικότητα από τη νέα οντότητα στα πρατήρια αυτά για εύλογο χρονικό διάστημα, γεγονός που θα επιτρέψει την αναδιάταξη δυνάμεων στις σχετικές αγορές με την ενίσχυση τρίτων ανταγωνιστών¹¹⁴. Στην προκειμένη περίπτωση, η εκχώρηση αυτή δύναται να λάβει χώρα προς περισσότερους του ενός αγοραστές¹¹⁵, δεδομένης της ελευθερίας σύμβασης των ανεξάρτητων πρατηριούχων.

- 231) Σημειώνεται, ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού διερεύνησε, επίσης, τη λύση της τυχόν εκποίησης σχετικά μικρότερου αριθμού ιδιόκτητων και ιδιο-διαχειριζόμενων πρατηρίων καυσίμων (COCOs ή COMOs) της νέας οντότητας σε τρίτο ανταγωνιστή.¹¹⁶ Άλλως, δεν υπήρχε ικανός αριθμός αμιγώς ιδιόκτητων πρατηρίων στις σχετικές γεωγραφικές αγορές που να διασφαλίζει καθευατός την ανάδυση ή ουσιαστική ενίσχυση μιας τρίτης ανταγωνιστικής επιχείρησης.¹¹⁷
- 232) Για να διασφαλιστεί ο μονιμότερος χαρακτήρας των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ότι η εξαγοράζουσα δεν θα πρέπει να επανακτήσει τα συγκεκριμένα πρατήρια καυσίμων για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποδέσμευσης. Η σχετική δέσμευση της εξαγοράζουσας για μη επανάκτηση των συγκεκριμένων πρατηρίων καυσίμων για διάστημα έξι (6) ετών θεωρείται ικανοποιητική, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη, ότι οι σχετικές συμβάσεις αποκλειστικότητας με τους ανεξάρτητους πρατηριούχους συνήθως συνάπτονται για διάστημα πέντε (5) ετών.¹¹⁸ Η δέσμευση της εξαγοράζουσας, ότι η διαδικασία θα τελεί υπό την έγκριση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, επιτρέπει την ουσιαστική παρακολούθηση και εφαρμογή των προτεινόμενων δεσμεύσεων. Επίσης, η δέσμευσή της να έχει ολοκληρώσει τη διαδικασία αποδέσμευσης εντός [ολιγόμηνης] προθεσμίας, θα καταστήσει εφικτή την έγκαιρη αναδιάταξη των σχετικών αγορών λιανικής διάθεσης πετρελαιοειδών στους εν λόγω νομούς πριν από την ερχόμενη θερινή περίοδο (2010).
- 233) Επιπλέον, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ότι οι προτεινόμενες δεσμεύσεις δύναται να επιλύσουν τυχόν προβληματικές κάθετες επιδράσεις, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη ότι ο κίνδυνος εφαρμογής στρατηγικών αποκλεισμού από τη νέα οντότητα εμφανίζεται σημαντικός στις συγκεκριμένες εκείνες τοπικές σχετικές αγορές επόμενων σταδίων όπου παρουσιάζεται παράλληλα σημαντική οριζόντια επίδραση ως αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης (πχ. Κρήτη, Λέσβος, Δωδεκάνησα) [βλ. ανωτέρω υπό III(Γ)(3)].

¹¹⁴ Βλ. ανωτέρω Ανακοίνωση, σημείο 68.

¹¹⁵ Βλ. ανωτέρω Ανακοίνωση, σημείο 19.

¹¹⁶ Παρόλη την ιδιοτυπία της ελληνικής αγοράς που συνίσταται στην πλειοψηφούσα δραστηριοποίηση ανεξάρτητων πρατηριούχων, μια ανάλογη δέσμευση πώλησης ιδιόκτητων και ιδιο-διαχειριζόμενων πρατηρίων (COCOs ή COMOs) της νέας οντότητας θα ήταν – κατά τη κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού – προτιμητέα και συνάμα συμβατή με την αρχή της αναλογικότητας. Και αυτό, γιατί θα είχε μονιμότερο διαρθρωτικό χαρακτήρα για την αποτελεσματικότερη διασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού επιτρέποντας την ανάδυση ή ουσιαστική ενίσχυση ενός τρίτου ανταγωνιστικού πόλου, ενώ παράλληλα θα περιελάμβανε (συγκριτικά πολύ) μικρότερο αριθμό πρατηρίων της νέας οντότητας προς εκποίηση.

¹¹⁷ Σημειώνεται χαρακτηριστικά ότι στην Κρήτη υπάρχει [.....] της νέας οντότητας, έναντι [...] ανεξάρτητων πρατηρίων υπό τη διαχείριση και ιδιοκτησία των πρατηριούχων.

¹¹⁸ Ακόμη και στην περίπτωση της οριστικής εκποίησης επιχείρησης, ως διάρκεια ισχύος των δεσμεύσεων ορίζεται συνήθως ένα διάστημα δέκα (10) ετών: βλ. ανωτέρω Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σημείο 43.

- 234) Η Επιτροπή Ανταγωνισμού κρίνει περαιτέρω ότι οι προτεινόμενες δεσμεύσεις μείωσης μεριδίων αγοράς, μέσω της συνακόλουθης αποδέσμευσης 94 περίπου πρατηρίων καυσίμων¹¹⁹, καλύπτουν τουλάχιστον τη λιανική διάθεση βενζίνης και πετρελαίου κίνησης στους σχετικούς νομούς, λαμβάνοντας υπόψη ότι συνιστούν ξεχωριστές αγορές και ότι το σημαντικότερο μέρος των διακινούμενων ποσοτήτων τους διατίθεται από τα πρατήρια καυσίμων υπό συναφείς συνθήκες¹²⁰. Ειδικότερα, όμως, όσον αφορά στη λιανική διάθεση πετρελαίου θέρμανσης θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι σημαντικό μέρος των σχετικών διακινούμενων ποσοτήτων πωλείται στη λιανική από ανεξάρτητους μεταπωλητές, οι οποίοι δεν έχουν πενταετείς συμβάσεις συνεργασίας, ενώ δύνανται να έχουν ταυτοχρόνως περισσότερους του ενός προμηθευτές. Σε κάθε περίπτωση, οι προτεινόμενες δεσμεύσεις θα επιδράσουν αναγκαστικά και στην αγορά λιανικής διάθεσης πετρελαίου θέρμανσης, καθώς η απώλεια των προτεινόμενων πρατηρίων καυσίμων θα οδηγήσει σε αντίστοιχη μείωση μεριδίου αγοράς και στην αγορά του πετρελαίου θέρμανσης.
- 235) Τέλος, η Επιτροπή Ανταγωνισμού κρίνει ότι η διασφάλιση ουσιαστικής πρόσβασης στις αποθηκευτικές εγκαταστάσεις της νέας οντότητας από τρίτες εταιρίες, έχει κεφαλαιώδη σημασία για την απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού. Χωρίς να παραγνωρίζεται η επίδραση των συμβάσεων αλληλοεξυπηρέτησης που συνάπτονται μεταξύ πολλών εταιριών εμπορίας, ο κίνδυνος αποκλεισμού των ανταγωνιστών από τις αποθήκες καυσίμων της νέας οντότητας πρέπει να θεωρηθεί υπαρκτός και ουσιαστικός, τουλάχιστον όσον αφορά σε εκείνες τις σχετικές αγορές όπου εντοπίστηκαν προβληματικές οριζόντιες επιδράσεις ως αποτέλεσμα της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης (πχ στην Κρήτη όπου και η ΕΚΟ και η ΒΡ διαθέτουν αποθήκες καυσίμων)¹²¹.
- 236) Με τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 3 του πρόσφατου ν.3784/2009, η ΡΑΕ αναλαμβάνει ρόλο ρυθμιστή της πρόσβασης τρίτων (third-party access) στις αποθήκες καυσίμων. Παρόλα αυτά, κατά τη περίοδο εξέτασης της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης, τα σχετικά ζητήματα πρόσβασης δεν είχαν ακόμη ρυθμιστεί. Επιπλέον, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ότι η πρόσβαση – με εύλογους όρους και χωρίς διακριτική μεταχείριση – ανταγωνιστικών επιχειρήσεων στις αποθήκες καυσίμων της νέας οντότητας στην Κρήτη, αποτελεί προϋπόθεση για την ουσιαστική ενίσχυση και επέκταση του δικτύου τους, καθώς είναι αντικειμενικά δύσκολη η προμήθεια καυσίμων από εναλλακτικές πηγές. Περαιτέρω, σε περίπτωση άρνησης εξυπηρέτησης των ανταγωνιστών ή παροχής πρόσβασης σε αυτούς υπό δυσανάλογους και δυσμενείς όρους, η νέα οντότητα θα μπορούσε να ανασχέσει ή ακόμη και

¹¹⁹ Ο αριθμός αυτός προκύπτει με βάση τις μέσες διακινούμενες ποσότητες ανά πρατήριο και σχετικό νομό για το έτος 2008.

¹²⁰ Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έκρινε ανεπαρκή την αρχική πρόταση της εξαγοράζουσας κατά το στάδιο της διαβούλευσης να περιοριστούν οι τυχόν δεσμεύσεις στη λιανική διάθεση βενζίνης (εξαιρουμένου του πετρελαίου κίνησης).

¹²¹ Σημειώνεται ότι μία συμπεριφορά άρνησης πρόσβασης σε αποθηκευτικούς χώρους εκ μέρους των ΕΛΠΕ ή πρόσβασης υπό προνομιακούς όρους στη νέα οντότητα που θα δραστηριοποιείται στη κάθετη συναφή αγορά θα αποτελούσε πιθανώς καταχρηστική συμπεριφορά εκ μέρους μίας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά διύλισης. Παρόλα αυτά, η σχετική ανάληψη δέσμευσης από τη γνωστοποιούσα εταιρία ως προς τις συγκεκριμένες τοπικές αγορές της Κρήτης έχει ουσιαστικό αντικείμενο, καθώς η δομή της αγοράς στις εν λόγω περιοχές επηρεάζεται ευθέως σε οριζόντιο επίπεδο (οριζόντιες επιδράσεις στις σχετικές αγορές λιανικής διάθεσης πετρελαιοειδών), ενώ παράλληλα η σχετική δέσμευση συμπεριφοράς σχετικά με την παροχή πρόσβασης διασφαλίζει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα των δεσμεύσεων περί αποδέσμευσης ικανού αριθμού πρατηρίων στις εν λόγω περιοχές από το δίκτυο της νέας οντότητας.

να ακυρώσει στην πράξη την επιδιωκόμενη ενίσχυση των ανταγωνιστών σε επίπεδο χονδρικής και λιανικής (και τη συνακόλουθη αναδιάταξη των σχετικών αγορών). Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού συμπεραίνει ότι η διασφάλιση πρόσβασης από τρίτες εταιρίες εμπορίας σε αποθηκευτικούς χώρους της νέας οντότητας στην Κρήτη (υπό εύλογους όρους και χωρίς διακριτική μεταχείριση) αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων δεσμεύσεων, καθώς και αναγκαίο παρακολούθημά τους.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η **Επιτροπή Ανταγωνισμού, ομόφωνα εγκρίνει** την κατ' άρθρο 4β του ν. 703/1977 γνωστοποιηθείσα από 10.7.2009 (αριθμ. ημ. πρωτ. 5578) συγκέντρωση, που αφορά στη συμφωνία πώλησης και εξαγοράς του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας BP Hellas SA Oil Trading (εξαγοραζόμενη) από την BP Greece Limited (πωλητής) στην εταιρία Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε (εξαγοράζουσα), **υπό τους κάτωθι όρους και προϋποθέσεις (διορθωτικά μέτρα)**, σύμφωνα με το άρθρο 4δ' ν.703/77, όπως ισχύει, με βάση τις δεσμεύσεις τις οποίες ανέλαβε η εταιρία Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε με το υπ' αριθμ. πρωτ. 922/20.10.2009 έγγραφό της έναντι της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Ειδικότερα, για τους νομούς Ηρακλείου, Ρεθύμνης, Λασιθίου, Χανίων, Δωδεκανήσου και Λέσβου, για τις αγορές λιανικής πώλησης βενζίνης και πετρελαίου κίνησης, η εξαγοράζουσα θα πρέπει:

α) Να απωλέσει έως την [...] από το δίκτυό της πρατήρια Dealer Owned- Dealer Operated (DODOs) στους Νομούς Ηρακλείου, Ρεθύμνης, Λασιθίου, Χανίων, Δωδεκανήσου και Λέσβου που ισοδυναμούν σε μείωση όγκου και άρα σε αντίστοιχη μείωση του μεριδίου αγοράς του δικτύου λιανικής της νέας οντότητας στην αγορά βενζίνης και στην αγορά πετρελαίου κίνησης στο 55%, με βάση τα στοιχεία της σχετικής έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού για το έτος 2008. Η απώλεια των πρατηρίων αυτών θα επιτευχθεί, είτε από τη μη ανανέωση, είτε από την καταγγελία συμβάσεων των ΕΚΟ/BP με τους πρατηριούχους.

β) Να χορηγήσει στην ΕΑ, μετά την έγκριση της συγκέντρωσης, κατάλογο και χάρτη με την τοποθεσία των πρατηρίων των ΕΚΟ/BP που προτίθεται να αποδεσμεύσει σταδιακά στους επίμαχους νομούς, το αργότερο έως και την [...] και με αναφορά στην ετήσια (βάσει στοιχείων έτους 2008) κατανάλωση ενός εκάστου πρατηρίου, προκειμένου να καταστεί δυνατή η έγκριση της αποδέσμευσης των πρατηρίων καυσίμων από την ΕΑ και η εν γένει παρακολούθηση της συμμόρφωσης της εταιρίας με τις αναλαμβανόμενες δεσμεύσεις.

γ) Να μην επανακτήσει, για χρονικό διάστημα έξι ετών από τις [...], τα συγκεκριμένα πρατήρια που θα απωλέσει στο αρχικό εξάμηνο που θα επιτευχθεί η μείωση-στόχος του μεριδίου στο 55%.

δ) Να παρέχει πρόσβαση στις αποθηκευτικές εγκαταστάσεις της στην Κρήτη σε τρίτες εταιρίες εμπορίας, με εύλογους όρους και χωρίς διακριτική μεταχείριση, στο βαθμό που υπάρχει η φυσική δυνατότητα (επαρκής χωρητικότητα).

Η απόφαση εκδόθηκε την **20^η Οκτωβρίου 2009**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 6 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β'1890/29.12.2006).

Ο Πρόεδρος

Ο Συντάκτης της Απόφασης

Δημήτριος Κυριτσάκης

Δημήτριος Λουκάς

Η Γραμματέας

Παρασκευή Α. Ζαχαριά

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΡΙΘΜΟΥ ΠΡΑΤΗΡΙΩΝ 2008 ΒΡ+ΕΚΟ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>25%)

[...]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΜΕΡΙΔΙΑ ΒΕΝΖΙΝΗΣ 2008 ΒΡ+ΕΚΟ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>25%)

[...]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΜΕΡΙΔΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΗΣ 2008 ΒΡ+ΕΚΟ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>25%)

[...]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΜΕΡΙΔΙΑ ΠΕΤΡ. ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ 2008 ΒΡ+ΕΚΟ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>25%)

[...]

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: BENZINES 2008

	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΜΕΡΙΑΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΕΚΟ+ΒΡ	ΗΗΙ PRE	ΗΗΙ POST	DIF (POST-PRE)	"ΕΠΙΤΡΕΠΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΔΗΗ"
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	60-70%	2961	5168	2207	<150
ΧΑΝΙΩΝ	60-70%	2700	4924	2225	<150
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	60-70%	2733	4790	2058	<150
ΛΕΣΒΟΥ	60-70%	2742	4599	1857	<150
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	60-70%	3113	4999	1885	<150
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	50-60%	2279	3343	1064	<150
ΣΑΜΟΥ	40-50%	2727	3214	487	<150
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	40-50%	2273	3114	841	<150
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	40-50%	1908	2673	765	<150
ΧΙΟΥ	40-50%	2453	3215	762	<150
ΦΩΚΙΔΑΣ	40-50%	1892	2477	585	<150
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	40-50%	1972	2331	359	<150
ΡΟΔΟΠΗΣ	30-40%	1803	2427	624	<150
ΑΤΤΙΚΗΣ	30-40%	1351	2026	675	<150
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	30-40%	1852	2367	515	<150
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	30-40%	1153	1748	595	<250
ΕΒΡΟΥ	30-40%	2052	2574	521	<150
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	30-40%	1133	1616	483	<250
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	30-40%	1231	1672	441	<250
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	30-40%	1358	1799	441	<250
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	30-40%	1160	1563	403	<250
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	20-30%	2444	2777	332	<150
ΠΕΡΙΑΣ	20-30%	1293	1652	359	<250
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	20-30%	1161	1468	308	<250
ΞΑΝΘΗΣ	20-30%	1485	1829	344	<250
ΕΥΒΟΙΑΣ	20-30%	1091	1447	356	<250
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	20-30%	1287	1583	295	<250
ΚΑΒΑΛΑΣ	20-30%	1349	1598	249	<250
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	20-30%	1153	1450	297	<250
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	20-30%	1071	1373	302	<250
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	20-30%	965	1269	304	<250
ΛΑΡΙΣΑΣ	20-30%	959	1244	285	<250
ΚΟΖΑΝΗΣ	20-30%	902	1186	284	<250
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	20-30%	1293	1468	175	<250
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	20-30%	1221	1480	259	<250
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	20-30%	1206	1406	200	<250
ΑΡΤΑΣ	20-30%	1135	1332	197	<250
ΔΡΑΜΑΣ	20-30%	1524	1747	224	<250
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	20-30%	978	1183	205	<250
ΗΛΕΙΑΣ	10-20%	948	1099	150	<250
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	10-20%	833	1023	190	<250
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	10-20%	774	945	171	-
ΚΙΛΚΙΣ	10-20%	1469	1637	168	<250
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	10-20%	1781	1950	169	<250
ΗΜΑΘΙΑΣ	10-20%	993	1149	156	<250
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	10-20%	1517	1602	85	<250
ΠΕΛΛΑΣ	10-20%	664	768	104	-
ΑΧΑΪΑΣ	10-20%	1343	1393	50	<250
ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ	10-20%	2189	2189	0	<150
ΣΕΡΡΩΝ	0-10%	950	974	24	-
Ζακύνθου	0-10%	1672	1672	0	<250

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιριών εμπορίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ 2008

	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΜΕΡΙΑΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΕΚΟ+ΒΡ	ΗΗΙ PRE	ΗΗΙ POST	DIF (POST- PRE)	"ΕΠΙΤΡΕΠΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΔΗΗ"
ΛΕΣΒΟΥ	70-80%	3301	5961	2660	<150
ΧΑΝΙΩΝ	70-80%	3003	5764	2762	<150
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	60-70%	2824	5102	2278	<150
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	60-70%	3187	5344	2156	<150
ΦΩΚΙΔΑΣ	60-70%	2427	4577	2149	<150
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	60-70%	2472	4519	2047	<150
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	60-70%	3132	4046	914	<150
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	60-70%	2618	4097	1479	<150
ΣΑΜΟΥ	50-60%	2847	3505	658	<150
ΚΑΒΑΛΑΣ	40-50%	2029	2680	651	<150
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	40-50%	2473	2687	214	<150
ΠΕΡΙΑΣ	40-50%	1376	2191	816	<150
ΡΟΔΟΠΗΣ	40-50%	1650	2372	722	<150
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	40-50%	2350	2938	588	<150
ΑΤΤΙΚΗΣ	30-40%	1322	2065	743	<150
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	30-40%	1615	2246	631	<150
ΕΒΡΟΥ	30-40%	2072	2778	706	<150
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	30-40%	1206	1855	650	<250
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	30-40%	1137	1787	650	<250
ΧΙΟΥ	30-40%	2485	3041	556	<150
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	30-40%	1673	2202	529	<150
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	30-40%	1760	2210	450	<150
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	30-40%	1562	2078	516	<150
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	20-30%	1425	1713	288	<250
ΚΙΛΚΙΣ	20-30%	1273	1564	291	<250
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	20-30%	1191	1570	379	<250
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	20-30%	1144	1532	388	<250
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	20-30%	1132	1456	324	<250
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	20-30%	1136	1444	308	<250
ΚΟΖΑΝΗΣ	20-30%	913	1236	323	<250
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	20-30%	1145	1459	314	<250
ΕΥΒΟΙΑΣ	20-30%	1213	1510	298	<250
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	20-30%	987	1283	296	<250
ΞΑΝΘΗΣ	20-30%	1459	1728	270	<250
ΠΕΛΛΑΣ	20-30%	922	1186	264	<250
ΛΑΡΙΣΑΣ	20-30%	941	1189	248	<250
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	20-30%	1479	1658	179	<250
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	20-30%	912	1142	230	<250
ΑΡΤΑΣ	20-30%	1168	1376	208	<250
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	20-30%	1353	1560	207	<250
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	10-20%	788	977	189	-
ΗΛΕΙΑΣ	10-20%	969	1116	147	<250
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	10-20%	1667	1850	183	<250
ΔΡΑΜΑΣ	10-20%	1505	1660	155	<250
ΗΜΑΘΙΑΣ	10-20%	1034	1180	146	<250
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	10-20%	2241	2241	0	<150
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	10-20%	773	866	93	-
ΑΧΑΪΑΣ	10-20%	1444	1522	78	<250
ΣΕΡΡΩΝ	10-20%	1051	1096	44	<250
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	0-10%	1536	1536	0	<250

ΓΡΕΒΕΝΩΝ	0-10%	1918	1945	27	<250

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιριών εμπορίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ 2008

	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΕΚΟ+ΒΡ	ΗΗΙ PRE	ΗΗΙ POST	DIF (POST- PRE)	"ΕΠΙΤΡΕΠΤΕΣ ΤΙΜΕΣ ΔΗΗ"
ΛΕΣΒΟΥ	70-80%	4210	6032	1822	<150
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	70-80%	3746	5628	1883	<150
ΛΑΣΗΘΙΟΥ	70-80%	3736	5564	1828	<150
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	60-70%	3092	5019	1927	<150
ΧΑΝΙΩΝ	60-70%	2835	5038	2204	<150
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	60-70%	2977	4529	1552	<150
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	60-70%	2485	4488	2003	<150
ΦΩΚΙΔΑΣ	50-60%	2717	3462	745	<150
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	50-60%	2421	3863	1443	<150
ΣΑΜΟΥ	40-50%	2602	3245	643	<150
ΧΙΟΥ	40-50%	2411	3293	882	<150
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	40-50%	1641	2489	848	<150
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	40-50%	1988	2680	692	<150
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	40-50%	1957	2200	243	<150
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	30-40%	1918	2692	774	<150
ΠΕΡΙΑΣ	30-40%	1092	1818	727	<250
ΕΒΡΟΥ	30-40%	2120	2687	567	<150
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	30-40%	1515	2133	618	<150
ΑΤΤΙΚΗΣ	30-40%	1156	1692	537	<250
ΚΑΒΑΛΑΣ	30-40%	1398	1938	540	<250
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	30-40%	1546	1966	421	<250
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	30-40%	1392	1845	453	<250
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	30-40%	1317	1719	401	<250
ΕΥΒΟΙΑΣ	20-30%	1138	1551	413	<250
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	20-30%	1106	1433	327	<250
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	20-30%	1283	1283	0	<250
ΚΙΛΚΙΣ	20-30%	1364	1427	64	<250
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	20-30%	1065	1372	306	<250
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	20-30%	1471	1742	271	<250
ΛΑΡΙΣΑΣ	20-30%	970	1226	256	<250
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	20-30%	1374	1550	176	<250
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	20-30%	1381	1554	174	<250
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	20-30%	1052	1258	205	<250
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	10-20%	1050	1244	194	<250
ΞΑΝΘΗΣ	10-20%	1868	2048	180	<150
ΡΟΔΟΠΗΣ	10-20%	1881	2040	159	<150
ΚΟΖΑΝΗΣ	10-20%	931	1095	164	<250
ΗΛΕΙΑΣ	10-20%	977	1123	146	<250
ΑΧΑΪΑΣ	10-20%	1127	1264	137	<250
ΔΡΑΜΑΣ	10-20%	1324	1459	135	<250
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	10-20%	1118	1250	132	<250
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	10-20%	874	1018	144	<250
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	10-20%	1482	1595	113	<250
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	10-20%	1116	1246	131	<250
ΗΜΑΘΙΑΣ	10-20%	1040	1129	89	<250
ΑΡΤΑΣ	10-20%	1085	1208	123	<250
ΠΕΛΛΑΣ	10-20%	1093	1141	48	<250
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	10-20%	2605	2605	0	<150
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	0-10%	1680	1680	0	<250

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΓΡΕΒΕΝΩΝ	0-10%	1721	1742	21	<250
ΣΕΡΡΩΝ	0-10%	1118	1127	8	<250

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιριών εμπορίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΜΟΗ, ΜΕΡΙΑΔΙΑ ΣΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ		ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ		UNL95		100R		LRP	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
AVIN OIA A.B.E.N.E.Π	20-30%	30-40%	30-40%	30-40%	20-30%	20-30%	40-50%	40-50%	20-30%	20-30%
BP ΕΛΛΑΣ Α.Ε	10-20%	10-20%	10-20%	10-20%	10-20%	10-20%			10-20%	10-20%
CYCLON ΕΛΛΑΣ	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	10-20%	0-10%	0-10%
ΕΤΕΚΑ	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%
REVOIL Α.Ε.Ε.Π	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
SHELL HELLAS Α.Ε ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩ	20-30%	10-20%	10-20%	10-20%	20-30%	20-30%			10-20%	0-10%
SILK OIL Α.Ε	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΛ ΑΕ	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
ΑΡΓΩ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡ.Π	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
ΔΡΑΚΟΙΛ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
ΕΛΙΝΟΙΛ ΕΛΛΗΝ.ΕΤΑΙΡ.ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ	10-20%	10-20%	10-20%	10-20%	0-10%	0-10%	10-20%	10-20%	10-20%	10-20%
MAMIDOIL-JETOIL ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝ	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
Σύνολο	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	ΥΓΡΑΕΡΙΟ	
	2007	2008
AVIN ΟΙΛ Α.Ε.Ε.Ε.Π	20-30%	20-30%
CABI GAS ABEE	0-10%	0-10%
LEON GAS Α.Ε.Ε.Ε.Π	0-10%	0-10%
PETROGAZ Α.Ε.Ε.Υ	40-50%	40-50%
SHELL GAS Α.Ε.Β.Ε.Υ	0-10%	0-10%
TRIGON GAS Α.Ε. (BLACK GOLD & ...)	0-10%	0-10%
... - ...	0-10%	0-10%
	0-10%	0-10%
	0-10%	0-10%
	0-10%	0-10%
	100%	100%
ΑΣΦΑΛΤΟΣ ΠΙΣΑ		
AVIN ΟΙΛ Α.Ε.Ε.Ε.Π	50-60%	60-70%
NETOIL S.A - Α. Ε. ΠΕΤ/ΔΩΝ & ...	20-30%	20-30%
SHELL HELLAS Α.Ε. ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩ	0-10%	0-10%
VERT OIL Α.Ε.	0-10%	0-10%
	0-10%	0-10%
	10-20%	0-10%
	0-10%	0-10%
	100%	100%
ΜΑΖΟΥΤ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΥΣΗΣ		
AVIN OIA A.B.E.N.E.Π	80-90%	60-70%
NETOIL S.A - Α. Ε. ΠΕΤ/ΔΩΝ & ...	0-10%	0-10%
REVOIL Α.Ε.Ε.Π	0-10%	0-10%
SHELL HELLAS Α.Ε ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩ	0-10%	20-30%
SILK OIL Α.Ε	0-10%	20-30%
ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ Α.Β.Ε.Ε.	0-10%	0-10%

ΕΛΙΝΟΙΑ ΕΛΛΗΝ.ΕΤΑΙΡ.ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ	0-10%	0-10%
Σύνολο	100%	100%

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιριών εμπορίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΕΛΠΕ, ΜΕΡΙΔΙΑ ΣΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

Μερίδια Αγοράς LRP	ΧΙΛ. ΤΟΝΟΙ	%
BP HELLAS	30-40	10-20%
EKO-ELDA	30-40	20-30%
SHELL HELLAS	10-20	0-10%
JET OIL	10-20	0-10%
AVINOIL	1-10	0-10%
ΑΙΓΑΙΟΝ	10-20	0-10%
REVOIL	10-20	0-10%
SILKOIL	10-20	0-10%
ELINOIL	0-10	0-10%
Rest	30-40	10-20%
Σύνολο	150-250	100,0%

Μερίδια Αγοράς Αμόλυβδης Βενζίνης

EKO-ELDA	500-800	20-30%
BP HELLAS	300-500	10-20%
SHELL HELLAS	300-500	10-20%
ETEKA	200-400	0-10%
ΑΙΓΑΙΟΝ	200-400	10-20%
JET OIL	100-200	0-10%
REVOIL	100-200	0-10%
AVINOIL	0-100	0-10%
SILKOIL	0-100	0-10%
Rest	300-500	10-20%
Σύνολο	2300-3000	100,0%

Μερίδια Αγοράς Πετρελαίου Κίνησης

EKO-ELDA	450-650	20-30%
BP HELLAS	250-350	10-20%
SHELL HELLAS	150-250	0-10%
AVINOIL	0-100	0-10%
JET OIL	150-250	0-10%
ELINOIL	100-170	0-10%
ΑΙΓΑΙΟΝ	150-200	0-10%
SILKOIL	0-100	0-10%
DRACOIL	0-100	0-10%
Rest	300-400	10-20%
Σύνολο	2000-3000	100,0%

Μερίδια Αγοράς Πετρελαίου Θέρμανσης

BP HELLAS	200-300	10-20%
EKO-ELDA	350-450	20-30%
AVINOIL	30-40	0-10%
SHELL HELLAS	100-200	0-10%
JET OIL	100-200	0-10%
EL PETROL	0-100	0-10%
ΑΙΓΑΙΟΝ	100-200	0-10%
DRACOIL	0-100	0-10%
ELINOIL	100-200	0-10%

Rest	500-600	20-30%
Σύνολο	1800-2300	100,0%

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιριών εμπορίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΜΕΡΙΔΙΑ % ΑΝΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ

Μερίδια Αγοράς LRP

	ΕΑΠΕ		ΜΟΗ		ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	
BP HELLAS	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%
EKO-ELDA	100%	100%					100,00%
SHELL HELLAS	70-80%	60-70%	20-30%	30-40%			100,00%
JET OIL	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%			100,00%
AVINOIL	10-20%	10-20%	80-90%	80-90%			100,00%
ΑΙΓΑΙΟΝ	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%			100,00%
REVOIL	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%
SILKOIL	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%			100,00%
ELINOIL	50-60%	50-60%	40-50%	40-50%			100,00%
Rest	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%			100,00%
Σύνολο	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%

Αμόλυβδης Βενζίνης

EKO-ELDA	100%	100%					100,00%
BP HELLAS	60-70%	60-70%	10-20%	10-20%	10-20%	10-20%	100,00%
SHELL HELLAS	50-60%	40-50%	30-40%	30-40%	10-20%	20-30%	100,00%
ΕΤΕΚΑ	100%	100%					100,00%
ΑΙΓΑΙΟΝ	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%			100,00%
JET OIL	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%		0-10%	100,00%
REVOIL	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%
AVINOIL	10-20%	10-20%	80-90%	80-90%			100,00%
SILKOIL	100%	100%					100,00%
Rest	60-70%	70-80%	30-40%	20-30%			100,00%
Σύνολο	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%	0-10%	0-10%	100,00%

Πετρελαίου Κίνησης

EKO-ELDA	100%	100%					100,00%
BP HELLAS	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%
SHELL HELLAS	50-60%	40-50%	30-40%	40-50%	0-10%	0-10%	100,00%
AVINOIL	10-20%	10-20%	80-90%	80-90%			100,00%
JET OIL	86,70%	70-80%	10-20%	10-20%	0-10%	0-10%	100,00%
ELINOIL	50-60%	50-60%	40-50%	40-50%			100,00%
ΑΙΓΑΙΟΝ	70-80%	80-90%	20-30%	10-20%			100,00%
SILKOIL	80-90%	80-90%	10-20%	10-20%			100,00%
DRACOIL	90-100%	90-100%	0-10%	0-10%			100,00%
Rest	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%
Σύνολο	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%	0-10%	0-10%	100,10%

Πετρελαίου Θέρμανσης

BP HELLAS	70-80%	80-90%	10-20%	10-20%	0-10%		100,00%
EKO-ELDA	100%	100%					100,00%
AVINOIL	10-20%	10-20%	80-90%	80-90%			100,00%
SHELL HELLAS	50-60%	40-50%	20-30%	20-30%	10-20%	20-30%	100,00%
JET OIL	60-70%	50-60%	0-10%	0-10%	20-30%	30-40%	100,00%
EL PETROL	100%	100%					100,00%
ΑΙΓΑΙΟΝ	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%

**ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

DRACOIL	90-100%	90-100%	0-10%	0-10%			100,00%
ELINOIL	50-60%	50-60%	40-50%	40-50%			100,00%
Rest	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%			100,00%
Σύνολο	70-80%	70-80%	20-30%	20-30%	0-10%	0-10%	100,00%

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιριών εμπορίας

**ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

ΦΛΩΡΙΝΑΣ	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	10-20%
ΦΩΚΙΔΑΣ	40-50%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	10-20%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%
ΧΑΝΙΩΝ	20-30%	40-50%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	10-20%	0-10%
ΧΙΟΥ	20-30%	10-20%	0-10%	0-10%	20-30%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	20-30%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%	0-10%

ΠΗΓΗ: Επεξεργασμένα στοιχεία απαντήσεων εταιρειών

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ 5: ΜΕΡΙΔΙΑ ΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ

[...]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΡΙΔΙΩΝ ΒΕΝΖΙΝΩΝ ΕΚΟ+ΒΡ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>30%)

[...]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΡΙΔΙΩΝ ΠΕΤΡ. ΚΙΝΗΣΗΣ ΕΚΟ+ΒΡ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>30%)

[...]

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΡΙΔΙΩΝ ΠΕΤΡ. ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΕΚΟ+ΒΡ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (>30%)

[...]